Олена Боряк

МАТЕРІАЛИ ЗІСТОРІЇ НАРОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII–XX ст.)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ
ТА ЕТНОЛОГІЇ ім. М.Т. РИЛЬСЬКОГО
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

Науково-довідкові видання з історії України

Випуск 28

Етнографічно-фольклорна спадщина

МАТЕРІАЛИ З ІСТОРІЇ НАРОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ:

Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII–XX ст.)

Уклала Олена Боряк

Видавництво „Українознавство“

КИЇВ 1994

Олена Боряк. Матеріали з історії народознавства в Україні: Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII–XX ст.)

Пропоноване наукове-довідкове видання охоплює широке коло питань, які стосуються зародження та розвитку етнографічної науки в Україні, методичних засад дослідження різних сфер культури та побуту населення, історії формування наукових центрів, діяльності видатних вчених-етнографів. Вивчення включених до покажчика матеріалів дасть можливість намітити й інші цікаві аспекти.
Для науковців, фахівців з історії й культури та широкого кола читачів.

Olena Borjak. Materials for a History of Ethnographic Research in Ukraine: A Catalog of Questionnaires from the Eighteenth to the Twentieth Centries

Topics discussed in this publication include the origin and development of ethnographic studies in Ukraine, the methodology used in research of different cultures and customs, the history of the formation of Ukrainian ethnographic scholarly centers and the work of eminent folklorists and ethnographers. The catalog includes 553 questionnaires, most of them (283) unpublished. The source index organizes information useful for the exploration of new aspects of ethnography related to Ukraine.

Відповідальний редактор Наталя Гаврилюк

Видання побачило світ завдяки щедрій підтримці бл. п. Антона Яворського, добродія української науки і мецената Фонду Катедр Українознавства при Гарвардському Університеті (США). Програма українознавчих досліджень, фундатором якої є ФКУ, фінансується за рахунок благодійних пожертв українських громад США та Канади

В рамках Державної програми видання фінансується Державним комітетом України з питань науки і технологій

© Упорядкування, передмова, покажчики Олена Боряк, 1994
© Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, 1994
© Інститут української археографії НАН України, 1994

ISBN 5-7702-0568-7

ПЕРЕДМОВА

Даний каталог присвячено етнографічним розробкам програмно-збирацького спрямування, відомим в історії та бібліографії народознавства як інструкції, плани, відозви, запрошення, "квестіонари", анкети тощо, та найчастіше – як програми чи запитальники. Попри різноманітність назв і певні формальні особливості, всі вони виступають необхідним інструментом збирання емпіричних даних з традиційної культури, створення фактологічної бази наукових досліджень. У цьому їх непересічна методико-практична цінність. Вони мають також і науково-історичне значення.

Справа в тому, що окремо взята розробка як інструмент збирання інформації – не просто схема чи перелік позицій, на які передбачається отримати відповіді за допомогою того чи іншого методу інтерв'ювання [1]. Вона чи не завжди є наслідком попереднього вивчення певної культурної сфери, визначення її тематичної структури, ієрархії класифікаційних ознак. Форма і змістовність укладеного запитальника залежить від багатьох чинників (цільових особливостей розробки, яка може бути розрахована на комплексний опис народної культури або на вивчення вузькопрофільного, маловідомого явища; має також значення питома вага наявних вихідних даних про предмет дослідження, фаховий рівень укладача тощо). Найбільш значимі, найкваліфікованіші розробки можуть відбивати досить детальну систематизацію та класифікацію досліджуваного культурного явища, його вже з'ясовані локальні різновиди, історичні типи. Отже, програмні розробки "здатні" бути показником рівня наукового пізнання (узагальнення, диференціації) тієї чи іншої предметно-етнографічної галузі на кожному даному етапі розвитку народознавства. Іншими словами, всі накопичені досьогодні програми, запитальники та їм подібні праці виступають своєрідним джерелом вивчення історії етнографічної науки, питань формування і розвитку її конкретних теоретико-методичних дослідницьких засад.

Спеціальний "Огляд програм до збирання матеріалів з етнографії, звичаєвого права, народної техніки, народного знання, мистецтва, діалектології, археології, антропології" був зроблений В.Я. Дашкевичем у 1927 та 1930 рр.[2] Огляд мав суто практичну мету – дати відомості про розпорошені по різних виданнях програми з вітчизняного народознавства, які виходили протягом 1863–1928 рр., щоб їх можна було використовувати при складанні нових. Перші етнографічні програми, складені в Україні, пізніше виявив і ввів до наукового обігу В.Ф. Горленко[3]. Окремі запитальники розглядалися дослідниками в контексті становлення народознавчої науки в Україні, зокрема її методології[4].

Таким чином, питання про те, коли, ким і як розроблялися етнографічні програми, хоча і привертали увагу спеціалістів, лишаються недостатньо дослідженою ділянкою історіографії та бібліографії українського народознавства.

Основним завданням каталогу є систематизація програмних розробок, що створювалися для етнографічного обстеження України від кінця XVIII

століття до наших днів. Каталог нараховує 533 позицій (250 друкованих програм та 283 тексти, що зберігаються в архівосховищах). Разом узяті вони навіть на рівні тематичних підзаголовків або стислого викладу основного змісту репрезентують величезний масив інформації про формальний і функціональний склад матеріальної та духовної культури українців, а також народів, що здавна мешкають на території України.

Виявлення друкованих програм, запитальників, анкет тощо проводилося нами в основному за матеріалами київських збірок – у Центральній науковій бібліотеці ім. В.І. Вернадського НАН України (далі – ЦНБ), науковій бібліотеці Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України (далі – ІМФЕ). Були обстежені фонди Російської державної бібліотеки у м. Москві, Державної публічної бібліотеки ім. М.Є. Салтикова-Щедріна у Санкт-Петербурзі. Побажання ж В.Я. Дашкевича "побувати і попрацювати самому в усіх тих місцях, де є тепер, а також де були попереду краєзнавчі установи, що могли б видавати такі програми"[5], залишається актуальним і надалі. Певною мірою ми наблизилися до вирішення цього надзавдання за рахунок залучення до покажчика відомостей про програми-запитальники, що зберігаються в різних архівосховищах, і передусім – в рукописних фондах ІМФЕ. Саме тут зосереджені матеріали Етнографічної комісії, Кабінету антропології та етнології ім. Хв. Вовка, Кабінету нацменів при ВУАН, Етнографічного товариства тощо, тобто тих установ, які свого часу активно й цілеспрямовано започатковували грунтовні народознавчі студії. Матеріали, що відклалися в цих фондах, досить повно репрезентують питання, які нас цікавлять. До покажчика включені також запитальники, виявлені в особистих фондах В.Г. Кравченка (ІМФЕ), Д.К. Зеленіна (Санкт-Петербурзьке відділення архіву РАН). Перші із зазначених дають можливість чи не вперше в повному обсязі осягнути широту предметно-наукових інтересів видатного українського етнографа Василя Кравченка (1862 – 1945). Впадає в око, що майже весь розроблений ним інструментарій збирання польового матеріалу неопублікований, досьогодні залишається лише фондовою "одиницею зберігання" і невідомий широкому загалові.

Специфіка об'єкту наших зацікавлень зумовлювала і підходи до його групування. У покажчику виділено два окремих розділи - "Друковані програми" та "Архівні програми" (тобто ті, що зберігаються в різних архівосховищах). У рамках першого розділу програмні розробки викладені у хронологічному порядку. Відкриває каталог "Програма" Ф. Туманського, що датується 1779 р. Відомо, що до цього часу російська наука вже мала певний досвід складання різних типів анкет для збирання матеріалу з питань географії, статистики, народної культури. Найдавніші програми, що включали етнографічні позиції, відносяться до початку XVIII ст. Розраховані вони були на картографів, геодезистів і мали характер урядових указів[6]. У 30-х рр. XVIII ст. справою удосконалення старих та розробкою нових, більш детальних запитальників займався В.М. Татищев. Розроблені ним матеріали були покладені в основу програми академічної експедиції

Г.Ф. Міллера, який очолив історико-етнографічне обстеження Сибіру (1733 – 1743). Складена Г. Міллером спеціалізована програма (1740) мала розділ "Об описании нравов и обычаев народов" обсягом 923 стор., а також декілька інструкцій, додатків[7]. Незабаром Вільне економічне товариство, засноване в Петербурзі в 1765 р., на основі власних анкет та програм розгортає статистико-економічні дослідження, які торкалися і певних етнографічних питань[8]. Крім того, існував досвід проведення польових досліджень за заздалегідь підготовленим запитальником, що його застосував А.І. Гюльденштедт під час наукової експедиції в Україні (1774)[9]. До нього були включені, зокрема, питання щодо бджільництва, рибальства, народної медицини, а також "нравов, светских и духовных обрядов". Відомо також і те, що автор топографічного опису Чернігівського намісництва О.Ф. Шафонський (1851) при збиранні матеріалу для своєї праці спирався на програми, що надійшли з Петербурга до генерал-губернатора Малоросії П.О. Румянцева (перша – 1779; друга – 1784 року)[10]. І все-ж, саме "Програма" Ф. Туманського започаткувала наукові основи методики етнографічно-збирацьких досліджень в Україні. Вона визнана дослідниками як така, що внесла суттєвий вклад у процес становлення української етнографії; вона ж стала надбанням європейської науки[11].

Протягом тривалого часу (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) основними центрами розвитку етнографії і, відповідно, – найбільшої концентрації етнографічних установ були Санкт-Петербург і Москва. Там напрацьовувався і звідти надходив в Україну значний масив програм та запитальників. Тому при формуванні першого розділу покажчика ми намагалися максимально повно включити до нього програми, що готувалися за межами України у зазначений вище період. Ми виходили й з їхньої популярності, ступеня побутування в наукових та аматорських колах, а також з точки зору імпульсу для розвитку етнографії в Україні. Подальший хронологічний ряд переконливо свідчить про темпи і масштаби розгортання в Україні власних етнографічних структур, розробки відповідного методичного інструментарію.

До частини позицій першого розділу включено інформацію про бібліотечний шифр видання в тому чи іншому книгосховищі. Виняток складають популярні часописи, які в достатній кількості представлені в бібліотеках. Дані, які не вдалося встановити беззастережно (авторство, рік та місце видання, а також реконструйовані нами назви програм), подаються у квадратних дужках. Загальні (комплексні) та окремі тематичні етнографічні програми, що мають розгорнутий характер, супроводжуються переліком тих тематичних підрозділів, які вже були виділені в оригіналах їхніми авторами; при відсутності таких ми вдавалися до власних анотацій джерела. В обох випадках відповідний текст подається курсивом. Як правило, ми намагалися зберігти мову оригіналу, його синтаксичні та орфографічні особливості. Якщо програма перевидавалася, вона анотується лише один раз, а для кожної наступної її публікації виділяється окрема позиція в хронологічному ряду, що позначається астериском (*),і відсилає

читача до її першої публікації (див., наприклад, поз. 1.2; 1.5; 1.7). Якщо публікувався архівний примірник програми, то в каталозі подається шифр архівного фонду.

У другому розділі "Архівні програми" в основу їх нумерації покладено порядковий номер фонду рукописного відділу ІМФЕ, де виявлено основний масив програм, запитальників, анкет. Що ж до програм, виявлених в інших архівних установах, то вони розписані за хронологічним принципом. До кожної позиції другого розділу подано легенду, в якій вказано номер фонду, одиниці зберігання, кількість аркушів та примірників програми, автентичність тексту. Опис архівних матеріалів включає також дані про наявність в оригіналі додаткових записів чи дописок. Виявлені в архівних фондах примірники друкованих програм включені до покажчика архівних програм із посиланням на відповідну позицію першого розділу.

До каталога додаються три покажчики: предметно-тематичний (де, на відміну від загальних, тематичні, вузькопрофільні програми виділені жирним шрифтом); програм за місцем видання; авторів програм. Всі вони відсилають до порядкового номеру відповідного запитальника у першому (1) та другому (2) розділах. У найбільш об'ємному предметно-тематичному покажчику зібрані не лише етнографічні, але й відповідні суміжним галузям знання поняття та терміни, що у своїй переважній більшості містяться у заголовках, підзаголовках і, частково, анотаціях змісту поданих в каталозі запитальників. Тому він не просто полегшує роботу з довідником, представляє широке коло етнографічних зацікавлень, але й відбиває інтенсивність використання різноманітних номінативно-тематичних позначень, тобто вказує на ступінь уваги укладачів до певних культурних явищ чи сфер. У додатках подано також перелік використаних архівних фондів, список умовних скорочень періодичних видань та установ. Окрему частину додатків складає репринт згаданої вище історіографічної праці В.Дашкевича "Програми до етнографічного та краєзнавчого дослідження України", яка є нині раритетною. Між тим, у ній містяться відомості про такі матеріали, що були видані (друковані або літографовані) малим тиражем, а також про варіанти, які взагалі не дійшли до наших днів.

За допомогу у виявленні рідкісних програм висловлюємо щиру подяку С.І. Білоконю, В.Ф. Горленку, А.Є. Зайцю, В.І. Наулко, Н.С. Стаценко. Сподіваємося, що зібрані й впорядковані нами матеріали дадуть поштовх для додаткових розшуків і створення інших тематичних каталогів чи покажчиків, присвячених спеціальним етносоціологічним дослідженням в Україні, сучасній місцевій історико-краєзнавчій практиці, шкільній народознавчій діяльності тощо.

[1] Про типи опитувальних програм, їх залежність від методик т. зв. "невключеного" або "включеного" (безпосереднього) спостереження при збиранні польового матеріалу детальніше див.: *Громов Г.* Методика этнографических экспедиций. – М., 1966. – С. 16–20; Матеріали дискусії // Советская этнография. – 1985. – № 3–6; 1986. – № 1; Этнография

и смежные дисциплины. Этнографические субдисциплины. Школы и направления. Методы. – М., 1988. – С. 205–210 тощо.

[2] *Дашкевич В.* Програми до етнографічного та краєзнавчого дослідження України // Науковий збірник Харківської науково-дослідної катедри історії української культури ім. акад. Багалія. – Харків, 1927. – Т. VII, вип. І. – С. 149–165; 1930. – Т. IX, вип. ІІ. – С. 159–160.

[3] *Горленко В.Ф.* Перша етнографічна програма на Україні // НТЕ. – 1957. – № 4. – С. 98–108; *Його ж.* З історії формування наукової методики народознавства (анкета Ф.О. Туманського) // Там же. – 1980. – № 4. – С. 76–83; *Його ж.* Київ і розвиток етнографії на Україні в середині XIX ст. // Там же. – 1981. – № 6. – С. 23–32.

[4] Див.: *Горленко В.Ф.* Нариси з історії української етнографії та російсько-українських етнографічних зв'язків. – К., 1964; *Його ж.* Становление украинской этнографии конца XVIII – первой половины XIX ст. – К., 1988; *Розуменко Ю.Г.* Етнографічні джерела другої половини XIX ст. у фондах Одеського обласного державного архіву // НТЕ. – 1984. – № 1. – С. 32–33; *Скрипник Г.А.* Етнографічні музеї України. – К., 1989.

[5] *Дашкевич В.* Програми до етнографічного та краєзнавчого дослідження... – С. 164.

[6] *Гаврилюк Н.К.* Картографирование явлений духовной культуры (по материалам родильной обрядности украинцев). – К., 1981. – С. 7–35.

[7] Див.: *Станюкович Т.В.* Этнографическая наука и музеи. – Л., 1978. – С. 16–26.

[8] *Горленко В.Ф.* Становление украинской этнографии... – С. 36.

[9] *Фрадкин Н.Г.* Инструкции для академических экспедиций 1768–1774 // Вопросы географии. Сборник 17. История географических знаний. – М., 1950. – С. 216–217.

[10] *Стороженко Н.* История составления "Топографического описания Черниговского наместничества" Шафонского // Университетские известия. – 1886. – № 10. – С. 136.

[11] *Горленко В.Ф.* З історії формування наукової методики народознавства... – С. 77.

ДРУКОВАНІ ПРОГРАМИ

1779

1.1. Доношение графу П.А. Румянцеву от бунчукового товарища Федора Туманского, корреспондента С. Петербургской Академии Наук с присоединением двух программ для описания Малороссии 1779 г. в декабре // ЦНБ. - Відділ рукописів. - 1. - 2231.

Надрукована: *Горленко В.Ф.* З історії формування наукової методики народознавства (анкета Ф.О. Туманського) // НТЕ. - 1980. - № 4. - С. 76-83.

А.Образец к обстоятельному малороссийских городов описанию. Б. Образец к описанию малороссийских сел, слобод, хуторов и займищ.

[1830-ті]

1.1а. *[Вагілевич І., Головацький Я., Шашкевич М.* Етнографічна програма пошуково-збирацької та дослідницької роботи] // *Возняк М.* Маркіян Шашкевич як фольклорист. - Львів, 1911. - С. 9-10 (відбитка зі „Звіту дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1910/1911"). Реконструкція.

Рец.: *Франко І.Я.* Зібрання творів: У 50 т. - К., 1983. - Т.38. - С. 501.

Див. також: *Кирчів Р.Ф.* Етнографічно-фольклористична діяльність „Руської трійці". - К., 1990. - С. 46-47.

Казки „межи народами", в т.ч. о бойках, лемках, гуцулах, дулебах, ятвигах, волохах, уграх. Звідки зайшли або перейшли люди... Строй, як ставляют хати. Празники, купайла, собітки, коляда, щедрівки, з туром ся водити, гаївки, русалки, радуниці, обжинки, весілля, похорони, забобони о упирях, русалках, майках, вовлулаках, потерчатах, ворожки, знахарі, перелесники. Пісні народні, танці. О язице. Наречія. Гончарство, ремества, торгівля, спосіб ставлення хат, млинів, пчельництво, рибарство. Як ся звуть місяці, звізди. До землеописання і статистики; які уряди, торгівля, ремесла, які школи. Ткацтво, обробка дерева, гончарі, бондарство, обробка шкіри тощо.

1847

1.2. От Императорского Русского Географического общества. - СПб., 1847. Коректура І-е видання: АРГТ, ф. 1-1846, оп. 1. - Спр. 4. - Арк. 60[1].

2-е розширене видання: СПб., 1852. - 8 с.

Те саме: Киев. ГВ. - 1853. - № 42. - С. 324-326; № 43. - С. 334-339 (під назвою: Программа для составления местных этнографических описаний).

У надз.: От Императорского Русского Географического общества.

Наружность. О языке. Домашний быт. Особенности общественного быта. Умственные и нравственные способности. Образование. Народные предания и памятники.

1851

ЦНБ ВИ 15074/1.1

1.3. План статистического описания губерний Киевского учебного округа: Киевской, Волынской, Подольской, Полтавской и Черниговской / Составлен

в комиссии, высочайше учрежденной при университете св. Владимира для вышеозначенного описания, редактором статистического отделения Дмитрием Журавским. - Киев: В университетской типографии, 1851. - 59 с.

Рец.: *Вернадский В.И.* План статистического описания... // Отечественные записки. - 1853. - Т.58. - № 5. - Отд. IV. - С. 1-22.

1.4. *Тулуб А.Д.* Об изучении народного языка Черниговской губернии // Черн. ГВ. - 1851. - № 21 (ч/неоф.). - Отд. II. - С. 189-192.

Призыв изучать и обнародовать все, что относится к филологии, в т.ч. местным наречиям.

1.4а. [Циркуляр королівського імперського управління адміністративної статистики у Відні до руських деканатів із проханням надіслати відомості про бойків для етнографічної карти Австро-Угорщини] // *Гнатюк В.* Як австрійський уряд був заінтересувався бойками // Записки НТШ. - 1900. - Т.33. - № 1. - Miscellanea. - С. 2-4. Німецькою мовою. Датований груднем.

Просять позначити район, який вони (бойки) займають... фізичні та моральні властивості, спосіб життя, звички тощо і, де можливо, й деякі зразки мови (народні пісні, прислів'я).

1852

1.5*. Див. 1.2.

РДБ Т 34/549

1.6. *Срезневский И.И.* Программа для собирания образцов народного языка и словесности. - [СПб.]: Тип. Акад. Наук по Отд-нию рус.яз. и словесности. - 1852 (прибавл.). - Тетр. I. - С. 1-5; Черн. ГВ. - 1852. - № 15 (г/неоф.). - С. 153-155; Херс. ГВ. - 1852. - № 36; Сборник Отд-ния рус. яз. и словесности Акад. Наук. - 1881. - Т. 22. - № 5 (прилож.). - С. 94.

I. Образцы местных наречий. II. Образцы народной словесности. III. Образцы местной словесности письменной.

1853

1.7*. Див. 1.2.

1.8. *Метлинский А.Л.* О собирании, приведении в порядок, приготовлении к изданию и печатании народных песен и других произведений народной словесности // Черн. ГВ. - 1853. - № 23 (ч/неоф.). - С. 201-219.

1854

ЦНБ ВИ 15074/III. I-II
Гал. 161 геогр. стат/3

1.9. Программа для этнографического описания губерний Киевского учебного округа, составленная по поручению Комиссии, Высочайше учрежденной при императорском Университете св. Владимира действительными членами кн. В.Д. Дабижею и (по языку) А.Л. Метлинским // Труды Комиссии для описания

губерний Киевского учебного округа Подольской, Волынской, Киевской, Черниговской и Полтавской. – Киев, 1854. – Т. III–V. – 36 е.; окр. відбитка.

I. Физическая природа человека. A. Формы человеческого тела. B. Отправления человеческого тела. II. Общественная жизнь человека. A. Обстановка общественного быта. B. Житейский быт. C. Степень народного развития (суеверия, поверил, обряды, предания, произведения народного слова).

1861

ДПБ 18.6.3.129

1.10. Программа задачи, назначенной императорским Археологическим обществом на премию в память Павла Степановича Савельева, о скифских древностях. (Утверждена в заседании 29 апреля 1861 г.). – СПб., 1861. – 3с.

1863

1.10-а. Лазаревский А. М. Программа для описания села или местечка // Черн. ГВ. – 1863. – № 6 (ч/неоф). – С. 76–80.

1.11. Программа для группировки сведений об южнорусском народе [II] // Киев. ГВ. – 1863. – № 32 (ч/неоф.). – С. 249–250.

Архівний примірник під назвою: Программа для группировки этнографических сведений об украинском народе (ЦДІА України у м. Києві. – Ф. 471, оп. 1, спр. № 20. – Арк 536 зв.).

Опубл.: *Бутник-Сіверський Б.* З історії української етнографії та фольклористики // НТЕ. – 1968. – №2. – С. 56–58[2].

а) Этнография описательная. Жилище. Домашняя утварь. Одежда. Обувь. Пища. Промыслы. Ремесленные производства. Мельницы. Народная медицина. Растения Животные. Игры, забавы. в) Обычаи. При постройке жилища, родины, свадьба, похорон, приуроченные ко дням года (Новый год, Юрія, Миколи, Різдво, Великдень, Зелені свята, Петра-Павла). с) Народная словесность и верования. Песни обрядовые, бытовые, исторические. Демонология, заговоры, космология. Чумацтво. Поверия о растениях, животных, „сонечко”.

1.12. Программа для сбора статистических сведений в селах [III] // Киев. ГВ. – 1863. – № 32 (ч/неоф.). – С. 250.

1.13. Программа по обычному праву южно-русского народа [I] // Киев. ГВ. – 1863. – № 32 (ч/неоф.). – С. 249.

1864

ЦНБ ВО 435212

1.14. Программа для доставления в Харьковский губернский статистический комитет сведений о здешней губернии, клонящихся к изучению ее в отношениях: 1) топографическом и геологическом; 2) климатологическом; 3) ботаническом; 4) зоологическом; 5) сельско-хозяйственном; 6) ветеринарном; 7) медицинском; 8) этнографическом и историческом // Памятная книжка Харьковской губернии на 1864 г. – Харьков, 1864. – С. 284–316.

Те саме: Памятная книжка Харьковской губернии на 1865 г. – Харьков, 1865. – С. 239–271.

1.15. Объявление от имп. Русского географического общества: О собирании предметов для этнографического музея общества // Э. сб. - СПб., 1864. - Вып. VI. - Прилож. I.

Одежда. Интерьер. Утварь. Музыкальные инструменты. Игрушки. Предметы домашних и общественных обрядов. Транспорт. Орудия.

ЦНБ В 114999 кол. Гринченко

1.16. Программа для собирания народных юридических обычаев. - СПб., [1864]. - 36 с.

Те саме: Э. сб. - СПб., 1864. - Вып. VII. - Прилож. II; Труды Архангельского Губернского статистического комитета: губернский адрес-календарь лиц, служащих в Архангельской губернии на 1866 г. - Архангельск, 1866. - С. 305-329.; Под. ЕВ. - 1867. - № 14 (ч/неоф.). - С. 181-185; № 16. - С. 211-220; № 18. - С. 243-260; Херс. ГВ. - 1867. - № 47-52, № 54-57; Киев. ГВ. - № 1868. - № 83. - С. 332; № 85. - С. 340; № 86. - С. 344, № 87. - С. 347-348; Памятная книжка Харьковской губернии на 1868 г. - Харьков, 1868.

А. Гражданское право. Б. Уголовное право. В. Общественный быт, суд и расправа.

1865

ЦНБ В 54218

1.17. *Клингштет Т.Ф.* [65 экономических вопросов... с приглашением всех губернаторов... сообщить на них ответы]; [Экономические вопросы, касающиеся до земледелия по разности провинций].

Опубл.: *Ходнев А.И.* История императорского Вольного Экономического общества с 1765 до 1865 гг. - СПб., 1865. - С. 38-46.

Див. також: *Клингштет Т.Ф.* Описание надобности в получении лучшего сведения о земледелии и о внутреннем деревенском хозяйстве как оныя ныне в разных провинциях Российского государства производятся; и некоторые вопросы, касающиеся до сей материи // Труды Вольного экономического общества к поощрению в России земледелия и домостроительства. - Пб., 1765. - Ч.I. - С. 176-179[3].

1.17-А*. Див. 1.14.

1866

ЦНБ ВИ 3010

1.18. *Ефименко П.* Программа для собирания сведений о народных суевериях и поверьях в Южной России. Напечатано согласно определению отделения этнографии Императорского Русского Географического Общества // Известия РГО. - 1866. - Т.2. - № 4 (прил.). - С. 1-10.

Те саме: Киев. ГВ. - 1867. - № 55. - С. 220; № 59. - С.236; № 61. - С. 244; № 62. - С. 248; № 67. - С. 268; № 68. - С. 272; № 69. - С. 276; Черн. ГВ. - 1867. - № 41; Под. ЕВ. - 1867. - № 14. - С. 169-181; Киевлянин. - 1867. - № 94 (ч/неоф.). - С. 369-370 (під назвою: „По поводу программ этнографического отделения Русского Географического Общества"); Памятная книжка Харьковской губернии на 1868 г. - Харьков, 1868. - С. 36-50; Черн. ГВ. - 1869. - № 41 (прибавл.). - С. 51-52 (у надз.: Приглашение к доставлению этнографических

сведений [від „Русского Географического общества" для експедицій П.П.Чубинського за прикладеною програмою]; 1869. - № 42. - С. 53-54; Под. ГВ. - 1869. - № 18 (ч/неоф.). - С. 283-293 [у надз.: О приглашении духовенства Подольской епархии к собиранию этнографических сведений по Подольской губернии (об отсылке их к П. Чубинскому). - 1869. - № 35. - С. 5-11.

Те саме: Полт. ГВ. - 1884. - № 9. - С. 526-538; № 10. - С. 570-585; № 12. - С. 561-667; Под. ЕВ. - 1884. - № 22. - С. 452-459; № 23. - С.482-489; № 24. - С. 504-510; № 25. - С. 530-535; № 26. - С. 556-563; № 27. - С. 585-592; Вол. ЕВ. - 1884. - № 19. - С. 587-597; № 20. - С. 604-613; № 21. - С. 621-640; *Матвеев А.А.* К вопросу об археологических исследованиях в Южной России. - Одесса: Изд-е распорядительного комитета VI археологического съезда, 1884. - С. 18-55 [під назвою: От распорядительного комитета VI археологического съезда при имп. Новороссийском университете].

А. Верования и суеверия. В. Обряды. С. Памятники народной словесности.

1.19. *Новицкий И.* О местном изучении края // Киевлянин. - 1866. - № 109. - С. 433-434; № 110. - С. 437-438; № 13. - С. 450; № 128. - С. 510-511.

Призыв изучать „местные средства края и распространять в обществе и народе практические промышленные знания", создавать местный музей.

1.19-А*. Див. 1.16.

1867

1.20*. Див. 1.18

1.20-А*. Див. 1.16.

1868

1.21*. Див. 1.16.

1.22*. Див. 1.18.

1869

1.23. Экспедиция Географического общества для исследования юго-западного края // Киевлянин. - 1869. - № 78. - С. 307-308; № 127. - С. 502; № 131. - С. 517-518.

Окр. відбитка: СПб., 1869. - 36 с.

Заклик сприяти роботі експедиції П. Чубинського до всіх „просвещенных жителей края", а також повідомляти експедиції відомості стосовно сфер народного життя. Повідомлення про маршрут експедиції,.

1.24*. Див. 1.18.

1.25. Краткая программа экономических сведений // Под. ГВ. - 1869. - С. 1-2.

1.26. Программа по обычному праву // Черн. ГВ. - 1869. - № 43 (прибавл.). - С. 56.

Те саме: Под. ГВ. - 1869. - № 37. - С. 2-5.

1.27. Программа этнографического описания юго-западного края // Киев. ГВ. - 1869. - № 79 (ч/неоф.). - С. 211-212;

Те саме: Черн. ГВ. - 1869. - № 42. - С. 54-55 (без назви); Под. ГВ. - 1869. - № 37. - С. 5-11; Друг народа. - 1870. - № 25. - С. 390-392; № 26. - С. 402-406.

I. Физические свойства, наружность, внешние признаки. II. Умственное и нравственное развитие. III. Язык, народные предания и памятники. IV. Домашний быт.

1.28. *Новицкий И.П.* Программа для указания особенностей местных народных говоров в Южной России // Киев. ГВ. - 1869. - № 79 (ч/неоф.). - С. 212; № 80. - С. 216-217.

Те саме: Под. ГВ. - 1869. - № 37. - С. 11-20.

1870

1.29*. Див. 1.27.

1873

1.30. От Юго-Западного Отдела Императорского Русского Географического общества о собрании предметов для этнографического музея отдела // Киевлянин. - 1873. - № 67. - С. 1-2.

I. Географический отдел. II. Отдел этнографический.

ЦНБ В 15069 И; ВО 485956; В 3011 И
А 1187 И; А 16054; А 16210 И/15514

1.31. Программа Юго-западного отдела императорского Русского Географического общества для собирания сведений по этнографии. Печатано по определению общего собрания Юго-западного отдела императорского Русского Географического общества 4 июня 1873 г. - [К.]: Типография М.П. Фрица, [1873]. - 77 с.

Те саме: Киев. ГВ. - 1873. - № 73. - С. 361-362; № 74. - С. 336; № 75. - С.370; № 76. - С. 375-376; № 77. - С. 380; № 78. - С. 383-384; № 80. - С. 392-394; № 81. - С. 399; № 82. - С. 404; № 83. - С. 408; № 84. - С. 412; № 85. - С. 417; № 90. - С. 437-438; № 91. - С. 443-444; Под.ГВ. - 1873. - № 36. - С. 165-166; № 38. - С. 173-174; № 39. - С. 178; № 40. - С. 181-182; № 41. - С. 186-187; № 42. - С. 189-190; № 43. - С.194; № 44. - С. 197-198; № 45 (дод.). - С. 203-204; № 51. - С. 232; № 52 (дод.). - С. 233-234; Народ. - 1890. - № 24 [під назвою: Покажчик до студій суспільно-економічних народних поглядів]. Окр. брошюра. - К.: Типография М.П. Фрица, 1875. - II+104 с. (зменшений формат)[4].

I. Имя народа, его происхождение и физические отличия. II. Бытовая обстановка. III. Наклонности, привычки, обычаи и обряды народа. IV. Верования, приметы и суеверия народа. V. Программа по языку. VI. Произведения словесного народного творчества. VII. Народные знания. VIII. Искусство. IX. История и археология.

ЦНБ В 5687 И кол. Гриценко

1.32. *Чубинский П., Русов А.* Программа для собирания этнографических и статистических данных, составленная действительными членами юго-западного отдела императорского Русского Географического общества гг. Чубинским и Русовым. - [Киев]: Типография М.П. Фрица, 1873. - 4 с.

I. Географические сведения. II. Исторические и археологические сведения. III. Этнографические сведения. IV. Статистические сведения.

1874

ЦНБ В 165457; ВО 307869 комп. № 11

1.33. *Кистяковский В.Ф.* Программа для собирания юридических обычаев и народных воззрений по уголовному праву // Университетские известия. - Киев, 1874. - № 7 (июль). - С. 395-400.

Окр. відбиток: Киев, 1874. - 5 с.

1875

1.34. Инструкции, составленные комиссиею назначенною III Археологическим съездом в Киеве и утвержденные в общем заседании съезда 21 августа 1874 г. - I. Для описания городищ, курганов и пещер. II. Для производства раскопки курганов // Древности. Труды Московского археологического общества. - 1875. - Т. VI. - Вып. I. - С. 1-4.

1.35. Краткая программа для описания различных местностей (уезда, стана, волости, прихода, села, деревни и проч.) в статистическом отношении // Киев. ГВ. - 1875. - № 50. - С. 2-3; № 53 (ч/неоф.). - С. 1-2; № 56 (ч/неоф.). - С. 1.

I. Физические свойства местности. II. Жители. III. Сельское хозяйство.

ЦНБ Аи 16209; А 31699

1.36. Опыт программы для собирания статистико-экономических сведений. Сост. действительный член отдела Н.И. Зибер для Юго-западного отдела Императорского Русского Географического общества. - Б.м., [1875?]. - 32 с.

Рец.: *Русов А.А.* О статистико-экономической программе Н.И. Зибера: [Доклад] в заседании статистической комиссии при III Отделении Вольного экономического общества 9 декабря 1903 г. - СПб.: Тип. М.П. Фроловой, [1904]. - 18 с.[5]

Введение. I. Общие отношения народонаселения. II. Общественно-экономические отношения народонаселения. Формы производства, транспорт и потребление. Размеры транспорта и потребления.

1.37*. Див. 1.31.

1876

1.38. Программа для собирания историко-археологических сведений о Подолии, составленная по поручению Подольского Епархиального историко-

статистического комитета преподавателем Подольской семинарии Митрофаном Симашкевичем // Труды Комитета для историко-статистического описания Подольской епархии. - 1876. - Вып. I. - С. I-XII.

I. Топографические сведения о городах, местечках, селах, деревнях и монастырях. II. Церковно-археологические достопримечательности. III. Сведения о городском зодчестве.

1.39. Программа для дополнения историко-статистических описаний церквей Подольской епархий, составленных священниками в 1867 г. из церковных летописей // Труды комитета для историко-статистического описания Подольской епархии. - 1876. - Вып. I. - С. XII-XIII.

А. Наружность церкви. В. Церковные домостроительства. С. Церковные попечительства и братства. Д. Церковно-приходское училище. Е. Религиозно-нравственное состояние прихожан. Ж. Особые случаи.

1877

ДПБ 18.96.7.315

1.40. Программа для собирания местных этнографических сведений, изданная императорским Русским географическим обществом. - СПб.: Типография В. Киршбаума, 1877. - 8 с.

I. Физические свойства, наружность, внешние признаки и т.п. II. Умственное и нравственное развитие. III. Язык, народные предания и памятники. IV. Домашний быт.

1878

ДПБ 18.122.1.316

1.41. *Ефименко П.* Программа для собирания сведений об общинном землевладении // Слово. - 1878. - № 6. - С. 1-40.

Окр. відбитка: СПб.: Тип. В. Демакова, 1878. - 40 с.

I. Предварительные сведения. II. Переделы и пользование пахотной землей. III. Переделы и пользование угодьями. IV. Отношение общинников к общине и, наоборот, по земле и платежам. V. Общинные земли. VI. Хорошие и дурные стороны общинного землевладения.

ЦНБ В 176953; ВО 304357 комп. № 11;
В 114999 комп. № 15;
ДПБ 18.129.I.379

1.42. *Кистяковский А.Ф.* Программа для собирания и изучения юридических обычаев и народных воззрений по уголовному праву с предисловием о методе собирания материалов по обычному праву. - Киев, 1878. - 51 с.

Окр. відбиток: Университетские известия. - 1878. - № 2. - С. 1-51; Окр. брошюра: Чернигов, 1879. - 21 с.

РДБ Е 98/238

1.43. Опыт программы исследования поземельной общины, составленной Комиссией при Императорском Русском географическом обществе. - СПб., 1878. - 23 с.

ЦНБ В 114999 комп. № 9

1.44. *Фойницкий И.Я.* Программа для собирания народных юридических обычаев. - [Відбиток із Записок Имп. Русского географического общества по отделению этнографии. - СПб., 1878. - Т. 8. - С. 1-26].

I. Народные обычаи о преступлениях и наказаниях вообще. II. Народные обычаи об отдельных родах и видах преступлений. III. Народная преступность и ее причины.

1879

1.45*. Див. 1.42.

1880

ЦНБ Ви 3118; РДБ 18.139.1.202

1.46. *Русов А.* Опыт программы для изучения экономических и общественных отношений в южно-русском селе. - Киев, 1880. - II, 23 с.

1881

1.47*. Див. 1.6.

1883

1.48. Приглашение П.В. Шейна [записывать памятники народной словесности и присылать их в Киевское историческое общество Летописца Нестора] // Киев. ГВ. - 1883. - № 66. - С. 6.

Те саме: Киевская старина. - 1888. - Т. XXI. - № 4. - С. 32-36 [під назвою: Приглашение к содействию в собирании памятников народного творчества от П.В. Шейна][6].

Обращение к „любознательным наблюдателям народной жизни" доставлять материалы по народной поэзии и бытовой старине; что записывать: сказки, байки, прибаутки, басни, присказки, анекдоты, легенды, шуточные рассказы, повествования о богатырях, о превращениях людей в животных и растения; исторические воспоминания, детские игры, песни, описания обрядов. Как записывать. От кого записывать.

1884

1.49*. Див. 1.18.

ЦНБ ВО 328984; РДБ 18.155.1.446

1.50. *Матвеев А.А.* Программа для собирания историко-географических сведений о населенных местностях Новороссийского края с обращением внимания на этнографические и статистико-экономические данные. - Одесса: Тип. П. Францова, 1884. - 3 с.

Окр. відбиток: *Матвеев А.А.* К вопросу об археологических исследованиях в Южной России. - Одесса: Изд-е распорядительного комитета VI Археологического съезда, 1884. - Ч. II. Программа историко-географических сведений. - С. 6-12.

I. Определение местности. II. Физическая география местности. III. Народонаселение. IV. Исторические сведения.

1.51. [*Потебня А., Сумцов Н.*] Извещение от историко-филологического общества при Харьковском университете // Харьковский календарь. - 1884. - С. 440.

Те саме: Харьковский сборник. - Харьков, 1889. - Вып. 3. - Отд. III. - С. 249-250; Сб. ХИФО. - Харьков, 1899. - Т. 11. - С. XII-XIII [під назвою: О собирании историко-этнографических материалов].

Описание городищ, курганов, народные предания и рассказы о них; доставление древних вещей, надписи на них; сведения о малорусском языке; предания и рассказы о церквях, монастырях и иконах; об остатках церковных братств; сообщение о хранилищах рукописей, доставление старинных книг.

1.52. [*Полянский Д.*] Церковно-приходская летопись на Волыни // Вол. ЕВ. - 1884. - № 1/2 (ч/неоф). - С. 1-26; № 3. - С. 77-92.

А. Церковно-приходское историко-статистическое описание. I. Приход. II. Приходской храм. III. Притч церковный. IV. Прихожане. V. Церковно-приходские учреждения. Б. Повременная церковно-приходская летопись.

1886

1.53. Вопросы, по которым желательно получить сведения к съезду // Труды VI Археологического съезда в Одессе. - Одесса, 1886. - Т. I. - С. XXXII-XLII.

Древности первобытные. Памятники языческие, классические и христианские. Памятники искусств и художеств. Памятники юридические. Памятники письменности и языка. Памятники общественного и домашнего быта. Памятники исторической географии и этнографии.

1887

1.54. *Ефименко П.С.* [Программа изучения крестьянского бюджета] // *Ставровский Л.Я.* Еще по поводу бюджета и инвентаря местного крестьянина // Харьковский сборник. - 1887. - Вып. I. - С. 134-141.

1.55. *Новицкий Я.П.* К вопросу об описании губернии (беглая заметка) [программа для описания села] // Екат. ГВ. - 1887. - № 28 (ч/неоф.). - С. 5.

1.56. Программа для исследования общественных запашек // Харьковский сборник. - 1887. - Вып. I. - С. 269-271.

ЦНБ А 119151; ІМФЕ 39/П-78[7]

1.57. [*Миллер В.Ф., Якушкин Е.И., Харузин М.Н., Янчук Н.А.*]. Программа для собирания этнографических сведений, составленная при этнографическом отделе императорского общества любителей естествознания, антропологии и этнографии. - М.: Тип. Е.Г. Потапова, 1887. - 147 с.

Те саме: М.: Тип. Е.Г. Потапова, 1889. - VII - 147 с.

Введение. I. Географические и исторические сведения. II. Антропологические сведения. III. Жилище и его принадлежности. IV. Одежда. V. Пища и питье. VI. Быт и занятия. VII. Семейные нравы и обычаи. VIII. Верования. IX. Язык, письмо, искусство. X. Народная словесность.

1888

1.58*. Див. 1.48.

1889

1.59. Опыт программы для этнографического описания Херсонской губернии // Сборник Херсонского земства. - 1889. - № 3. - С. 69-75.

I.Общая характеристика народностей описываемого села. II. Внешняя обстановка. III. Семейные и общественные отношения. IV. Народные верования и праздники.

1.60*. Див. 1.51.

1.61*. Див. 1.31.

РДБ А 183/373; Д 60/59

1.62. Программа для собирания народных юридических обычаев. - СПб.: [Комиссия собирания народных обычаев при отделении этнографии императорского Русского географического общества], 1889. - IX. - 85 с.

1.63*. Див. 1.57.

1890

1.63-А*. Див. 1.31.

1891

1.64. *Багалей Д.И.* Программа для собирания историко-географических и археологических сведений // Харьковский сборник. - 1891. - Вып. 3. - С. VII-X.

Те саме: Киевская старина. - 1892. - Т. 38. - № 7. - С. 123-126.

1.65. *Ефименко П.С.* Программа для описания быта сельского населения Харьковской губернии // Харьковский сборник. - 1891. - Вып. 3. - С. VII.

Те саме: Киевская Старина. - 1892. - Т.38. - № 7. - С. 126 (під назвою: Программа для описания быта).

1.66. *Сумцов Н.Ф.* Программа для собирания этнографических сведений о крестьянском населении Харьковской губернии // Харьковский сборник. - 1891. - Вып. 3. - С. III-VI.

Те саме: Окр. відбитка. - Харків, 1891. - 3 с.; Киевская старина. - 1892. - Т. 38. - № 7. - С. 120-123.

1.67. *Халанский М.Г.* Программа для собирания данных о языке великорусского населения Харьковской губернии // Харьковский сборник. - 1891. - Вып. 3. - С. XI-XIII.

Те саме: Киевская старина. - 1892. - Т. 38. - № 7. - С. 126-129.

1.68. *Халанский М.Г.* Программа для собирания сведений о малорусских говорах Харьковской губернии // Харьковский сборник. - 1891. - Вып. 3. - С. XIV-XV.

Те саме: Киевская старина. - 1892. - Т. 38. - № 7. - С. 128-129.

1892

1.69*. Див. 1.64.

1.70*. Див. 1.65.

1.71*. Див. 1.66

1.72*. Див. 1.67.

1.73*. Див. 1.68.

1.73-А. Редакция „Листка" выписует конкурс для собрания угро-русских народных сказок // Листок. - 1892. - № 12. - С. 1; № 13. - С. 3-4; № 14. - С. 1; № 15. - С. 1.

Прохання записувати „угро-русские" народні казки. Умова - вони неодмінно повинні бути вживані у народному побуті, написані тою простою мовою, якою розповідаються. Для переможців передбачається премія (2-5 гульдена).

1893

1.74. Программа для собирания сведений о юридических обычаях у крестьян // Харьковский сборник. - 1893. - Вып. 7. - С. 461-476.

I. Гражданское право. II. Гражданское судопроизводство.

1.75. *Щербина К.М.* Опыт программы для собирания сведений по народной математике // Полт. ГВ. - 1893. - № 11/12.

Окр. відбитка. - Полтава: Изд. Полт. Губ. стат. к-та, 1893. - 18 с.

Рец.: *Дорошкевич Л.* Народня математика (Спроба збирати пам'ятки з народної математики) // Етнографічний вісник. - 1929. - Кн. 8. - С. 154-156.

1894

ДПБ 18.302.2.45.

1.76. Программа для этнографического исследования народной жизни в связи с голодом и холерой // Кубанский сборник. - 1894. - Т. III. - С. 1-21.

Окр. відбитка. - Екатеринодар, 1894. - 21 с.

Рец.: Этнографическое обозрение. - 1894. - Т. XXI. - № 2. - С. 223-224; Т. XXII. - № 3. - С. 194-196.

I. Общие сведения. II. Знамения скорого пришествия антихриста и страшного суда. III. Холера. IV. Судьба, ея неизбежность и предотвращение. V. Предохранительные полицейские меры и борьба с холерой. VI. Санитары, прислуга и врачи. VII. Лечение холеры. VIII. Холерные отделения больниц и бараки. IX. Страх смерти. X. Неурожай. XI. Насекомые, вредящие хлебам. XII. Голод. XIII. Народные преступления и проступки во время голода и холеры. XIV. Боготворительность во время голода и холеры.

1895

1.77. [*Вовк Хв.*]. Квестіонар (програм збирання відомостей щодо штучної деформації черепа] // Житє и слово. - Львів, 1895. - Т. III. - Кн. 3. - С. 480.

РДБ V 120/867; И 42/1947

1.78. Лубенский музей Е.Н. Скаржинской. Программа для собирания народных писанок. - Киев, 1895. - 7 с.

Те саме: Этнографическое обозрение. - 1898. - Т. 36. - № 1. - С. 205-206. (У надз.: *Скаржинская Е.Н.* Пасхальные яйца).

ЦНБ Аи 17361; ІМФЕ 39/3-41

1.79. Програма до збирання відомостей про українсько-руський край і нарід, уложена членами Наукового товариства ім. Шевченка // Етнографічний збірник. - Львів, 1895. - Т. 1. - С. 1-16[8].

Окр. відбитка. - Варшава, 1912. - 31 с. [під назвою: „Збирайте етнографічні матеріали. Програма та дещо про потребу та техніку збирання"].

У надз.: Українська громада у Варшаві.

I. Відомості історичні. II. Відомості етнографічні. III. Відомості суспільно-економічні. IV. Відомості правничі. Похоронні звичаї.

1896

1.80. *Беляшевский Н.* Вниманию фотографов-любителей // Киевская старина. - 1896. - Т. LIII. - № 6. - С. 91-98.

Див. також 1.105.

ЦНБ Ж 20869

1.81. *Кордуба М.* [Відозва в справі писанок] // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. - 1896. - Кн. III. - Т. XI. - С. 3-5.

Місцевість. Часть загальна. Чинність писання. Час писання, ціль писання, хто пише. Орнамент.

ІМФЕ 4/П-78

1.82. Программа для собирания особенностей народных говоров. I. Программа для собирания особенностей северо-великорусского наречия. - СПб., 1896. - IV, 102 с.

1897

1.83. *Дикарев М.* Программа для записи народных толков по поводу статистической переписи // Куб. ОВ. - 1897. - № 31. - С. 3.

Не связывалась ли перепись: с пришествием антихриста; с переписью, бывшей во время рождения Христа; с голодом и холерой; не объяснялась ли перепись предстоящей войной, с кем именно; чего ожидают от переписи иногородцы для себя, казаков и панов.

1.84. *Перетц В.Н.* Письмо в редакцию (по поводу исследования развития кукольного театра) // Киевская старина. - 1897. - Т. LVIII. - № 7/8. - С. 34-36.

РДБ V 114/988

1.85. Программа для собирания сведений о древностях. Составлена и издана Киевским отделением Предварительного комитета по устройству XI Археологического съезда в Киеве. - Киев: Тип. Имп. Ун-та св.Владимира, 1897. - 10 с.

Те саме: Черн. ЕИ. - 1898. - № 11 (ч/неоф.). - С. 469-479 [під назвою: Список вопросов, ответы на которые желательно получать к XI Археологическому съезду в 1899 г. в Киеве].

I. Древности первобытные. II. Древности исторические. III. Древности церковные.

1898

1.85а. *Гнатюк В.* Відозва до всіх любителів нашої народної словесности // Буковина. - 1898. - Ч. 73. - С. 3.

1.86*. Див. 1.85.

ЦНБ ВО 39202/1; Попов 2704

1.87. Программа для сообщения сведений по этнографии Харьковской губернии // Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии : Очерки по этнографии края / Под ред. В.В. Иванова. - Харьков: Изд-е Харьковского Губернского статистического комитета, 1898. - Т. I. - С. 1009-1011.

Добавление: О местных народных говорах Харьковской губернии. - С. 1011-1012.

а) для малорусского населения; б) для великорусского населения.

Див.: 1.66; 1.67; 1.68.

ЦНБ А 84841

1.88. Программа этнографических сведений о крестьянах Центральной России / Сост. кн. В.Н. Тенишевым. - Смоленск: Губернская типография, 1898. - 229 с. - Изд-е. 2-е, испр. и дополн.

Рец.: Analyse de Volkov, Th. // L'Antropologia. - Paris, 1899. - T. 10. - P. 348-349.

Физические, природные свойства крестьян; местные условия жизни крестьян; общие указания об образе жизни крестьян; общественные установления, обычаи и законы, регулирующие отношение крестьян к общественному и государственному строю; отношение крестьян между собой и к посторонним лицам; верования, знания, язык, письмо, искусство;

семья. Обычный порядок жизни, сближение полов. Брак. Отклонение от законного брака. Рождение детей, воспитание, обучение, доведение до самостоятельности; выходящие из ряда обстоятельства.

1.89. *Симони П.В.* [Обращение к читателям с приглашением сообщать материалы для подготовляемого свода пословиц, поговорок, присловий, скороговорок, прибауток, присказок, побасенок, пустобаев, народных анекдотов, загадок, острот, прозвищ и проч.] // Этнографическое обозрение. - 1898. - Т. 38. - № 3. - С. 206-207.

Окр. відбитка. - СПб.: Тип. В.П. Мещерского, [1898]. - 4 с.

1.90*. Див. 1.78.

1899

ЦНБ Си 5704/XII.2

1.91. *Вовк Хв.* Програма до збирання відомостей дотичних народньої побутової техніки // МУЕ. - Львів, 1899. - Т. 1. - С. 1-22 (додаток).

Те саме: Труды XII Археологического съезда в Харькове. 1902. - М., 1905. - Т. II. - С. 548-554 [під назвою: Программа для собирания материалов по народной бытовой технике доктора антропологии Ф.К. Волковым, разосланная по губерниям Полтавским предварительным комитетом].

I. Первісні механічні пристрої у народному побуті. II. Вогонь, його здобуваннє і переховування. III. Влови. IV. Рибальство. V. Скотарство. VI. Бджільництво. VII. Ліси, садки, пасовні й сінокоси. VIII. Хліборобство. IX. Мірошництво. X. Копаннє землі. Викопуваннє і оброблюваннє глини. XI. Оброблюванне дерева. XII. Оброблювання шкури. XIII. Оброблюваннє рогу й кості. XIV. Оброблюваннє волокнуватих речей. XV. Оброблюваннє металів. XVI. Переміщування.

1.92*. Див. 1.51.

ЦНБ Ж 21214 кол. Гринченко

1.93. *Франко І., Гнатюк В.* В справі збирання народних легенд // Літературно-науковий вісник. - 1899. - Річник II. - Т. VIII. - № 10. - С. 176-178.

Біблійні легенди старого завіта, нового завіта. Легенди про святих, про недовірків і чарівників; про монстри і дивогляди; про кінець світу. Легенди моралізаційні і філософічні. Жартівливі. Легенди і сатири на святі теми.

1900

ЦНБ Попов 2727

1.94. *Дикарев М.* Програма до збирання відомостей про громади і збірки сільської молоді (вулицю, вечерниці, досвідки і складки) // МУЕ. - 1900. - Т.3. - С. 16-27 (додаток).

I. Вулиця. II. Вечерниці і досвідки. III. Складки.

1.95. Программа для собирания народных юридических обычаев // Зап. РГО по отд-ю этн. - 1900. - Т. XVIII. - С. 341-429[9].

1) Род, семья и наследство; 2) владения и собственность;

3) договоры и обязательства; 4) преступления и наказания; 5) суды и судопроизводство[D].

1.96. [От историко-филологического общества при Институте князя Безбородко в г. Нежине] // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч/неоф.). - С. 400-402.

1.97. Программа для собирания писанок и сведений о них // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч/неоф.). - С. 409-421.

Те саме: Записки имп. Харьковского университета. - 1900. - Кн. 3 (ч/неоф.). - С. 36-37 [у надз.: К XII Археологическому съезду в Харькове] ; Труды Харьковского Предварительного комитета по устройству XII Археологического съезда / Под. ред. проф. Е.К. Редина. - Харьков, 1902. - Т. 1. - С. 36-37 [у надз.: К XII Археологическому съезду в Харькове].

Окр. відбитка. - Харків, 1900. - 2 с.
Див. 2.257.

1.98. Программа для собирания сведений по древностям историческим // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч/неоф.). - С. 410-412.

Те саме: Записки имп. Харьковского университета. - 1900. - Кн. 3 (ч./неоф.).- С. 23-25; Труды Харьковского предварительного комитета по устройству XII Археологического съезда / Под ред. проф. Е.К. Редина. - Харьков, 1902. -Т.1.-С. 23-25; Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. - 1904. - Год 1-й. - С. 209-212 [у надз.: Для XIII Археологического съезда в Екатеринославе].

1.99. Программа для собирания сведений о кобзарях и лирниках // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч/неоф.). - С. 415-419.

Те саме: Зап. имп. Харьк. ун-та. - 1900. - Кн. 3 (ч./неоф.). - С. 32-35 (у назві зазначено: К XII Археологическому съезду в Харькове); Окр. відбитка. - Харків: Тип. „Печатное дело", [1900]. - 4 с.; Труды Харьковского предварительного к-та по устройству XII Археологического съезда / Под ред. проф. Е.К. Редина. - Харьков, 1902. - Т. 1. - С. 32-35 (у назві: К XII Археологическому съезду в Харькове); Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. - 1904. - Год 1-й. - С. 220-224 (у назві: К XIII Археологическому съезду в Екатеринославе).
Див. 2.257.

1.100. Программа для собирания сведений по первобытным древностям // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч./неоф.). - С. 412-414;

Те саме: Зап. имп. Харьк. ун-та. - 1900. - Кн. 3 (ч./неоф.). - С. 22-23 (у назві: Для XII Археологического съезда в Харькове); Труды Харьковского предварительного к-та по устройству XII Археологического съезда / Под ред. проф. Е.К. Редина. - Харьков, 1902. - Т. 1. - С. 22-23 (у назві: Для XII Археологического съезда в Харькове: Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. - 1904. - Год 1-й. - С. 207-209 (у назві: Для XIII Археологического съезда в Екатеринославе); Воронежский историко-архивный вестник. - 1921. - Вып. 1. - С. 46-47.

1.101. Программа для собирания сведений по церковным древностям // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч./неоф.). - С. 406-409;

Те саме: Зап. имп. Харьк. ун-та. - 1900. - Кн. 3 (ч./неоф.). - С. 25-28 (у назві: Для XII Археологического съезда в Харькове); Труды Харьковского

предварительного к-та по устройству XII Археологического съезда / Под ред. проф. Е.К. Редина. - Харьков, 1902. - Т. 1. - С. 25-28 (у назві: Для XII Археологического съезда в Харькове); Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. - 1904. - Год 1-й. - С. 216-219 (під назвою: Предметная программа).

1.102. Программа для собирания этнографических предметов к выставке на съезде // Черн. ЕИ. - 1900. - № 14 (ч./неоф.). - С. 402-406.

Те саме: Зап. имп. Харьк. ун-та. - 1900. - Кн. 3 (ч./неоф.). - С. 29-32 (у назві: На предстоящем в 1902 г. в Харькове XII Археологическом съезде); Окремі відбитки. - Харків, [1900]. - 4 с.; Полтава, [1900]. - 4 с.; Труды Харьковского предварительного к-та по устройству XII Археологического съезда / Под ред. проф. Е.К. Редина. - Харьков, 1902. - Т. 1. - С. 29-32 (у назві: К выставке на предстоящем в 1902 г. в Харькове XII Археологическом съезде); Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. - 1904. - Год 1-й. - С. 213-216; Труды XIII Археологического съезда в Екатеринославе. 1905 г. - М., 1908. - Т. II. - С. 11-15 (у назві: На предстоящем в 1905 г. XIII Археологическом съезде в Екатеринославе).

1.103. *Филевич Ив.* Программа для собирания сведений по этнографии Холмской Руси // Холм.-Варш. ЕВ. - 1900. - № 14. - С. 168-171.

I. Данные топографические и исторические. II. Данные этнографические.

ЦНБ Ви 2202/II; В 15205/II.

1.104. *Шевлягин Н.И.* Программы по описанию техники промысла // *Лисенко С.И.* Очерки домашних промыслов и ремесел Полтавской губернии: Роменский уезд. - Одесса, 1900. - Вып. 2. - С. 53-55.

I. Техника овчинного промысла. II. Техника кожевенного промысла. III. Техника сыромятничества. IV. Техника корзиночного промысла. V. Техника ткачества и обработки волокна.

1901

1.105. *Беляшевский Н.* Несколько слов к фотографам-любителям // Археологическая летопись Южной России. - Киев, 1901. - Т. 3. - С. 61-64.

Заклик фотографувати різні сторони народного життя - одяг, житло, святкові ігри тощо.

1.106. [Вопросный лист Песенной Комиссии Императорского Русского Географического общества для сбора песенного материала] // Киевская старина. - 1901. - Т. LXXV. - № 12. - С. 173-175.

1.107. *Грушевський М.* В справі музея при Науковім Товаристві ім. Шевченка. Відозва до ш. земляків // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. - 1901. - Кн. V. - Т. XLIII. - С. 1-3.

Просимо надсилати до нашого музею всякі речі: а) старинності; б) давніші предмети руського домашнього промислу; в) давні образи церковні, портрети, оправи з книжок; г) старі друки руських друкарень; д) старинні рукописи й документи; е) автографи українсько-руських

письменників; ж) образи й гравюри новійших майстрів України; д) вишивка, писанки, вироби різьбарства, ткацтва. Інші предмети народного життя (набор ноші, хатні урядження, обійстя).

1.108. От комиссии при Нежинском Историко-филологическом обществе для собирания в пределах Черниговской губернии археологического и этнографического материала к XII Археологическому съезду // Археологическая летопись Южной России. - Киев, 1901. - Т. 3. - С. 144-147.

Программа для составления из фотографических снимков этнографического альбома о Черниговской губернии, проектируемый А.Н. Малинкою по следующим разделам: жилье, типы малоросса; религиозная сторона; отдых, игры и забавы; труд; пища, питье, курение; одежда, обувь.

1.109. Программа для собирания коллекций детских игрушек и материалов по детским играм и забавам // Киевская старина. - 1901. - Т. LXXIV. - № 7/8. - С. 13-15.

Те саме: Археологическая летопись Южной России. - Киев, 1901. - Т. III. - С. 115-118.

Окр. передрук із доповненнями: Літературно-науковий вісник. - 1901. - Т. XV, кн. IV. - С. 38 [під назвою: „Программа для збирання діточих забавок і матеріялів до діточих забав"].

А. Игрушки. В. Забавы и игры.

1902

1.110. *Василенко В.И.* Программа для собирания народных воззрений по метеорологии и земледелию // Журнал Полтавского общества сельского хозяйства на 1901 г. - Полтава, 1902. - Вып. 1. - № 1-6. - С. 63-71 (прил. VII).

Те саме: *Василенко В.И.* Метеорология и земледелие по украинским народным воззрениям, с программою для собирания материалов. - Полтава: Тип. М.Л. Старожицкого, 1902. - С. 83-91.

Рец.: Киевская старина. - 1902. - Т. 79. - № 12. - С. 197-198.

Общие сведения. По метеорологии. По земледелию.

1.111. *Василенко В.И.* Программа вопросов для отдельного лица // Сб.ХИФО. - Харьков, 1902. - Т. 13. - Ч.II. - С. 66-71.

Те саме: Труды Харьковского предварительного Комитета по устройству XII Археологического съезда. - Харьков, 1902. - Т. II. - Ч. 2. - С. 29-32.

Проект инструкций для собирания материалов по технической терминологии. Ремесла, промыслы; технические названия инструментов.

ЦНБ ВО 24203

1.112. Программа для собирания народных песен и других музыкально-этнографических материалов / Сост. под. ред. А.Л. Маслова. - М.: Т-во скоропеч. А.А. Левенсон, 1902. - 8 с.

У надз.: Этнографическое отделение Общества любителей естествознания, антропологии и этнографии. Труды Музыкально-этнографической комиссии. Вып.I.

1.113*. Див. 1.97.

1.114*. Див. 1.98.

1.115*. Див. 1.99.

1.116*. Див. 1.100.

1.117*. Див. 1.101.

1.118*. Див. 1.102.

ЦНБ В 116947; Во 80817; ІМФЕ 39/П-78

1.119. Программа для собирания этнографических предметов. - СПб.: Тип. Т-ва „Народная польза", [1901]. Изд-е [1-е] Этнографического отдела музея императора Александра III. - 49 с.

Те саме: СПб.: Тип. Т-ва „Народная польза", 1903. Изд-е 2-е Этнографического отдела Русского музея императора Александра III. - 51 с.[11]; СПб., 1904. Изд-е 3-е Этнографического отдела Русского музея императора Александра III. - 51 с.

I. Поселения, постройки, жилище и его принадлежности. II. Одежда и украшения. III. Техника в народном быту. IV. Пища и напитки. V. Занятия и промыслы. VI. Семейный быт. VII. Суеверия и гадания. VIII. Народная медицина.

1.120. *Франко І., Гнатюк В.* Два поклики. Збирайте етнографічні матеріали // Літературно-науковий вісник. - 1902. - Річник V. - Т. XVII. - С. 77-79.

Відозва записувати фольклорний матеріал та збирати пам'ятки для музею старожитностей при Науковому товаристві ім. Шевченка.

1903

ЦНБ В 0303452 кол.Б.Гринченко; ІМФЕ 39/П-78

1.121. Программа для собирания сведений археологических, исторических и этнографических по Черниговской губернии // Земский сборник Черниговской губернии. - 1903. - № 1 (прилож.). - С. 1-30.

Те саме: Черн. ГВ. - 1903. - № 3135; № 3143.

Окр. відбитка. - Чернігів: Тип. губернського земства, 1903. - 30 с.[12]

I. Древности археологические и исторические. II. Древности юридические. III. Народная словесность. IV. Бандуристы, кобзари, лирники. V. Поверья и суеверья. VI. Жилище и двор. VII. Одежда. VIII. Пища и напитки. IX. Украшения. X. Народная музыка. XI. Занятия, ремесла и промыслы. XII. Нищенство.

1.122*. Див. 1.119.

1904

1.123*. Див. 1.119.

ЦНБ В 3173 И

1.124. Программа для собирания этнографических сведений по Екатеринославской губернии. - Екатеринослав: Тип. губернского земства, 1904. - 5 с.[13].

Те саме: Труды XIII Археологического съезда в Екатеринославе. 1905. - М., 1908. - Т. II. - С. 111-115.

1.124а. *Харузина В.К.* Программа для собирания сведений о родильных и крестильных обрядах у русских крестьян и инородцев // Этнографическое обозрение. - 1904. - № 4. - С. 120-156.

1.125. *Гнатюк В., Франко І.* До збирачів етнографічних матеріалів // Хроніка українсько-руського наукового товариства ім. Шевченка. - 1904. - Вып. IV. - Ч. 20. - С. 14-17.

Те саме: Літературно-науковий вісник. - 1904. - Т. 28. - С. 214-217.

І. Пісні. ІІ. Проза (демонологічні матеріали, місцеві перекази, перекази про історичні особи та події, звірячий епос, вірування, народна медицина, анекдоти, казки, новели, легенди).

1.125-а*. Див. 1.98.

1.125-б*. Див. 1.99.

1.125-в*. Див. 1.100.

1.125-г*. Див. 1.101.

1.125-д*. Див. 1.102.

1905

1.126*. Див. 1.91.

1906

1.126-А. *Одинец П.* К вопросу об украинском народничестве (опыт программных вопросов для изучения украинской национальной идеи) // Киевская Старина. - 1906. - № 7/8. - С. 338-376.

Антропологические данные; этнографические границы; юридические обычаи; географические, исторические, религиозные, национальные особенности украинцев.

1.127. Программа для собирания писанок и вышивок // Православная Подолия. - 1906. - № 2. - С. 14-16.

У надз.: От Подольского церковного историко-археологического общества.

Окр. відбитка. - Каменец-Подольский: Тип. С. Киржацкого, 1906. - 4 с. Див. 2.259.

1.128. Программа для собирания этнографических сведений, касающихся праздника Пасхи и ближайшего к ней времени // Православная Подолия. - 1906. - № 2. - С. 10-13.

У надз.: От Подольского церковного историко-археологического общества. Див. 2.258.

1.129. *Харузина В.К.* К вопросу о почитании огня для собирания сведений о почитании огня у русских крестьян и инородцев, с приложением программы // Этнографическое обозрение. - 1906. - Кн. LXX-LXXI. - № 3/4. - С. 182-205.

Окр. відбитка. - М., 1906. - 23 с.

1907

ЦНБ Ж 1412

1.130. *Данилов В.В.* Обращение к читателям о собирании украинских похоронных причитаний // Україна. - Киев, 1907. - Т. III. - № 7/8. - С. 224-231.

Записать произносимые женщинами причитания; при этом самому посмотреть обряд похорон. Особенно важно - погребение девушки или парубка[14].

ЦНБ Ж 30139 Крымск.

1.131. Відозва в справі записування народних традицій про опришків // Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка. - Львів, 1907. - Вип. III. - Ч. 31. - С. 28-31.

Пісні. Оповідання. Документи.

Ж 30139 Крымск.

1.132. Відозви в справі збирання етнографічних матеріалів. Відозва в справі збирання загадок [I] // Хроніка Наукового товариства ім.Шевченка. - Львів, 1907. - Вип.II. - Ч.30. - С.12-13.

Ж 30139 Крымск.

1.133. Відозви в справі збирання етнографічних матеріалів. Відозва в справі збирання матеріалів до рибальства [II] // Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка. - Львів, 1907. - Вип. II. - Ч. 30. - С. 13-14.

Ж 30139 Крымск.

1.134. Квестіонар для збирання місцевих переказів // Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка. - Львів, 1907. - Вип. IV. - Ч. 32. - С. 16-25

I. Перекази про місця. II. Перекази про людей.

1908

1.135*. Див. 1.124.

1.136*. Див. 1.102.

1.137. *Качаровский К.* Краткая программа изучения крестьянского обычного права // Русское богатство. - 1908. - № 11. - С. 246-250.

1909

ЦНБ Ж 21900

1.137а. *Гнатюк В.* Квестіонар у справі записування похоронних звичаїв і голосінь // Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. - 1909. - Вип. III, Ч. 39. - С. 37-39.

І. Звичаї. ІІ. Голосіння.

1.138. *Горностаев Ф.Ф.* Программа исследований в области религиозного и гражданского искусств для XIV Археологического съезда в Чернигове // Древности. Труды имп. Московского Археологического общества. - М., 1909. - Вып. 1. - С. 32-38.

1.139. *Кузеля З.* Про потребу і техніку збирання етнографічних матеріалів // Діло. - 1909. - Ч. 155. - № 5. - С. 261-266; № 6. - С. 315-318. Окр. відбитка. - Чернівці, 1909. - 16 с.[15]

1.139-А. *Макаренко А.* Опыт программы для собирания сведений о народном „крашанье" и его организации // Живая старина. - СПб., 1909. - № 4. - С. 55-62.

1910

1.140. *Дашкевич В.И.* Краткая программа для собирания коллекций и сведений // Бессарабское обозрение. - 1910. - № 15 (прилож.)

История и археология. География. Этнография, промышленность, торговля, пути сообщения.

1911

1.141. *Волков Ф.* Программа для собирания сведений о свадебных обрядах у великороссов и инородцев Восточной России // Живая старина. - СПб, 1911. - Вып. I. - С. 27-30.

1912

1.142*. Див. 1.79.

1.143. Программа описания техники ткацкого кустарного промысла // Кустарная промышленность Киевской губернии. - Киев, 1912. - С. 15-20.

1913

1.144. Відозва до українського учительства в справі збирання етнографічних матеріалів Етнографічної секції окремого відділу взаїмної помочі українського учительства в Снятині // Діло. - 1913. - № 95. - С. 2.

1.145. *Кузеля З.* З прошеньм відповіді // Діло. - 1913. - 23 н. ст. (10 ст. стилю) грудня. - Ч. 284. - С. 8.

Забави при мерці.

1916

ЦНБ Попов 5675

1.146. *Гнатюк В.* Українська народня словесність (в справі записів українського етнографічного матеріалу). - Відень: [з друкарні] Адольфа Гольцгавзена, 1916. - 48 с.

У надз.: Виданнє Союза визволення України.

Рец.: *Лобода А.* Заклик В. Гнатюка записувати етнографічні матеріали // Записки іст.-філ. відділу УАН. - 1927. - Т. X. - С. 229-231.

Детальний огляд етнографічних та фольклористичних видань - збірок матеріалів; докладні методичні поради щодо запису різноманітного матеріалу. Пропонується записувати: I. Обрядові пісні (колядки, щедрівки; веснянки, гаївки; русальні, троєцькі, купальні пісні; пісні про праці, обжинки; хрестини, весілля, похорон). II. Історичні пісні. III. Побутові пісні. IV. Дрібні пісні. V. Духовні пісні й пісні ненароднього походження. VI. Сороміцькі пісні. VII. Чужі пісні. VIII. Мелодії пісень. IX. Замовлювання, драматичні представлення, ігри. А також: I. Казки. II. Байки. III. Міти. IV. Легенди. V. Перекази. VI. Новели. VII. Анекдоти (приказки). VIII. Приповідки. IX. Загадки. X. Ліки. XI. Вірування[16].

1917

ЦНБ ВО 862054/Соколов ДПБ 34.106.1.384

1.147. Программа для собирания произведений народной словесности. - М., 1917. - 16 с.

Изд-е Комиссии по народной словесности при этнографическом отделе общества любителей естествознания, антропологии и этнологии, состоящего при государственном Московском университете.

А. Как записывать песни. Б. Как записывать рассказы разного содержания. В. Как записывать заговоры. Г. Как записывать пословицы. Д. Как записывать загадки. Е. Как записывать народные драматические произведения.

1921

1.148. *Данковская Р.С., Редин Н.Е.* Об изучении народных детских игрушек // Воронежский историко-архивный вестник. - 1921. - Вып. 2. - С. 47-51.

1.149*. Див. 1.100.

1922

ЦНБ Ж 21577

1.150. [В отделе краеведения] // Просвещение Донбасса. - 1922. - № 6/7. - С. 98-99.

Те саме: Просвещение Донбасса. - 1923. - № 8. - С. 56-57.

Исследование произведений народной словесности: что записывать? как записывать? обследование быта местного населения; перечень графических работ.

1.151. Примерная программа обследования святок // Просвещение Донбасса. - 1922. - № 6/7. - С. 100.

1923

ЦНБ Ж 17920

1.152. Анкета [комісії краєзнавства при ВУАН для складання „Справочника с краєзнавства на Україні"] // Бюл. ком. краєзн. - 1923. - № 1. - Б/н.

1.153*. Див. 1.150.

1.154. Народный календарь // Просвещение Донбасса. - 1922. - № 9. - С. 110-111 (грудень, січень); 1923. - № 1/2. - С. 138-139 (лютий, березень); № 3. - С. 101 (квітень); № 4. - С. 99-101 (травень); № 5. - С. 99 (червень); № 6/7. - С. 157-158 (липень).

1.155. *Заглада Н.* Програми до збирання матеріялів з народнього сільсько-господарського побуту. Жнива // Вісник сільсько-господарської науки. - К., 1923. - Т. II. - Вип. 3-4. - С. 158-160.

Окр. відбитка. - К., 1923. - 4 с.

Примітивні способи. Процес праці. Народні звичаї, вірування та обряди.

1.156. *Коробов П.* Обследование местного населения // Просвещение Донбасса. - 1923. - № 9. - С. 76-78.

1.157. *Курило О.* Програми до збирання етнографічних матеріалів // Зб. іст. філ. відділу. - 1923. - № 13. - Вип. 1. - 34 с.

Окр. відбитка. - К., 1923. - 34 с.

1. Початки мови. II. Таємні мови. III. Ономастика. IV. Початки письма.

1.158. Приметы // Просвещение Донбасса. - 1923. - № 1/2. - С. 139-141.

1.159. Программа по собиранию записей южновеликорусских говоров // Просвещение Донбасса. - 1923. - № 3. - С. 99-100.

1.160. *Тарасенко М.* Програми до збирання матеріялів з народнього сільськогосподарського побуту. Косовиця. (Відомості про сіножаті та праці над збиранням сіна) // Вісник сільсько-господарської науки. - К., 1923. - Т. II. - Вып. 8-12. - С. 314-318.

Див. 2.268.

1924

1.161. *Анан'їн.* Обслідування музичного боку дітей. Вік від 6-14 років // Музика. - 1924. - Ч. 1-3. - С. 14-17.

1.162. *Квітка К.* Професіональні народні співці й музиканти на Україні: Програма для досліду їх діяльності й побуту // Зб. іст.-філ. відділу. - 1924. - № 13. - 114 с.
Окр. відбитка. - К., 1924. - 114 с.[17]
Рец.: *К. Грушевської.* Україна. - 1925. - Кн. 4. - С. 176-177.
1. Кобзарі, лірники й старці. II. Торбанисті. III. Скрипники. IV. Бубнисти. V.Басисті. VI. Цимбалисті. VII. Троїста музика. VIII. Дударі. IX. Трембітанники. X. Музиканти пізніших типів і чужоземні музиканти. Додатки.

ЦНБ В 238762
В 18700 И, Попов 18893

1.163. *Михальчук К., Тимченко Е.* Програма до збирання діалектичних одмін української мови. - К.: Друкарня І Київської Спілки Друкарської справи, [до 1924]. - 202 с.
Видання Українського Наукового товариства в Києві.
Загальні вказівки як збирати діалектологічний матеріал. Звуки голосові. Шелестові звуки. Формування слів. Деклінація. Конйугація. Налогол. Складня. Словник (щодо господарства, хліборобства, ремества; до родини, вирази, що вживаються на весіллі; щодо гулянок, забавок, танців, назви пісень, оповідань; щодо церкви, віри й обряду; до людової демонології).

1.164. Програми до збирання відомостей про пам'ятки місцевої старовини [I] // Вісн. Одеськ. ком. краєзн. при ВУАН. - 1924. - Ч. 1. - С. 1

1.165. Програми до збирання відомостей про село та хату [II] // Вісн. Одеськ. ком. краєзн. при ВУАН. - 1924. - Ч. 1. - С. 2.

ЦНБ 1924
С-389

1.166. *Синявський О.* Діялектологичний порадник. Програми до збирання діялектичних матеріялів з лівобережних монофтонгичних говорів української мови. - Харків.: Державне видавництво України, 1924. - 56 с.
Передмова. Практично-методологічні вказівки. Програм: наголос; дієслова; фонетика, голосні, приголосні. Морфологія, синтаксис (фразеологія).

1.167. *Щербаківський Д.* Програм до збирання відомостей про кріпацькі капели // Музика. - 1924. - Ч. 10-12. - С. 214-215.

1925

ЦНБ Ж 20213

1.168. *Данковская Р.* Программа для собирания обрядовых печений и сведений о них // Бюл. музея Слоб. Укр. - Харьков, 1925. - Ч. 1. - С. 42-43.

1.169. *Данковская Р.* Программа для собирания сведений о праздниках Троицы и Ивана Купала // Бюл. музея Слоб. Укр. - Харьков, 1925. - Ч. 1 - С. 44.

1.170. *Данковская Р.* Программа для собирания сведений об украшениях окон в жилищах на окраинах городов и сел // Бюл. музея Слоб. Укр. - Харьков, 1925. - Ч. 1. - С. 40-41.

1.171. [*Данковская Р.* Под. ред. Н.Ф. Сумцова]. Программа для уличных наблюдений, преимущественно при экскурсиях на окраины города и в селе // Бюл. музея Слоб. Укр. - Харьков, 1925. - Ч. 1. - С. 37-38.

1.172. *Заглада Н.* В справі дослідження міської людності // Зап. Етн. тов. - Київ, 1925. - Кн. І. - С. 51-53.

1.173. Інструкція катедри історії українського народу ВУАН для екскурсій і дослідів її співробітників та кореспондентів в царині культурных переживань та історичної пісенності на р.1924-5 // Україна. - 1925. - Кн. Ш. - С. 183-186.

Окр. відбитка. - К., 1928. - 8 с.[18]

Див. 2.70.

ІМФЕ 398/П-78

1.174. Програма до збирання оповідань, казок, переказів і прислів'їв // Зб. іст.-філ. відділу. - 1925. - № 29. - Вип. 1.

Окр. відбитка. - К.: 6-а друкарня, 1925. - 2 с.

Див. 2.69.

ІМФЕ 398/П-78

1.175. Програма до збирання пісенного матеріалу // Зб. іст.-філ. відділу. - 1925. - № 13. - Вип. 3.

Окр. відбитка. - К.: 6-я друкарня, 1925. - 2 с.

Див. 2.44.

ІМФЕ 39/П-78

1.176. Програма збирання матеріалів до українського народнього сонника // Україна. - К., 1925. - Кн. 1-2. - С. 237-238.

Окр. відбитка. - К.: 2-а друкарня, Б.р. - 2 с.

У надз.: Культурно-історична комісія Всеукраїнської Академії Наук. Програми. Вип. II.

1.177. Програма культурно-історичної комісії ВУАН для збирання матеріялів, що вияснюють значіння огню в світогляді українського народу // Україна. - 1925. - Кн. 4. - С. 183-187.

ВИ 6308/1 ІМФЕ 39+34/П-78

1.178. Програми до збирання матеріялів звичаєвого права, вироблені в Комісії для виучування звичаєвого права України за ред. проф. А.Е. Кристера, керівничого над працями Комісії // Зб. соц.-екон. відділу УАН. - 1925. - № 1. - С. 1-100.

Окр. відбитка. - К.: Друк. Укр. Акад. Наук, 1925. - 127 с.[19]

Право родинне. Право спадкове. Право речове. Право обов'язань.

1.179. Програм опису села // Вісн. Одеськ. ком. краєзн. при ВУАН. - 1925. - Ч. 2-3. - С. 266-268.

ІМФЕ 39/П-78

1.180. Программы-инструкции исследовательских работ. Вып.I. Программы-инструкции культурно-исторической секции, инструкции по библиографическим и картографическим работам /Под ред. ученого секретаря общества Г.И. Булгакова. - Курск, 1925. - 16 с.

План исследовательских работ культурно-исторической секции. Программа-инструкция по археологии. Программа по собиранию культурно-исторического материала. Программа обследования края в этнографическом отношении. Программа-инструкция по собиранию произведений народной поэзии. Инструкция для картографических работ.

1.181. Программы-инструкции исследовательских работ: Вып.II.: Программы-инструкции педагогической секции общества [по школьному краеведению] / Под ред. Г.И. Булгакова. - Курск, 1926. - 27 с.[20]

Программа обследований: своего района, совхоза; ремесленника или кустаря, железнодорожной станции; кооператива, фабрики.

ЦНБ Ж 20213

1.182. *Редин Н.* Краткий план обследования базаров, рынков, ярмарок и т. д. // Бюл. Музея Слобод. Укр. - Харьков, 1925. - Ч. I. - С. 39.

ЦНБ Ж 20580

1.183. *Семенів М.М.* Програм для збирання лексичних особливостей української мови доби 1914-1925 рр. // Вісн. Одеськ. ком. краєзн. при ВУАН. - 1925. - Ч. 2-3. - С. 268-269.

ЦНБ Аи3303; Ар.647; Попов 1116

1.184. *Шулыгина Л.* Народний календар. Ч.Ш. Великдень (з програм Кабінету Антропології та Етнології ім. Хв. Вовка УАН). - Київ: Друкарня К.Ф. Книгоспілки, 1925. - 32 с.

У надз.: Етнографічне Товариство у Києві. Програми до збирання етнографічних матеріялів.

Рец.: Нова книга. - [1925]. - № 9/10. - С. 61.

Вступ (методичні поради). 1. Великий Піст і Великдень. II.Писанки.

ЦНБ Ж 20152

1.185. *Шулыгина Л.* [Програм для вивчення дитини] // Зап. Етн.тов. - Київ, 1925. - Кн. I. - С. 41-50.

Народження дитини - обряди й практика при цьому; годування дитини, гігієна, смерть і похорон дитини тощо.

ЦНБ Ви 1926/23

1.186. *Шулыгина Л.* Пасічництво (Програм до збирання матеріялів) // Зб. іст.-філ. відділу. - Київ, 1925. - № 23. - Вип. I (Праці Кабінету Антропології та Етнології ім. Хв. Вовка). - 70 с.[21]

1926

ЦНБ Ж 20783

1.187. *Гайдай М.* Програма для збирання матеріялів до зільницького обряду // Етнографічний вісник. - 1926. - Кч. 3. - С. 100-101.

ЦНБ Ж 6234 ІМФЕ 39/Г-91

1.188. *Грушевський М.* Постриження й інши обряди, відправлювані над дітьми й підлітками // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. - 1926. - Вип. I-II. - С. 86.

Окр. відбитка. - Київ: Киев. Друк., Б.р. - 2 с.

У надз.: Культурно-історична комісія Всеукраїнської Академії Наук. Програми. Вип. Ш.

Постріжини. Дитячі обрядові забави. Перша поміч в домовій праці. Обряди, пов'язані з повнолітністю.

ЦНБ Ж 20253

1.189. Народний календар // Бюл. Етногр. ком. УАН. - 1926. - № 2. - С. 2-3 (грудень, січень).

Див. 1.199; 1.216.

ЦНБ Попов 3360

1.189-А. *Никифоров А.Н.* Этнография в школе с приложением 66 программ для учащихся по собиранию материала в разных областях этнографии и фольклора. - М.; Л.: Гос. Изд., 1926. - 136 с.

География; антропология; жилище; одежда; пища; средства передвижения; обычное право; народное образование; демонология; космология; ботаника; зоология; народная медицина; народный календарь; народное искусство; народная словесность; досуг; детский фольклор.

ЦНБ В 11764 И

1.189-Б. *Попов П.* До питання про способи збирати фольклорні матеріали // Етнографічний вісник. - 1926. - Кн. 2. - С. 5-19.

Окр. відбитка. - Київ: УАН, Б.р. - 15 с.

ІМФЕ 89/П-78

1.190. Програм для збирання усної народної творчості. Що треба записувати. - Первомайськ: Друк. „Селянська правда", Б.р. - 2 с.[22]

У надз.: Округовий краєзнавчий музей Первомайщини ім. Ф.Е. Дзержинського.

ЦНБ Ж 6234

1.191. *Савченко Ф.* Програма для збирання матеріалів, що вияснюють значіння парубоцьких та дівоцьких громад на Україні // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. - 1926. - Вип. 3. - С. 91-92.

Див. 2.73.

1927

1.192. *Wasilkowski E.* [Rozeta w zdobnictwie ludowem] // Lud. - Lwow, 1927. - Serja II. a. VI. - Zeszyt I-IV. - S. 83.

Розета як мотив народного мистецтва: малюнки, назви орнаменту, опис предмету, на якому зображується розета.

ЦНБ Ж 20153

1.193. Веснянки // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1927. - № 4. - С. 4.

ЦНБ Ж 20153

1.194. Вірування про бджіл // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1927. - № 6. - С. 2-3.

ЦНБ Ж 20153

1.195. Вірування про небо // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1927. - № 6. - С. 3.

ЦНБ Ж 6234

1.196. *Грушевська К.* [Анкета у ст.: З примітивного господарства. Кілька завважень про засоби жіночої господарчої магії у зв'язку з найстаршими формами жіночого господарства] // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. - 1927. - Вип. 1-3. - С. 43-44.

ЦНБ Ви 10294; Ви 10571

1.197. Інструкції для збирання культурних решток з поверхні // Охрана пам'яток культури на Україні. - Харків, 1927. - Зб.1. - С.124-128.[23]

ЦНБ Ж 21140

1.198. *Кравченко В.Г.* Програм вивчення гончарства // Краєзнавство. - 1927. - № 2. - С. 11-15; № 3. - С. 17-19.

1.199. Народний календар // Бюл. Етногр. ком. УАН. - 1927. - № 3. - С. 6-8; № 4. - С. 1-4; № 5. - С. 1-2; № 6. - С. 1-2 (лютий; березень; квітень; липень; серпень; вересень; жовтень; листопад).
Див. 1.189; 1.216.

1.200. Програм вивчення рослинності // Краєзнавство. - 1927. - № 2. - С. 16-20.

ЦНБ Ви 10294 Ви 10571

1.201.Програми для реєстрації та опису пам'яток // Охрана пам'яток культури на Україні. - Харків, 1927. - Зб. 1. - С. 109-123.

ЦНБ Ж 21140

1.202. Програм опису села // Краєзнавство. - 1927. - № 1. - С. 15-16; № 2. - С. 9.

І. Природне оточення. П. Загальна характеристика села.

Ж 20152

1.203. Розвідки в царині народнього побуту // Бюл. Етн. тов. - 1927. - Ч. 1. - С. 13-14.

1. Про гуртову працю. П. Коли дитина перелякається. Ш. „Сонечко". IV. Бишиха. V. Про хліборобське знаряддя.

ЦНБ Ви 6235/12

1.204. *Сіцінський Є.* Програма і вказівки для збирання речей старовини та відомостей про пам'ятки стародавньої матеріальної культури // *Сіцінський Є.* Нариси з історії Поділля. - Вінниця, 1927. - Ч. І. - Нарис 1, 2. - С. 70-72.

У надз.: Кабінет виучування Поділля. - Вип.12.

1.205. *Sochaniewicz K.* W sprawie swyczaju tatuowania // Lud. - Lwow, 1927. - Serja II. - T. VI. - Zeszyt I-IV. - S. 77-80.

Відомості про особу. Коли зроблена татуїровка, на якій частині тіла. Зміст малюнка. Техніка виконання.

ЦНБ Во 301689

1.206. *Федоровський О.* Инструкції та програми для розвідок і реєстрації пам'яток археологічних. - Харків, 1927. - 136 с..

Програми для реєстрації та опису пам'яток. Інструкції для збирання культурних решток з поверхні.

1.207. *Fischer A.* Upiór strzygón czy wieszczy? // Lud. - Lwow, 1927. - Serja II. - T. VI. - Zeszyt I-IV. - S. 84.

Чи існує в вашій місцевості вірування про упирів. Як називають таких людей, що повертаються на землю.

1928

ЦНБ Ж 20153

1.208. Відомості про картоплю // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1928. - № 10. - С. 9. Див. 2.58.

ЦНБ Ж 20153

1.209. Відомості про народне землемірство // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1928. - № 9. - С. 5.

ЦНБ Ж 6234

1.210. *Вовк Хв.* [Програма „Весілля" у гуцульському селі у Карпатах] // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. - 1928. - Вип. 2-3. - С. 152.

ЦНБ Ви 6308/17

1.211. *Воблий К.* Програма для збирання звичаєвого адміністративного права. Міське садибне самоврядування // Праці комісії для виучування звичаєвого права України. - Київ, 1928. - Вип. 3. - С. 235-262.

У надз.: Зб. Соц.-екон. відділу УАН. - № 17.

Домові організації. Домові комітети. Окремі сторони в праці домового комітету. Комітет районовий домових організацій. Центробудинок.

Ж 20153

1.212. *Дашкевич В.* Програма для збирання відомостей про звичай гріти мерців // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1928. - № 7. - С. 8.

Ж 20152

1.213. *Заглада Н.* Систематичні досліди над процесом змін в народному побуті // Побут. - 1928. - Ч. 1. - С. 6-7.

Дослідити найдрібніші зміни в сфері „старого побуту"; зібрати всі новотвори в царині усної народної творчості, звичаїв, обрядовості; процес зламання консервативної думки селянства.

1.214. [Звернення вивчати народні повір'я, що відносяться до корови] // Побут. - 1928. - Ч. 1. - С. 12.

1.214а. Зразок плану праці на рік для кореспондента Етнографічної комісії // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1928. - № 9. - С. 4.

Подати опис святкування певних днів народного календаря у січні-липні.

1.215. *Онищук А.* Уваги в справі систематичних дослідів над матеріяльною культурою нашого села // Побут. - 1928. - Ч. 1. - С. 4-6; Ч. 2-3. - С. 3-10.

Відозва до музеїв, етнографічних та краєзнавчих інституцій, громадян систематично вивчати стародавній побут села: старовинної культури, сучасної матеріяльної культури села;науково-методичні поради щодо замальовування та каталогізації експонатів, підготовки покажчиків.

Додаток: Народний звичай міряти хворого „ниткою" із прикладом, як записувати матеріал.

Див. 1.229.

1.216. Народний календар // Бюл. Етногр. ком. УАН. - 1928. - № 8. - С. 2-8.

Два стислі календаря; дні тижня.

Див. 1.189; 1.199.

ЦНБ Ж 21849

1.217. *[Махулько-Горбацевич Г.].* Програм збирання матеріялів з медичної етнографії // Укр. мед. архив. - 1928. - Т. II. - Зош. 3. - С. 126-127.

Народні лікарі; погляд на хвороби; звичаї від пошестей, засоби лікування; народні погляди на хвороби, причини виникнення потворів.

Див. 2.24.

ЦНБ Ж 21140

1.218. План до опису виробництва самогонки в селі (Анкетний лист) // Краєзнавство. - 1928. - № 4. - С. 9-11.

1.219. *[Молоков-Журський П., Грабенко].* План дослідження комун та артілей // Краєзнавство. - 1928. - № 6-10. - С. 10-13.

1. Загальні відомості. II. Культурно-побутовий та релігійний стан. III. Побут. IV. Релігійний стан.

ЦНБ Ж 20153

1.220. Про Вернигору // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1928. - № 9. - С.6.

ІМФЕ 39/П-78

1.221. Програма. Веселка. - Київ: Друк. Всеукр. Академії наук, 1928. - 2 с.
У надз.: Всеукраїнська Академія наук. Етнографічна комісія.
Див. 2.47.

1.222. Програма про дукачі // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1928. - № 10. - С. 18.

1.223. Програма про рушник // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1928. - № 10. - С. 28.

1.224. Про Кузьму-Дем'яна // Бюл. Етн. ком. УАН. - 1928. - № 9. - С. 5.
Див. 2.50.

ЦНБ Ж 20152

1.225. *Шульгина Л.* В справі дослідження національных меншостей // Побут. - 1928. - Ч. 1. - С. 7-8.
Відозва вивчати окремі народи та народності, які прийшли на Україну.

1929

ЦНБ Ж 21140

1.226. Анкета щодо догляду та годування дитини // Краєзнавство. - 1929. - № 1-2. - С. 7-9.
У надз.: Відділ соціальної гігієни та патології І Українського державного інституту охорони материнства й дитинства ім. Н.К. Крупської.

1.227. *Дорошкевич Л.* Народнє землемірство // Етнографічний вісник. - 1929. - Кн. 8. - С. 166-167.

ЦНБ Ж 6441

1.228. *Зеленин Д.К.* [Обращение к краеведам присылать сведения о народных повериях, связанных с растениями] // Краеведение. - 1929. - Т.6. - № 10. - С. 622.
Те саме: Бюл. Етн. Ком. ВУАН. - 1930. - № 13. - С. 14 (під назвою: Словник слов'янських вірувань).
Див. 2.42.

1.229. *Онищук А.* Уваги в справі систематичних дослідів над матеріяльною культурою нашого села //Побут. - 1929. - Ч. 4-5. - С 5-10.
Див. 1.215.

ІМФЕ 39/П-78

1.230. Програм про весілля. № 1. - Киев: 1-ша друкарня, 1929. - 4 с.
У надз.: ВУАН. Етнографічна комісія.
Попередні відомості. Вибір молодої. Сватання. Розглядання. Заручини. Торочини. Вінкоплетени. Скликання гостей. Гільце. Посад. Дівич-вечір. Коровай.
Див. 2.48.

ІМФЕ 39/П-78

1.231. Програм про весілля. № 2. - Київ: 1-ша друкарня, 1929. - 6 с.
У надз.: ВУАН. Етнографічна комісія.
Вінчання. Поїзд по молоду. Зустріч молодого у молодої. Розплітання коси й покривання голови. Поділ короваю й вечеря. Від'їзд молодих. Зустріч молодих у свекра. Комора. Понеділок. Перезва. Кінець весілля.
Див. 2.49.

ЦНБ Ж 20153

1.232. Програм про городництво // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1929. - № 11. - С. 19-21.
Див. 2.57.

ІМФЕ 39 Ж 20153/П-78

1.233.Програм про косовицю // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1929. - № 11. - С. 23-24.
Окр. відбитка: Київ: 1-ша друкарня, 1929. - 2 с.
У надз.: Всеукраїнська Академія наук. Етнографічна комісія.

ЦНБ Ж 20153

1.234. Програм про сіянку // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1929. - № 11. - С. 21-22.

ІМФЕ 39/П-78

1.235. Програм для збирання етнографічного матеріалу та фольклору. - [Тульчин], [1929]. - 87 с.
У надз.: Тульчинське округове краєзнавче товариство (секція історично-етнографічна).
Природа неорганічна. Жива природа. Людина. Зовнішній побут. Релігійний побут народу. Есхатологічні погляди народу. Біблійні та історичні спогади народу. Церковне побутове життя народу. Життя родинне. Народний календар. Пам'ятники народної словесності.

ЦНБ Ж 20152

1.236. [Програм для збирання відомостей про недуги живота в побутовій медицині сучасного українського села] // Побут. - 1929. - Ч. 4-5. - С. 21.

ЦНБ Ж 21140.

1.237. *[Червяк К.]*. Попередній програм вивчення килимарства // Краєзнавство. - 1929. - № 3-10. - С. 40-43.

1930

ЦНБ Ж 20153

1.238. Відомості про лиса // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 13. - С.44.
Див. 2.66.

1.239. Відомості про Тихона // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 13. - С.14.

ЦНБ Ж 20153

1.240. Зберіть такі відомості // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 15. - С. 19-20.

Діти - їх домашня праця, дитячі ігри та забави. Забави родинного життя (весілля, похорон). Пісні, казки, байки, дражнилки.

1.241*. Див.1.228.

1.242. Казка про розбійника Мадея, що є великий грішник // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 12. - С. 16.

1.243. Програма для вивчення побуту наймитів // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 12. - С. 7-9.
Див. 2.39.

ЦНБ А 9011/№ 1 И

1.244. *Малеча Н.М.* Програма до збирання відомостей про плахти. - Київ, 1930. - 29 с.

У надз.: Всеукраїнське Етнографічне Товариство. Програми до збирання етнографічних матеріялів. Серія А. № 1.

І. Матеріал і техніка його заготовлювання. ІІ. Техніка виробу плахти. ІІІ. Мистецьке оформлення плахти. IV. Попередниця. V. Пояса. VI. Ношення плахти. VII. Походження плахти. VIII. Торгівля плахтами. IX. Плахта у народних поглядах, звичаях, віруваннях. X. Інші відомості.

1.245. Перекази про лиса та півня [II] // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 12. - С. 16.

1.246. Програма для збирання відомостей про дівчаток-нянь // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 14. - С. 31-32.

ЦНБ Ж 20153

1.247. Програма для збирання відомостей про „Козу“ [I] // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 12. - С. 15-16.

ЦНБ Ж 20153

1.248. Програма для збирання відомостей про пережитки старих форм рільництва на Україні // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 13. - С. 15.
Див. 2.64.

1.249. Програма для збирання відомостей про побут пастушків // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 15. - С. 17-19.

1.250. Програма для збирання матеріялів з фольклору материнства та пестування // Бюл.Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 14. - С. 30-31.
Див. 2.40.

1.251. Програма про жнива // Бюл. Етн. ком. ВУАН. - 1930. - № 15. - С. 12-17.

1939

ІМФЕ 398/П-74 б-ка М.О. Грінченко

1.252. [*Нагорний М.В., Павлій П.Д.*]. Програма з українського фольклору (проект). - К., [1939]. - 31 с.[24]

1949

1.253. Програма для збирання матеріалів до Діалектичного атласу української мови. - К., 1949.

Рец.: *Цілуйко К.К.* До вивчення топоніміки Радянської України // Діалектологічний бюлетень. - 1949. - Вип. І. - С. 15-31.

1950

ЦНБ Попов 5239

1.254. *Цілуйко К.К.* Коротка програма для збирання матеріалів по топоніміці Української РСР (з інструкцією). - К.: Вид-во КДУ, 1950. - 26 с.

І. Назви населених пунктів. ІІ. Назви жителів. ІІІ. Топографічні назви. IV. Загальні відомості. Методичні поради.

ЦНБ Ж 26312

1.255. *Цілуйко К.К.* Програма для збирання матеріалів по топоніміці УРСР Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні Академії Наук Української РСР // Діалектологічний бюлетень. - Київ, 1950. - Вип. ІІ. - С. 11-13.

І. Назви населених пунктів та їх жителів. ІІ. Топографічні назви.

1962

ЦНБ АО 179589

1.256. *Цілуйко К.К.* Програма збирання матеріалів для вивчення топоніміки України. - К.: Вид-во АН УРСР, 1962. - 19 с.

Інструктивні вказівки до записування матеріалів. Відомості про населений пункт. Власні назви, пов'язані з місцевим гідрорельєфом, місцевою флорою (старі і нові). Загальні географічні назви.

1969

1.257. *Горленко В.Ф.* Українська народна землеробська техніка: Програма-запитальник для збирання матеріалів до „Регіонального історико-етнографічного атласа України, Білорусії та Молдавії". - Київ: Наук. думка, 1969. - 20 с.

Як складати відповідь. І. Знаряддя обробки ґрунту. ІІ. Знаряддя збирання зернових та сіна. ІІІ. Знаряддя молотьби. IV. Знаряддя віяння. V. Зберігання та обробка сільськогосподарських продуктів.

1.257а. *Кувеньова О.Ф.* Анкета для збирання матеріалів по темі: „Культурно-побутове зближення села з містом". - Київ, 1969. - 21 с.

1.258. *Прилипко Я.П.* Український народний одяг: Програма-запитальник для збирання матеріалів до „Регіонального історико-етнографічного атласа України, Білорусії та Молдавії". - Київ: Наук. думка, 1969. - 23 с.

Жіночий одяг (сорочка, плечовий одяг, зачіски і вбрання для голови, прикраси, взуття). Чоловічий одяг (сорочка, поясний одяг, плечовий одяг; зачіска та вбрання голови, взуття; історико-етнографічні відомості; верхній одяг). Додаткові запитання.

1.259. *Стельмах Г.Ю., Приходько М.П.* Українське народне житло: „Програма-запитальник для збирання матеріалів до „Регіонального історико-етнографічного атласа України, Білорусії та Молдавії". - Київ: Наук. думка, 1969. - 28 с.

Житло. Вертикальний розвиток житла. Стеля. Форми і конструкції даху. Матеріали й спосіб покриття даху. Ганки, галереї, веранди. Планіровка жилого будинку. Внутрішня планіровка. Прикраси житла. Стебки. Лазні. Типи садиб та дворів. Клуня і сушилка. Комори. Обороги. Типи огорож та воріт.

1980

1.259а. *Зеленчук В.С., Орлов А.В. и др.* Украинско-молдавские этнокультурные взаимосвязи в период социализма: Опросный лист. - Кишинев; Киев, 1980. - 35 с.
Додаток: 8 таблиць.

1983

ВА 395027

1.260. *Гура А.В., Терновская О.А., Толстая С.М.* и др. Программа полесского этнолингвистического атласа // Полесский этнолингвистический сборник: Материалы и исследования. - М.: Наука, 1983. - С. 21-49.

I. Свадьба. II. Родины. III. Похороны. Календарная семейная обрядность. IV. Святки. V. Весна. VI. Купала. Обряды хозяйственного цикла; VII. Сев и жатва. VIII. Скот. IX. Строительство. X. Ткачество. XI. Хлеб. XII.Утварь и одежда. XIII. Демонология. Представления о природе. XIV. Астрономия. Метеорология. Время. XV. Дождь. Гром. Град. XVI. Растения. XII. Звери. XVIII. Птицы. XIX. Насекомые. XX. Медицина. XXI. Фольклор.

1.261. Народная культура Полесья (анкета-вопросник для этнолингвистического атласа) // Полесский этнолингвистический сборник: Материалы и исследования. - М.: Наука., 1983. - С. 47-49.

Краткий вопросник-дополнение к программе, для контрольного анкетирования на более широкой территории, чем территория атласа, а также в других славянских зонах.

1984

1.262. Методичні рекомендації для збирання фольклорно-етнографічного матеріалу з розділу „Український весільний обряд". - Київ, 1984. - 6 с.
У надз.: Українське товариство охорони пам'яток історії та культури.

1987

1.263. *Курочкін О.В.* Методичні рекомендації для збирання фольклорно-етнографічного матеріалу про українські народні маски. - Київ, 1987. - 9 с.

1988

1.264. *Пошивайло О.М.* Українське народне гончарство: Програма-запитальник для дослідження традиційного гончарства та збирання етнографічних матеріалів. - Опішня, 1988. - 28 с.

У надз.: Полтавське обласне управління культури. Музей гончарства в Опішні.

І. Загальні відомості про гончарство та гончарів. ІІ. Народні знання гончарів та технологія гончарного виробництва. Гончарські системи лічби та розрізнення глиняних виробів. ІІІ. Міфологія та побудово-обрядові аспекти українського гончарства. Глина в народних звичаях і обрядах.

1989

1.265. *Балушок В.Г., Бондаренко Г.Б., Боряк О.О., Горленко В.Ф., Гребінь І.Ф., Конвай В.Д., Курочкін О.В., Ніколаєва Т.О., Пономарьов А.П., Сироткін В.М., Скрипник Г.А., Сніжкова І.А., Щербій Г.С.* Традиційно-побутова культура народів України: Методичні рекомендації по збиранню польового етнографічного матеріалу з питань розвитку трудового життя, громадського та сімейного побуту, обрядовості / Упорядн. А.П. Пономарьов. - Київ, 1989. - 87 с.

Етносоціальні відомості про респондента. Етнографічні аспекти трудового життя. Громадський побут. Сімейно-побутова сфера життєдіяльності. Матеріальна культура (одяг, житло). Духовна культура (свята та обряди; етнографія спілкування; етнічна самосвідомість; етнопедагогіка, народні знання).

1.266. Методичні поради та питальник для збирачів пам'яток етнографії, фольклору і топонімії / Упорядн. А.І. Данилюк, О.А. Купчинський. - Львів, 1989. - 48 с.

Етнографія. І. Народна архітектура. ІІ. Господарська діяльність, знаряддя та пристосування. ІІІ. Транспортні засоби. IV. Народне харчування. V. Музичні інструменти. VI. Одяг. VII. Сімейний побут. VIII. Громадський побут. IX. Народні математичні знання. Фольклор. І. Пісні. ІІ. Прислів'я і приказки. ІІІ. Загадки. IV. Казки. V. Легенди та перекази. VI. Анекдоти. VII. Вітання. VIII. Замовляння. IX. Народний театр. X. Дитячий фольклор.

1991

1.266а. *Паньків М.* Програма-запитальник для збирачів етнографічних пам'яток. - Івано-Франківськ, 1991. - 43 с.

У надз.: Івано-Франківський краєзнавчий музей. Івано-Франківське товариство охорони пам'яток історії та культури.

1993

1.267. *Артюх Л.Ф.* Їжа у календарній обрядовості. Програма-запитальник. - Київ, 1993. - 15 с.

У надз.: Український фольклорний етнографічний центр при ІМФЕ ім. Рильського АН України.

Святий вечір. Різдво. Новий рік. Водохреща. Стрітення. Сиропусний тиждень. Великий піст. Великдень. Проводи. Георгія (Юрія). Симона (Зилота, Золота). Вознесіння. Зелені свята (Трійця). Івана Купала (Купайла). Петра. Маковія. Спаса. Усікновення Глави Іоана. Воздвиження. Покрова. Дмитра. Козьми і Дем'яна. Михайла. Катерини. Андрія. Миколая.

1.268. *Бондаренко Г.Б.* Українські народні звичаї та обряди. Програма-запитальник. - Київ, 1993. - 12 с.

У надз.: Український фольклорний етнографічний центр при ІМФЕ ім. Рильського АН України.

Громадський побут. Сімейний побут. I. Родильні обряди. II. Весілля. III. Поховання. Поминки. Календарні обряди: обряди зустрічі весни; великодні звичаї; літні обряди; осінні свята. Трудові свята та обряди. Обряди, пов'язані з домашніми тваринами.

1.269. *Горленко В.Ф.* Українська народна хліборобська техніка. Програма-запитальник. - Київ, 1993. - 9 с.

У надз.: Український фольклорний етнографічний центр при ІМФЕ ім. Рильського АН України.

I. Знаряддя обробітку грунту. II. Знаряддя збирання зернових та сіна. III. Знаряддя молотьби. IV. Знаряддя віяння. V. Зберігання та обробка сільськогосподарських продуктів.

* * *

ІМФЕ 39/П-78

1.270. Програма для збирання відомостів про побут комун. - [Київ], Б.р. - 4 с.

У надз.: Всеукраїнська Академія Наук. Етнографічна комісія.

Склад комун. Історія заснування комуни. Внутрішня організація. Економічна база комуни. Культурно-політосвітня праця.

Див. 2.56.

ІМФЕ 39/П-78

1.271. Програма про вогонь. - Київ: Друкарня Всеукр. Акад. Наук., Б.р. - 1 с.

У надз.: Всеукраїнська Академія Наук. Етнографічна комісія.

Див. 2.51.

ІМФЕ 39/П-78

1.272. Програма про воду. - Київ: Друкарня Всеукр. Акад. Наук, Б.р. - 1 с.

У надз.: Всеукраїнська Академія Наук. Етнографічна комісія.

Див. 2.62.

ІМФЕ 39/П-78

1.273. Програма про землю. - [Київ]: Друкарня Всеукр. Акад. Наук, Б.р. - 1 с.

У надз.: Всеукраїнська Академія Наук. Етнографічна комісія.

Див. 2.52.

[1] Є відомості, що у складанні програми приймали участь М.І. Надєждін, проф. К.О. Неволін. Докладніше див.: *Горленко В.Ф.* Русское географическое общество и украинская этнография в середине XIX века // СЭ. - 1957. - № 3. - С. 133; *Він же.*

Нариси з історії української етнографії та російсько-українських етнографічних зв'язків. - Київ, 1964. - С. 169; *Він же.* Поширення на Україні першої в Росії етнографічної програми // НТЕ. - 1964. - № 3. - С. 46-51

[2] Б. Бутнік-Сіверський припускає, що автором програми міг бути П.П. Чубинський (Вказ. пр. - С. 58).

[3] Відповіді на анкету, які надійшли із Слобідської України, див.: *Савченко Ф.* Етнографічно-економічна анкета XVIII ст. на Слобожанщині // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. - 1929. - Вип. 3. - С. 113-117.

[4] Відомості про доробок авторів програми суперечливі: за одними розділи I, II, III, VII, VIII написані Ф.К. Вовком (див.: Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка. - Львів, 1900. - Ч. I. - С. 52); за другими ним написані I-IV, VII, IX розділи (див.: *Золотарев Д., Ф.К. Волков* [Некролог] // Русский исторический журнал. - 1918. - Кн.5. - С. 358; *Вовк Г.* Бібліографія праць Хведора Вовка (1847-1918) // Українська бібліографія. - Київ, 1929. - Вип. 3. - С. 24). У складанні програми приймали також участь П.І. Житецький та А.А. Русов (див.: Записки Юго-Западного отдела РГО. - 1874. - Т.1. - С. 9).

[5] В доповіді повністю наведено текст програми Н.І. Зібера із коментарями О.О. Русова.

[6] Публікація відозви 1888 р. значно розширена, доповнена розділом "От кого записывать".

[7] Тут і далі в цьому розділі посилання на бібліотеку ІМФЕ.

[8] Програма уложена членами НТШ у Львові, в т.ч. І.Я. Франком, В.М. Гнатюком, Ф.М. Колессою, В.О. Шухевичем, Ф.К. Вовком. До видання включено також відозву З. Кузелі "До збирачів".

[9] До програми додається алфавітний покажчик юридичних термінів (с. 427-429).

[10] Зазначені розділи в окрему структуру не виділені, а подані у вступній частині.

[11] 2-е видання має незначні доповнення.

[12] У передмові названі автори програми: А.Н. Балик, А.Н. Верзилов, П.М. Добровольський, Г.А. Коваленко, М.М. Коцюбинський, І.Н. Руденко.

[13] До програми додається зразок опису поселення, його населення відповідно із наведеннними питаннями (с. 6-13).

[14] В тексті звернення подано також коротку бібліографію видань, де вміщено українські голосіння, а також методичні поради щодо наукового запису матеріалу.

[15] До програми додається короткий огляд етнографічних програм та відповідної бібліографії.

[16] До кожного із питань, яке винесено у заголовок, додається тематично підібраний перелік основної літератури.

[17] Дві відповіді на програму див.: Первісне громадянство та його пережитки на Україні. - 1928. - Вип. 2-3. - С. 115-129; 130-142.

[18] До програми додається список літератури.

[19] До програми додається бібліографія праць із звичаєвого права (с. 101-127), складена В.І. Базилевичем.

[20] До програми додається стисла бібліографія з краєзнавства.

[21] До програми додаються методичні поради А. Онищука.

[22] В основу програми покладено: Програма збірання уснає народна творчасьці // Наш край. - Менск, 1926. - № 2/3.

[23] До програми додаються: "технічні вказівки" та список літератури з практики й техніки археологічного дослідження (с. 129-141).

[24] На титульному аркуші зазначено: Допущено НКО УРСР до користування на факультетах мови та літератури; затверджено вченою радою Інституту українського фольклору АН УРСР.

АРХІВНІ ПРОГРАМИ

ІМФЕ

I/897, арк. 1-2, 3-4 (2 прим.)
1-7/897, арк. 1-2, 3-4 (2 прим.)

2.1. [Програм до вивчення болгар].

У надз.: УАН. Етнографічна комісія. Кабінет нацменшостей. Програми й анкети кабінету нацменшостей № 3.

Окр. відбитка. Болгарська мова. - Київ, [Після 1927]. - 3 арк.

I. Географія. II. Статистика. III. Взаємні зв'язки між національностями. IV. Соціальне становище. V. Економіка. VI. Радянське будівництво. VII. Матеріальна культура. VIII. Обряди і звичаї. IX. Духовна культура. X. Усна народна творчість. XI. Дитячий фольклор. XII. Мова. XIII. Ономастика. XIV. Історія XV. Участь в революціях. XVI. Болгарський архів.

1/899, арк. 1, 2, 3, (3 прим.)
1-7/895, арк. 2

2.2. Програма до збирання матеріалів про пісню "Ой, не ходи, Грицю". - Б.м., Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.

1/902, арк. 25

2.3. [Відозва до шкільних гуртків збирати краєзнавчий, побутовий і фольклорний матеріал]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.

1/65, арк. 1-35

2.4. Прикладний програм до збирання матеріалів по археології, історії та етнографії України. [З програму Чернігівської Губерніяльної Ученої Архівної комісії переклав С. Ркліцький]. - Київ, 1919. - 35 арк. Рукопис.

Замість підручника по дисципліні українознавства для нашої шкільної молоді, а також для семінаріїв по українознавству в середніх школах та вчительських інститутах.

Старовина археологічна і історична. Старовина юридична. Побут родинний. Господарські відносини. Карне право. Народне письменство. Бандуристи. Вірування і забобони. Оселя і двір. Одіж. Страва і питво. Оздоба. Народня музика. Ремесла і промисли. Цеховий лад. Старцювання.

1-3/66, арк. 3-6

2.5. *Дмитрук Н.* Програма до збирання матеріалів про голод 1926. - Б.м., [1921]. - 6 арк. Рукопис.

Причини голоду. Перекази, легенди, зв'язані з голодом. Вплив голоду на соціальні верстви селянства. Епідемії. Відродження чумакування. Смертність дітей - вірування або забобони на цьому грунті. Вилучіння церковних цінностей на користь голодних. Вплив голоду на побут міста. Частушки, приказки, повір'я на тему голода.

1-3/67, арк. 1-5

2.6. Ковальов П. Народна хліборобська техніка. - Б.м., [Після 1924 р.]. - 5 арк. Рукопис.

Спорудження суспільні для снопів. Молотьба. Віяння.

1-3/68, арк. 1-2

2.7. Програма [народні звичаї, зв'язані з першим вигоном скоту на пашу на весні]. - Б.м., [До 1928 р.] - 2 арк. Рукопис.

Уживання при вигоні поясів, залізних речей, хліба, води, вогню, свяченої лози.

1-3/68, арк. 3.

2.8. Програма [вихід громадою на поле]. - Б.м., [До 1928 р.]. - 1 арк. Рукопис.

В який день виходять громадою на поле. Що несуть з собою. Звичаї, що стосуються попа. Звичай качати крашанку по житу, самим качатися.

1-3/68, арк. 4

2.9. Програма [появлення, збирання та споживання перших по весні ягід, овочів тощо]. - Б.м., [До 1928 р.] - 1 арк. Рукопис.

Що треба сказати (зробити), коли перший раз цього року беруть в рот ягоду, щавель, огурок. Як пояснюють. Як звуть те, що уперше їдять.

1-3/69, арк. 1

2.10. Програма "Перший грім". - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Значіння, в якій стороні перший раз загримить. Що люди кажуть або роблять, коли почують перший грім.

1-3/70, арк. 1-10

2.11. Програма "Перше купання". - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Коли годиться перший раз купатися. Що годиться сказати або зробити при цьому. Що роблять, коли набереться в ухо вода.

1-3/71, арк. 1-10

2.12. Загальна програма для вивчення села. - Б.м., Б.р. - 10 арк. Рукопис.

Загальні відомості. Історія села. Населення. Сільське господарство після революції. Матеріальний побут. Хата. Одежа. Харчування.

1-3/72, арк. 1-6

2.13. *Рихлик Є.* Програма до збирання відомостей про чеських колоністів на Україні. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Рукопис.

Статистика населення. Початок колонії. Грунт. Село. Сільське господарство. Ремісники. Торгівля й фабрично-заводська промисловість. Будівлі. Одяг. Їжа. Обряди. Фізичні властивості. Народний характер. Сім'я. Релігія. Освіта. Фольклор. Відношення до старої батьківщини.

1-3/73, арк. 6-6б

2.14. Програма до збирання відомостей про народні правові поняття і

юридичні звичаї. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Рукопис.

Народне (звичаєве) право. Цивільне право. Карне право.

1-3/74, арк. 1

2.15. [Програма для вивчення дитячого побуту]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Дитяча одежа для дітей різного віку, її назва.

1-3/76, арк. 1-98

2.16. *Кравченко В.Г.* Етнографічний програм. - Б.м., 1921. - 98 арк. Машинопис.[1]

Природа невдухновленна. Природа вдухновленна. Людина. Зовнішній побут. Антропольогичні та соціальогичні погляди народу. Походження людини та ріжних народів. Релігійні погляди. Есхатольогичні погляди. Библійні та історичні спогади народу. Історичні спогади (прихід німців на Україну у 1918 р., згадки про Скоропадського, хто такі Ленін, Троцький, Петлюра, яка, на думку народа, найкраща влада, перекази про повстанців, їхніх атаманів). Люди інших націй. Соціально-юридичний побут. Життя родини. Народний календар.

1-3/77, арк. 27-36

1-3/81, арк. 1-10

2.17. *Ляскоронський В.* Програма для збирання відомостей про чумаків від останніх чумаків або їхніх родин. - Б.м., 1925. - 9 арк. Машинопис.

1-3/77, арк. 38-45

2.18. *[Ляскоронський В.].* Програма для збирання матеріалів за чумацтво. - Б.м., 1925. - 4 арк. Машинопис, рукопис.

Знаряддя чумацького промислу. Місця мандрівок. Чумацька валка. Повернення додому. Одежа. Вигляд чумака. Чумацькі воли, вози.

1-3/78, арк. 1-9

2.19. *Критицина Л., Смирнов В.* Програма для вивчення побуту робітників. - Б.м., [1931]. - 9 арк. Машинопис.

Побут виробничий. Мова праці. Хатній побут робітників. Санітарні та гігієнічні умови родинного життя. Громадський побут.

1-3/79, арк. 1-20

2.20. *Кравченко В.Г.* Програма до монографічного дослідження селища й садиби та їх розвинення. - Б.м., Б.р. - 20 арк. Машинопис.

Селище. Садиба. Будівництво. Конструкція. Інші будинки в межах садиби. Спорудження та півгромадського значення.

1-3/80, арк. 1-16

15-2/109, арк. 1-16, 17-33; 34-52 (3 прим.)[2]

2.21. *Кравченко В.Г.* Обстеження торжища. - Б.м., 1928. - 16 арк. Машинопис.

Мета обстеження. Складання плану обстежень. Обміркування підходу до праці в натурі. Термін реєстрації. Форма списків. Праця в натурі. Розробки матеріялу.

1-3/82, арк. 1-1 зв.

2.22. Програма про жнива. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.

Відомості щодо жнив у колишніх панських економіях. Як одбувають жнива у новому господарстві.

1-3/83, арк. 1-2 зв.

2.23. Програма для досліду зимових звичаїв, зв'язаних з співами і музикою. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Машинопис.

Колядування. Щедрування. Меланка. Способи перебиратися. "Водити козу".

1-3/84, арк. 1-3, 4-5, 6-8 (3 прим.)

2.24. *Махулько-Горбацевич Гр.* Програма збирання матеріалів з медичної етнографії. - Київ, [1928]. - 3 арк. Машинопис.

Див. також. 1.127.

1-3/85, арк. 1

2.25. Програма до збирання відомостей про способи запису неписьменними чисел. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

1-3/86, арк. 1

2.26. [Про 20-ту річницю революції]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Заклик до вчительства, культосвітніх робітників, ліквідаторів неписьменності збирати фольклорний матеріал про першу революцію.

1-3/87, арк. 1, 2, 3 (3 прим.)

2.27. [Народний календар]. - Б.м., 1926. - 1 арк. Шклограф.

Вересень.

1-3/87, арк. 4, 5 (2 прим.)

2.28. [Народний календар]. - Б.м., 1926. - 1 арк. Шклограф.

Жовтень.

1-3/87, арк. 6, 7 (2 прим.)

2.29. [Народний календар]. - Б.м., 1926. - 1 арк. Шклограф.

Листопад.

1-3/88, арк. 1, 2 (2 прим.)

2.30. Програма до збирання матеріалів про сонце. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Шклограф.

Як уявляють селяни сонце. Казки, де сонце - людина. Повір'я, що сонце спалює чортів. Сонце - колесо, чи коло, велика свічка. Повір'я про те, як сонце краде дівчину, як сонце "грає" на Великдень. Купайло.

1-3/89, арк. 1-2.

2.31. [Програма про збирання переказів, пісень про неплідну матір і ненароджені діти]. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Шклограф.

1-3/90, арк. 1, 2 (2 прим.).

2.32. Анкета. Вірування в віхор. – Б.м., 1926. – 1 арк.

Хвороби од "вихру". Вихор і вселення в людину нечистого духу. Ніж, кинутий у вихор. "Чорна слабість" од вихору.

1-3/91, арк. 1, 2 (2 прим.)
1-1 дод./42, арк. 26
15-2/113 , арк. 54, 55 (2 прим.)

2.33. Анкета для збирання відомостей про звичай кидати гілки на могили. – Б.м., Б.р. – 1 арк. Шклограф.

Що роблять з накиданою купою, чи не кидають щось при зустрічі з попом, людиною, в якої "погане око"; перекази про могилу, привиди, нечисту силу, осиковий кіл, відьми, вовкулаки.

1-3/92, арк. 1-3 (3 прим.)

2.34. Запишіть звичаї, обряди, повір'я, прикмети та пісні, що їх зв'язано в Вашій місцевості с днем Івана Купайло. – Б.м., Б.р. – 1926. – 1 арк. Шклограф.

Як оберігаються од відьом, мавок; чи роблять опудало, огонь; повір'я за "кажана", сліпу мідяницю.

1-3/93, арк. 1

2.35. Анкета [Про збирання матеріалів про квіти]. – Б.м., Б.р. – 1 арк. Шклограф.

Квіти: як оздоблюють хату, плетуть вінки; на Купало, Зелені святки, після жнив. Чи святять квіти на Маковея, Спаса. Квіти на весілля, похорон.

1-3/94, арк. 1-2

2.36. [Програма для трудової школи по збиранню матеріалів: весняні пісні, гри, обряди закликання морозу, зими, смерті]. – Б.м., Б.р. – 2 арк. Шклограф.

1-3/95, арк. 1-2

2.37. ***П. Д.*** **[Програма до вивчення українського релігійного побуту]. – Б.м., Б.р. – 4 арк. Рукопис.**

І. Вступні відомості. ІІ. Православний анімізм. ІІІ. Православна космогонія та космографія (оповідання про творення світу, на чому держиться світ). IV. Виробничі моменти у православ'ї. V. Основний зміст культу. VI. Елементи магії в культі. VII. Предмети шанування. VIII. Місця культу. IX. Служники культу. X. Народини, життя й смерть людини. XI. Релігійна медицина. XII. Релігійна творчість по революції. XIII. Як вимирають старі звичаї.

1-3/348, арк. 1-2[3]
1-1 дод./31, арк. 1-3

2.38. ***Грушевська К. М.*** **Запитання про звичаї, зв'язані з виїздом у дорогу. – Б.м., Б.р. – 3 арк. Машинопис.**

Як часто виїздять у дорогу; прикмети; пожива в дорогу, як готуються до виїзду, прощання із рідними, проводи новобранців.

* * *

1-4/176, арк. 7-9
1-4/179, арк. 1-6 (2 прим.)

2.39. Програма до вивчення побуту наймитів. - Київ, 1929. - 3 арк. Рукопис. Верстка.
Див. 1.243.

1-4/181, арк. 6-7.

2.40. Програма для збирання матеріалу з фольклору материнства та пестування. - Київ., Б.р. - 3 арк. Рукопис.
Див. 1.250.

1-4/249, арк. 8-10

2.41. *Червяк К.Г.* [Зібрати матеріалу про похорони парубків і дівчат на Коростенщині]. - Б.м., 1926. - 2 арк. Рукопис[4].

Додаток до рукопису К.Г. Червяка "До похоронних звичаїв у т. зв. околичної шляхти на Коростенщині" (арк. 1-8).

Чи був випадок похорону, подібний описаному (дві пари коней цугом, коні, вкриті килимами). Скільки запрягають коней; як називають верховців, їх вбрання; звичай оточувати кіньми домовину; вживання при похороні прапора.

1-4/286, арк. 1-2

2.42. *Зеленин Д.К.* Вопросник к "Справочнику словаря славянских поверий". - Б.м., 1929. - 2 арк. Машинопис з авторськими правками.
Див. 1.228.

1-4/347, арк. 10-24

2.43. *Кравченко В.Г.* Програми для обслідування німецьких [нацменівських] селищ у межах України. - Б.м., 1926. Машинопис.

У надз.: Німецька колонія "Анета" Ярунського р-ну на Волині, пророблена колективом учителів німецьких шкіл Волині за керівництвом зав. етн. відділом Волинського державного науково-дослідного музею В.Г. Кравченка.

Природа місцевості. Суспільно-економічні відомості. Одяг. Узуття. Археологічно-етнографічні відомості.

1-7/895, арк. 1-1 зв.
1-1 дод./26, арк. 1-1зв.
1-1 дод./38, арк. 1-1 зв.

2.44. Програма до збирання пісенного матеріалу. - Київ, 1925. - 2 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.175.

1-7/895, арк. 4.

2.45. Програма [що оповідають про Коліївщину, гайдамаччину, гуманську різню, про Гонту, Залізняка або якого іншого гайдамацького ватажка]. - Б.м., [1927]. - 1 арк. Окр. відбитка.

1-7/895, арк. 5
1-1 дод./38, арк. 5

2.46. Програма [про завмирання]. - Б.м., [1927]. - 1 арк. Окр. відбитка.

1-7/895, арк. 6

2.47. Програми. Веселка. Кіт. - Київ, [1928]. - 1 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.221.

1-7/895, арк. 7-8 зв., 9-10 зв. (2 прим.)

2.48. Програма про весілля № 1. - Київ., [1929]. - 4 арк. Окр. відбитка.
Див.1.230.

1-7/895, арк. 11-13

2.49. Програма про весілля № 2. - Київ, [1929]. - 5 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.231.

1-7/895, арк. 14, 15 (2 прим.)

2.50. Програма "Про Кузьму-Дем'яна. Про Вернигору". - Київ, [1929]. - 1 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.224.

1-7/895, арк. 15 зв., 26 (2 прим.)
1-1 дод./38, арк. 4

2.51. Програма про вогонь. - Київ, Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.

Обрядове вживання вогню; перекази, що душа - вогонь, вогонь - це янгол; огники на кладовищі, "живий вогонь".

Див. 1.271.

1-7/895, арк. 15 зв., 23, 24 (3 прим.)

2.52. Програма про землю. - Київ, Б.р., - 1 арк. Окр. відбитка.

Як називають землю; хто створив землю, на чому держиться, "вирій", стара земля; чи можна землю бити, центр землі, кінець землі тощо.

Див.1.273.

1-7/895, нн.

2.53. [Повідомляйте про вірування, зв'язані з місяцем]. - Київ, 1928. - 1 арк. Відривний календар.

У надз.: Від Етнографічної комісії Укр. Академії Наук.

Походження місяця; кватирі місяця; вплив на рослини, тварини, людей; перекази, казки, замовляння.

1-7/895, нн.

2.54. Вірування про воду. - Б.м., 1928. - 1 арк. Відривний календар.

Вірування, пов'язані з водою; казки, перекази, прикмети, примовляння над водою.

1-7/895, нн.

2.55. Краєзнавче завдання. - Б.м., 1928. - 1 арк. Відривний календар.
Зберіть відомості про решткки старого побуту, що спостерігається під час різдвяних свят.
Святкування Нового року, Водохрещу.

1-7/895, арк. 16-17

2.56. Програма для збирання відомостів про побут комун. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.270.

1-7/895, арк. 18-18 зв.

2.57. Програма про городництво. - Київ, Б.р. - 2 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.232.

1-7/895, арк. 19

2.58. Відомості про картоплю. - Київ, Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.
Див.1.208.

1-7/895, арк. 20-20 зв.

2.59. До питання про звичай гріти мерців на Україні. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.212.

1-7/895, арк. 21

2.60. Програм. Вірування в місяць. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.

1-7/895, арк. 22

2.61. Програм про осику. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.

1-7/895, арк. 25

2.62. *Програма про воду. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.*
Див. 1.272.

1-7/895, арк. 27-27 зв.

2.63. Програма для збирання матеріалів до історії та побуту цехових організацій на Україні. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Окр. відбитка.

1-7/895, арк. 28

2.64. Програма для збирання відомостей про пережитки старих форм рільництва на Україні. - Київ, Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.248.

1-7/895, арк. 28

2.65. Відомості про Тихона. - Київ, Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.239.

1-7/895, арк. 28

2.66. Вірування про лиса. - Київ, Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.238.

1-7/895, арк.1-1 зв.

2.67. Програм до збирання матеріялів про санітарний стан села студентами медичного Інституту за літній період. 1925 р. – Київ, 1925. – 2 арк. Окр. відбитка.

Флора. Фауна. Населення Промисловість, кустарні промисли. Культурно-побутові фактори. Громадське життя. Туберкульозний трьохденник на селі. Сільрада. Школа. Піонери. Сільське комунальне господарство. Сім'я та побут. Злочинства.

1-7/902, арк. 25

2.68. [Відозва до вчителів з'єднати свою роботу що-до збирання краєзнавчого, побутового й фольклорного матеріялу з такою-ж роботою шкіл]. – Б.м., Б.р.–1арк. Відбитка.

Записати перекази про кріпаччину, поміщиків, громадянську війну; описи вірувань, обрядів, старого й нового побуту, весілля, народних свят, календаря, народних засобів лікування, записи пісень, казок, загадок.

1-1 дод./26, арк. 2-2 зв.
1-1 дод./38, арк. 2-2 зв.

2.69. Програма до збирання оповідань, казок, переказів і прислів'їв. – Київ, 1925. – 2 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.174.

1-1 дод./27, арк. 1-3 зв.

2.70. Від катедри історії українського народу для екскурсій і дослідів 1924/25 р. по історичній поезії і культурним переживанням. – Київ, 1924–1925. – 6 арк. Машинопис.

Програма для збирання історичних пісень, дум і балад.

Див. 1.173.

1-1 дод./28, арк. 1-2 зв.

2.71. *Камінський В.* Шляхи. – Б.м., 1924. – 4 арк. Рукопис.

І. По сухопуттю. ІІ. Через болото та грузькі місця. ІІІ. По воді.

1-1 дод./29, арк. 1-11.

2.72. *Грушевська К. М., Шевченко Л. П., Гавриленко Г. М.* Скотарство в світогляді й обряді української людності різних господарських зон. – Б.м., Б.р. – 11 арк. Шклограф.

Народні погляди на скотарство. Обрядові дії, дотичні скотові на Різдво, Новий рік, Водохреща, Благовіщення, Великдень, на Юрія. Випас худоби. Знахарство в скотарстві. Купівля і продаж скота.

1-1 дод./30, арк. 1-3
15-2/105, арк. 4-6.

2.73. *[Савченко Ф.].* Програма для збирання матеріалів, що вияснюють значіння

парубоцьких і дівочих громад на Україні. - Київ, Б.р. - 3 арк. Шклограф.
У надз.: Всеукраїнська Академія Наук. Культурно-історична комісія.
Вулиця, вечорниці, ігри.
Див. 1.191.

1-1 дод./32, арк. 1-2

2.74. Програма [для збирання матеріалів про похоронний обряд]. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.
Пошесть; що роблять, щоб полегшити муки під час умирання; хто впоряджує тіло, робить труну, копає яму; як сповіщають про смерть; похорон самогубця; громадські обіди; прощання з покійним; поминання.

1- 1 дод./33, арк. 1-3

2.75. Запоріжжя. [Програма для збирання матеріалів з історії минулого Запоріжжя]. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис.
Господарство. Побут. Політичне життя. Історія. Герої (Сірко, Палій, Хмельницький, Гонта, Мазепа). Чумаки. Панщина. Пережитки козацьких звичаїв. Ставлення до Запоріжжя.

1-1 дод./34, арк. 1-2, 3-4 (2 прим.)
15-2/130, арк. 120-120 зв.
15-2/131, арк. 150-151 (2 прим.) - 152

2.76. Програм для збирання історичної пісенності, переважно в місцевостях. - Київ, Б.р. - 2 арк. Шклограф.
У надз.: ВУАН, Культурно-історична комісія.
Про Січ (згадки, перекази). Про козаків (пісні, перекази). Про героїв.

1-1 дод./35, арк. 1
15-2/122, арк. 13
33-2/8, арк. 1, 5, 6, 7, 8, 9, (6 прим.)
33-2/10, арк.1
43-3/97, арк.67, 68, 69 (3 прим.)

2.77. Ступа і жорна. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис, машинопис, окр. відбиток[5].
Мяло, ковчанка, ступа, жорна, мелодії, коли товчуть на жорнах. Легенди, звичаї, вірування, забобони.

1-1 дод./36, арк. 1
33-2/9, арк. 15, 16 17 (3 прим.)
43-399, арк. 1

2.78. Програма для збирання відомостей про коромисло. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.
Місцеві назви. Ношення коромисла. Оповідання, казки, байки, приказки про коромисло. Вірування, забобони, пов'язані з коромислом. Назви, що походять від коромисла.

1-1 дод./37, арк. 1, 2, (2 прим.)

2.79. Гаптування[6]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис, машинопис.

Відомості про майстера, матеріал, техніку, оздоблення. Фотографія. Література про цей пам'ятник.

1-1 дод./37, арк. 3

2.80. Інструкція для опису деревляної різьби. - Б.м. Б.р. - 1 арк. Машинопис.[7]

1-1 дод./38, арк. 3.

2.81. Програма. Відомості про народне землемірство. - Київ, Б.р. - 1 арк. Окр. відбитка.

Див. 1. 209.

1-1 дод./39, арк. 1-3 зв.

2.82. [*Pasternak]* Chata, budynki gospod.

У надз.: Kvestyonarz dla badania Kultury ludowej. (*Kazimierz Moklowski.* Sztuka ludowa w Polsce). - Lwow, 1903. - 5 арк. Машинопис.

Хата, господарські будівлі, комора, хата курна, способи будівництва.

1-1 дод./41, арк. 1-5 зв.

2.83. Анкета для збирання топографічних (топонімічних) назв. - Херсон, Б.р. - Частина 3, 4. - 10 арк. Машинопис.

У надз.: Херсонське краєзнавче товариство.

1-7 дод./435, арк. 1-7

2.84. [Анкета для описания кустарного промысла]. - Б.м., 1912. - 17 арк. Окр. відбитка[8].

Обращение губернской управы содействовать изучению кустарного промысла. Общие сведения. История промысла. Орудия производства. Сбыт изделий. Инструкция для лиц, выполняющих программу.

1-7 дод./435, арк. 12-16 (2 прим. вкладишу)

2.85. Анкетный лист по описи и приемке здания церкви. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Окр. відбитка.

Исторические данные. Наружная архитектура. Внутренняя архитектура. Ограда. Пристройки. Кладбище при церкви. Перечень прочих предметов.

1-7 дод./436. арк. 1-6 (5 прим.)

2.86. Дополнительные вопросы к вопросным листкам для губерний южной России. - СПб., 1912. - 6 арк. Машинопис.[9]

У надз.: ИРГО. Комиссия по составлению этнографических карт России.

К вопросам об одежде. К вопросам о жилище[10].

* * *

14-2/25, арк.1-4-а

2.87. *Слободянюк М.* Програма для збирання відомостей про українські звичаї, обряди та пов'язані з ними пісні календарно-річного циклу. - Б.м., [1945]. - 7 арк. Машинопис.

Зимовий або новорічний цикл. Весняний цикл. Літній цикл. Осінній цикл.

14-2/25, арк. 5-12

2.88. *Денисенко В.* До збирання матеріалів про українське весілля. - Б.м., [1945]. - 6 арк. Машинопис.

14-2/25, арк. 13-16

2.89. До програми-інструкції збирання матеріалів про житлові й господарчі будівлі сіл на Україні, зруйнованих під час Вітчизняної війни. - Б.м., [1945]. - 6 арк. Машинопис.

Вибір місця під житло. Закладини хати. Переселення в хату, новосілля.

14-2/25, арк. 16-19

2.90. *Денисенко В.* До схеми-інструкції для збирання матеріалів про скотарство на Україні. - Б.м., [1945]. - 6 арк. Машинопис.

Утримання худоби. Вигін худоби. Таврування. Консервування продукції. Лікування. Народні погляди й вірування. Знахарство.

14-2/25, арк. 20

2.91. *[Денисенко В.].* До програми збирання матеріалів про дитячі ігри в Вітчизняній війні. - Б.м., [1947]. - 1 арк. Машинопис.

"Бойові епізоди" - теми дитячих ігор, малюнків, оповідань, розмов.

14-2/25, арк. 21-51

2.92. *[Байдинов].* Програма для збирання матеріалів і відомостей з народного бджільництва. - Б.м., [1946]. - 31 арк. Машинопис.

Народні відомості про походження бджіл. Бортництво. Старе пасічництво. Форми вуликів. Річний цикл догляду бджіл. Народні способи лікування з допомогою меду, воску. Пасічницьке звичаєве право. Вірування, звичаї та обряди, зв'язані з пасічництвом. Пасічницький фольклор. Мед і його вживання. Сучасний стан пасічництва.

14-2/25, арк. 52-61

2.93. *Денисенко В.* Програма-інструкція для збирання матеріалів про рибальство в Ізмаїльській області. - Б.м., [1946]. - 10 арк. Машинопис.

Рибоводоугіддя. Знаряддя рибальства і консервації. Рибалки. Техніка рибної ловлі. Консервація риби. Рибалки в роки Вітчизняної війни.

14-2/25, арк. 62-66

2.94. Схема польової роботи етнографа по темі: "Процеси формування радянського побуту в Західних областях Української РСР". - Б.м., [1946]. - 5 арк. Машинопис.

І. Загальні настанови. ІІ. Господарча діяльність. ІІІ. Планування села. ІV. Двір. V. Житло.

14-2/25, арк. 67-79

2.95. *Дашкевич В.Я.* [Програма для збирання відомостей про рослини]. - Б.м., [1946]. - 13 арк. Машинопис.

Родини: макових, лютикових, хрестоцвітних, липових, метеликових, парасолькових, складноцвітних... Мак, горицвіт, гірчиця, липа, ромашка, м'ята тощо.

14-2/25, арк. 80-82 (2 прим.)

2.96. *Стельмах Г.Ю.* Схема польової роботи етнографа по мисливству. - Б.м., [1946]. - 2 арк. Машинопис.

14-2/25, арк. 82-83

2.97. *Марченко М.Г.* Схема-програма для збирання матеріалів про городництво. - Б.м., [1946]. - 2 арк. Машинопис.

14-2 /25, арк.84-102 (2 прим.)

2.98. *[Дашкевич В.Я.], [Павлій П.Д.].* План-схема до збору матеріалів по темі "Формування радянського побуту в Закарпатській області УРСР". - Б.м., [1948]. - 12 арк. Машинопис[11].

Історія села. Село до Вітчизняної війни; під час німецької окупації; з часу визволення з-під німецько-фашистських окупантів. Село тепер: житло, одяг, господарська діяльність; люди колгоспу, культурне й громадське життя. Родинне життя.

14-2/25, арк. 1-24
14-2/313, арк. 1-24

2.99. *Шевченко Л.П.* Як збирати етнографічний матеріал. - Б.м., 1954. - 24 арк. Машинопис[12].

Вивчення побуту робітничого класу: історія заводу, його робітничого колективу; житлові умови робітників. Одяг. Харчування. Суспільний та сімейний побут. Домашнє виховання дітей. Шлюбні звичаї. Художні промисли. Охорона здоров'я.

14-5/448, арк. 151-158

2.99а. *Гаврилюк Н.К.* Програма-запитальник для збирання матеріалів з родильної обрядовості українців. - [1978]. - 7 арк. Рукопис.

І. Народження дитини. ІІ. Надання імен. Годування. ІІІ. Провідування породіллі. Родини. ІV. Обряд очищення водою. V. Звичаї, пов'язані з вибиранням кумів. VI. Звичаї, пов'язані з хрещенням дитини та хресними. VII. Церковне очищення. VIII. Обряд постриження.

* *
*

15/705, арк. 1-6 зв.

2.100. *Кравченко В.Г.* Як і що досліджувати. - Б.м., Б.р. - 8 арк. Автограф.

Варто дослідити: зовнішність, народну творчість, звичаї, заняття та промисли, предмети хатнього вжитку; різьбярство; первісне походження віри, типові одміни нації; родинний побут; суспільний побут; релігійно-обрядове життя.

15-2/74, арк. 42-69

2.101. *Кравченко В.Г.* Программы [монографического изучения всякого предприятия, занятия и т.п. (завод, колхоз и т.д.)]. - Б.м., 1940. - 27 арк. Автограф.

А. Природа местности. Б. Социально-экономические данные.

15-2/74, арк. 70-80

2.102. *Кравченко В.Г.* Общие программы [для исследования колхозов, предприятий, занятий]. - Б.м., 1940. - 10 арк. Автограф.

Финансово-производительный план текущего года. Статистические данные о производстве. Кредитование. Себестоимость. Сбыт. Заработок. Календарь работы. Санитария и гигиена. Потребительская кооперация. Обычное право на предприятии. Культурно-просветительская работа. Добровольные общественные организации. Военизация среди рабочих, колхозников. Общественный буксир. Шефство.

15-2/74, арк. 83-87

2.103. Кравченко В.Г. Дополнительный вопросник. - Б.м., 1940. - 4 арк. Автограф.

Организация бригады.

15-2/99, арк. 1-150

2.104. *Кравченко В.Г.* Етнографічний програм. - Б.м., 1921. - 150 арк. Автограф[13].

Природа невдуховлена. Природа вдуховлена. Зовнішній побут людини. Антропольогічні та соцільогичні погляди народу. Есхатологічні погляди народу. Біблійні та історичні погляди народу. Обряди. Церковно-побутове життя народу. Життя родинне. Народний календар. Народна творчість щодо життя побутового. Пам'ятники народної словесності. Забубони.

15-2/100, арк. 1-211

2.105. *Кравченко В.Г.* Етнографічний програм. - Б.м., [1921]. - 211 арк. Автограф. Див. 2.104; варіант має незначні доповнення та редагування.

15-2/101, арк. 3-29

2.106. *Кравченко В.Г.* [Інструкція та короткий програм-схема до збирання фольклорних та етнографічних матеріалів]. - Б.м., 1923. - 26 арк. Машинопис.

Загальні уваги. Промисли. Народна техніка. Пожива. Одежа. Будівництво. Способи комунікації. Народні знання. Народні вірування. Народне мистецтво. Початок мови (додаток).

15-2/101, арк. 30-73

2.107. *Кравченко В.Г.* Программа для собирания этнографического материала о народном миросозерцании. - Б.м., Б.р. - 43 арк. Автограф. Див. 2.104; фрагменти програми.

15-2/101, арк. 74-75

2.108. Що треба досліджувати. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.

Промисли, ремесла, заняття.

15-2/101, арк. 76-78
15-2/103, арк. 41-43

2.109. Природа місцевості. - Б.м., [1930]. - 3 арк. Машинопис.

Річки, криниці; перекази, легенди про них; грунт, дикі рослини, тварини; культурні рослини, тварини; будова землі; пошана до землі; епітети до землі.

15-2/101, арк. 79-80
15-2/103, арк. 44, 45-45 зв.

2.110. Програм. Шкідники с[ільсько-] г[осподарських] рослин. - Б.м., 1929. - 2 арк. Машинопис, рукопис.

Миші, жуки - пояснення їх походження; повір'я, приказки; закляття й замовляння; молитви, щоб знищити шкідників.

15-2/101, арк. 81

2.111. Програм. Технічний процес певного виробництва. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Назва виробництва. Вироб окремих предметів. Сполучені з певним виробництвом загадки, прикази, повір'я, легенди, перекази про походження виробництва.

15-2 /101, арк. 82-87
15-2/108, арк. 1-7 зв.

2.112. [*Кравченко В.Г.*]. Селище. Оселя та її приладдя. Будинки. - Б.м., 1925. - 12 арк. Машинопис[14].

[Будівництво; вибір місця; конструкція; обмірування та зарисовування].

15-2/101, арк. 88
15-2/107, арк. 2,3 (2 прим.)

2.113. *Кравченко В.Г.* Програм про начиння. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис, рукопис.

Хатнє (посуд, готування ритуальної страви). Хатні оздоби та більш дрібне начиння. У коморі. Примітки: малюнки, розміри предметів, чим і коли оздоблюють в хаті.

15-2 /101, арк. 89-93
15-2/108, арк. 61-а, 65, 66-71 зв. (2 прим.)

2.114. Історія селища. - Б.м., Б.р. - 5 арк. Машинопис, рукопис.

Землеволодіння; сільськогосподарські знаряддя; скотарство, паливо, вода, продналог, кредитування; вплив на господарство війни, революції, голоду. Історія релігії. Заняття. Сучасна сім'я.

15-2/101, арк. 94-98

2.115. *[Кравченко В.Г.].* Культурно-історичні відомості. - Б.м., Б.р. - 5 арк. Машинопис.

Етнографічно-історичні відомості (до революції). Життя з 1905 року; до історії революційного руху на селі.

15-2/101, арк. 99-101

2.116. Програм самогон. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис.

Самогонні апарати; кара; закваска, збут, продаж; що роблять з брагою; кількість самогонщиків, чи п'ють діти; які утворюються нові оповідання, перекази, легенди на цю тему.

15-2/101, арк. 102-103

2.117. Школа. Хата-читальня. Сельбудинок. Лікнеп. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.

Історія місцевої школи. План школи й садиби. Розподіл учнів по націям. Шкільні Ради, осередок комсомолу; ставлення населення до участі дітей в політосвітніх гуртках.

15-2/101, арк. 104-106

2.118. Бог та його святі. Культ, що походе з церкви. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Машинопис.

Бог та нечиста сила; найстарші та інші боги; що бог олицетворяв собою; перекази, пісні, молитви, веснянки, колядки; перекази що бог сходив на землю; про людей, що живими пішли на небо; богородиця; чудотворні ікони, фігури, каплички, свічки, дзвін.

15-2/101, арк. 108-120

2.119. Про нечисту силу. - Б.м., Б.р. - 13 арк. Машинопис.

Чорт. Диявол. Чарівники. Лісовик. Водяник. Нечисті, що охороняють скарби. Ворожа сила взагалі. Олицетворіння. Знахори. Відьми. Ворожбити.

15-2/101, арк. 121-122
15-2/123, арк. 68-69

2.120. *[Кравченко В.Г.].* Програм про "чуда". - Б.м., Б.р. -2 арк. Машинопис.

Оновлення ікон, святих речей; парастаси; нові фігури, криниці.

15-2/101, арк. 123-150

2.121. *Кравченко В.Г., Рибак В.О.* Родинний побут. - Б.м., 1926. - 27 арк. Машинопис.

У надз.: Етнографічної секції етнографічному відділі Волинського державного науково-дослідного музею.

Родиво: родини, хрестини, одяг немовляти, лікування. Весілля: побратимство, женихання, сватання, вільце, коровай, закликання на весілля, вінчання, понеділок. Додаток.

15-2/101, арк. 151-162

2.122. *Кравченко В.Г., Рибак В.О.* Похорон. Програм. - Б.м., Б.р. - 11 арк. Машинопис.

Вмирання людини; яких засобів вживають, як тяжко вмирає людська душа; сорочка з померлого, обмивання, труна, їжа для померлого; смерть немовлятка; грання при помершому; прощання, голосіння, коливо; поминальні дні; похорон утопленика, знахура, відьми, нехрищенних дітей; чи гріють небіжчиків.

15-2/101, арк. 163-164
15-2/103, арк. 50-51, 53-53 (2 прим.)

2.123. Хвороби в свійської худоби й корування їх. - Б.м., 1930. - 2 арк. Машинопис.

Перекази й легенди про походження свійських тварин; казки, приказки, звичаї, обряди, загадки, прислів'я, "двожильна" худоба; коновал; корування хвороб, знахарські шептання.

15-2/101, арк. 167-170

2.124. *Кравченко В.Г.* Етнографічний програм. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис. Див.2.103; фрагменти програми.

15-2/101, арк. 171-172 (2 прим.)

2.125. Програм до збирання матеріалів за старицю. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Назва землі, яка дається невістці для особистого користування; сільськогосподарські речі - копи, сіно, жито - кому даються, за яких умов та обставин.

15-2/101, арк. 173-174,
175-176, 177-178 (3 прим.)

2.126. *[Кравченко В.Г.]* [Культурно-історичні відомості]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Фрагмент: Життя в 1905 р.

Див. 2.115.

15-2/101, арк. 179-179 зв.

2.127. Анкета дослідження бандитизму. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Атамани; за яких політичних та соціально-економічних обставин з'явилась банда, зброя, прапор, гасла; форми організації банди;

методи боротьби; які склалися легенди, перекази; засоби, що вживала радянська влада, кому співчувало населення, ставлення банди до церкви, жінок, чи приймали участь діти.

15-2/102, арк. 1-11 зв.

2.128. *[Кравченко В.Г.].* [Програма по дослідженню німецької колонії]. - Новоград-Волинський, 1926. - 11 арк. Гектограф з рукопису. Німецька мова.

15-2/103, арк. 1-6 зв., 7-10 зв. (2 прим.)

2.129. *Кравченко В.Г.* Народне лікування. - Б.м., 1922. - 9 арк. Автограф.

Хвороби (подано список з 84 назв хвороб); зілля (52 назви); як саме треба занотовувати матеріали (щодо відтворення мови).

15-2/103, арк. 11-21, 22-32 (2 прим.)

2.130. *Кравченко В.Г. Білецька В.Ю.* Про криниці. - Б.м., 1928. - 10 арк. Машинопис.

Пояснювальна записка. Загальні відомості. Природні умови. Суспільно-економічні відомості. Культурно-історичні відомості. Технічні відомості. Культ (фольклор).

15-2/103, арк. 33-38

2.131. Про криниці. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Рукопис.

Копання криниці: технічний процес; санітарно-гігієнічні умови; прилади. Заборона брати воду з криниці; обрядові дії із криницею.

15-2/103, арк. 46-47 (2 прим.)

2.132. *Кравченко В.Г.* Програма для збирання матеріалу про вживання готманських кропель. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Автограф.

Скільки треба випити, щоб упитися; що відчуває людина, як нап'ється тих кропель; чи довго буває п'яна; різниця в почуттях - нап'ється кропель чи самогону; на яких територіях вживають; чи вживають діти.

15-2/103, арк. 48-49 зв.

2.133. *[Кравченко В.Г.].* Програм. Антропологічні погляди народу, а також стосовні до цього вірування. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Рукопис.

Повір'я про різні частини людського тіла; уродства; фотографії типових представників нації.

15-2/104, арк. 1-3 зв.

2.134. *Кравченко В.Г.* Програм до збирання матеріалів про вишивання (доморобні вишивки). - Б.м., 1928. - 4 арк. Автограф.

Місцеві назви процесу праці; знаряддя праці; фарбування; малюнки для вишивки; казки, оповідання, сполучені з вишиванням; червець.

15-2/104, арк. 4

2.135. *[Кравченко В.Г.].* Мистецтво. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Зразки художньої майстерності (обробка металу, дерева,

тканини, шкіри). Кераміка. Малярська майстерність. Пластика. Музика. Поезія. Театр.

15-2/104, арк. 5

2.136. *[Кравченко В.Г.].* Мова. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Ономастика. Мова звичайна. Мова таємна.

15-2/104, арк. 6

2.137. Вотивні привіски як пам'ятки мистецтва в українській металопластиці. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Походження та призначення вoти. Розміщення в церквах. Техніка вироблення, оформлення.

15-2/105, арк. 1-3

2.138. Про поділ господарства між чоловіком і жінкою. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Рукопис.

Спеціальна чоловіча та жіноча робота; чи було коли-небудь щоб жінки орали і молотили, а чоловіки ткали, варили; як учаться жінки своїх робіт; чи можна хлоп'ят учити жіночого діла; в які дні не можна робити жіночу роботу; гоніння „шулики", ворожіння на Андрія, Катерини, Маланки.

15-2/106, арк. 1-28

2.139. Програма до збирання матеріалів із земельного права. - Б.м., Б.р. - 28 арк. Машинопис.

Націоналізація землі. Земельна громада. Колективи. Трудове землекористування. Трудове хліборобське господарство. Порядок та форми землекористування. Трудова оренда землі. Наймана праця. Землевпорядження. Розв'язання земельних справ.

15-2/106, арк. 29-32; 33-34; 35-39 (3 прим.)

2.140. *[Кравченко В.Г.].* Найти пастуха (програм до збирання матеріалів). - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис. Рукопис.

У надз.: Звичаєве право.

Звичай "Зеленого пастуха"; гри у пастухів під час випасу; оповідання, приказки, загадки про пастухів; чи нема думки, що пастухи - знахарі, які складають умови з чортами.

15-2/106, арк. 40-41, 42-42 зв., 43-44 (3 прим.)

2.141. Могорич та інші засоби щодо санкціювання угод. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.

15-2/107, арк. 1

2.142. *Кравченко В.Г.* Їжа урочиста, обрядова та символічна. - Б.м., 1924. - 1 арк. Автограф.

Припаси. Їжа на толоку, досвідки, весілля, Вілію, багату кутю, новий рік, голодну кутю; звичаї при всякій куті.

15-2/107, арк. 4-5 зв.

2.143. *Кравченко В.Г.* Начиння. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Автограф.

А. Хатнє: посуд, мисник; хатні меблі; прилади для спання, жертка, ікони, рушник тощо. Повір'я, приказки, загадки, які сполучає нарід з хатньою річчю. У коморі: поличок, куфер. Зовнішній вигляд і розміри предметів.

15-2/107, арк. 6-6 зв.

2.144. *Кравченко В.Г.* Натуральне господарство. Начиння. - Б.м., 1932. - 2 арк. Автограф.

Картка: дата, місцевість, зовнішня форма предмета, матеріал, місцева назва предмету, хто й коли зробив; повір'я, забобони, примовки, пісні стосовно до предмету.

Окремо питання: А. Хатнє начиння (78 найменувань). Б. Комірне (15 найменувань).

15-2/107, арк. 7-18 (4 прим.)

2.145. *Кравченко В.Г.* Програм для збирання матеріалів про лучник. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис.

Місцеві назви приладів, звичаї, обряди; звичаї "женити комена" гулянки біля комена; казки, примовки, загадки, пісні, стосовні до обрядів, що відбувались біля лучника.

15-2/108, арк. 8-25

2.146. *[Кравченко В.Г.]* Історія виникнення колоністських селищ. - Б.м., Б.р. - 35 арк. Рукопис.

Обробка землі. Кредитування, збут продуктів; відомості про певну сім'ю колоністів.

Поради для вчителя, як організувати учнів для збирання етнографічного матеріалу.

15-2/108, арк. 24-25

2.147. *Кравченко В.Г.* [Програм життя німецької людності Волині]. - Б.м., 1927. - 3 арк. Автограф.

Освітлення; відомості про німецькі печі; хатнє начиння.

15-2/108, арк. 26-43, 44-61 (2 прим.)

2.148. *Кравченко В.Г.* Обслідування селища. - Б.м., Б.р. - 8 арк. Машинопис.

Природа місцевості. Суспільно-економічні відомості. Культурно-історичні відомості. Етнографічні відомості. Останні зміни в житті селища.

15-2/108, арк. 72-72 зв.

2.149. Топографічно-географічні відомості. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Кутки, вулиці - їх назви, урочища, кургани, могили, озера, яри, долини, гори, шляхи, грунт.

15-2/108, арк. 73-74 зв.

2.150. Географічно-топографічні відомості про с.Баранівку. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Рукопис.

Назва села, річки, кутків, яка поверхня оточує село; шляхи, грунт; хвороби. З людей яких націй складається населення; віра, церква. Скільки комуністів.

15-2/108, арк. 75-76 зв.

2.151. Історично-етнографічні відомості. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Рукопис.

Назва селища, оповідання, перекази про селище, про походження річок, гір, скель, яруг, лісів, урочищ, піщер, вугіллю, торфу тощо; кутки, старовинні назви вулиць, доріг, хутори, чи є кургани, могили, церква, костьол, каплиця.

15-2/108, арк. 77-78

2.152. Історично-етнографічні відомості. - Б.м., Б.р. - 3 арк.

Через що село одержало назву; легенди, приповідки про селище; через що кожна з вулиць одержала назву; ставлення народу до антирелігійної пропаганди; церква, чи всі діти хрещені; що оповідає нарід про нехрещених дітей.

15-2/108, арк. 79-81

2.153. Культурно-історичні відомості. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис.

Етнографічно-історичні відомості (до революції). Назва селища; старовинні назви вулиць, шляхів, майданів; легенди про походження пасовиська, полонини; кургани, могили; старовинні могили, зруйновані палаци; легенди про церкву, яка увійшла в землю; будинок провалився, потонув дзвін; яких вір і націй мається людність.

15-2/108, арк. 82-83.

2.154. [*Кравченко В.Г.*]. Селитьба. Будинки. Оселя та її приладдя. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Рукопис.

Зовнішній вигляд села; хуторів, особливо для ріжних типів хат; начиння, вікна, піч, паливо.

15-2/108, арк. 85-93

2.155[15]. [Програма]. - Б.м., Б.р. - 17 арк. Рукопис.

Місце розташування села: гори, долини; цвинтар, видатне каміння, скарби. Церковні відомості; наслідки воєн 1812; польського повстання 1830 та 1863 рр., війни 1854-1856, 1877-1878; остання війна 1917-1920, перекази про ці події; пошесті, буря; звичаї за старих часів; національний склад населення. Зовнішній побут селянства. Народна медицина. Релігійний побут селян. Звичаї та обряди. Людська моральність. Духовна народна творчість.

15-2/108, арк. 94-95 зв.

2.156. *Кравченко В.Г.* Анкета по дослідженню класового розшарування села. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Автограф.

Склад населення по націям; взаємовідносини між ними і ідеологія місцевої людності; наявність колективних господарств; релігійне питання[16].

15-2/108, арк. 96-97 зв.

2.157. *[Кравченко В.Г.].* Здобування першоджерел на місцях щодо краєзнавчої справи. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Рукопис.

Назва поселення; кутки; окремі старі назви; панський двір, млин, садиба, заїзди, лани, сіножаті тощо. Церква. Промислові заклади.

15-2/110, арк. 4-18; 19-33 (2 прим.)

2.158. *Кравченко В.Г.* Будівництво. Селище, садиба, будинки й їхне розвинення. - Б.м., 1928. - 14 арк. Автограф, машинопис.

Загальні відомості: селище, спорудження. Історичні дані про певне спорудження. Конструкція. Хатнє начиння. Інші будинки в межах садиби. Спорудження суто громадського значення.

15-2/110, арк. 34-38 зв.

2.159. Хата. - Б.м., Б.р. - 10 арк. Рукопис.

Тип будівлі; зруб будови, стеля, сволоки, вікно, двері, піч; місцеві назви всіх частин; бовдур, паливо, внутрішнє оздоблення хати, оздоблення надвірнє; план хати.

15-2/111, арк. 1

2.160. *[Кравченко В.Г.].* Різдвяна коза. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Дієві особи, одяг, малюнки, діалоги, пісні, ноти, матеріальні речі.

15-2/111, арк. 2-2 зв.

2.161. Кравченко В.Г. Купайло. - Б.м., 1921. - 2 арк. Автограф.

Примови, приказки, оповідання, обряди, звичаї, "Марена", ворожіння, прикмети на цей день; шлюбні відносини.

15-2/111, арк. 2 зв.-3

2.162. *Кравченко В.Г.* Заломи. Завої. Закрутки. - Б.м., 1921. - 2 арк. Автограф.

15-2/111, арк. 3-3 зв.

2.163. *Кравченко В.Г.* Жнива. - Б.м., 1921. - 2 арк. Автограф.

Зажинки, обжинки.

15-2/111, арк. 4-5

2.164[17]. *Кравченко В.Г.* Купайло. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис.

Як убирають вільце; які пісні співають; зовнішній вигляд Купайла; курище; приказки, оповідання, обряди, легенди, звичаї, сполучені з Купайлом; папороть, скарб, грім, шлюбні відносини, дівчата кричать як сови - для чого?

15-2/111, арк. 5-10

2.165. *Кравченко В.Г.* Програм. Масниця. - Б.м., Б.р. - 5 арк. Автограф.

Як чіпляють колодку; похорон Кострубонька. Великий піст. Паска. Крашанки.

15-2/111, арк. 11

2.166. *[Кравченко В.Г.].* [Програма про "кутю"]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

15-2/111, арк. 12-15, 16-22 зв., 23-29, 30-37 зв. (4 прим.)

2.167. *Кравченко В.Г.* Про писанки (комплекс). - Б.м., 1926. - 7 арк. Автограф.

Пропонується провести роботу окремими гуртками: письмово-описовий; назви писанок і дарування їх; відомості про фарби; малярський фольклор; голуби з писанок; упорядкування зібраних зразків.

15-2/112, арк. 1-22, 23-44, 45-72 (3 прим.)

2.168. *Кравченко В.Г.* Обряди, сполучені з сватанням, заручинами й весіллям. - Б.м., Б.р. - 22 арк. Автограф, машинопис.

Програму відкриває стислий опис весілля. Побратимство, сватання, заручини, вільце, розглядини, діжа, коровай, шлюб, весільні обряди, комора, перезва.

15-2/112, арк. 73-84, 85-96, 97-108 (3 прим.)

2.169. *Кравченко В.Г.* Весілля. - Б.м., Б.р. - 11 арк. Машинопис.

Побратимство. Вільце. Коровай. Вінчання. Додаток. Програма містить коментарі до окремих питань.

15-2/113, арк. 11-14, 23-26 (2 прим.)

2.170. *Кравченко В.Г.* Вмирання. Похорон та інші обряди, що відбуваються за небіжчиків. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Автограф.

Програму відкриває опис поховальної обрядовості (арк. 1-10). Умирання. Вбирання мерця. Труна. Варта. Грання. З хати в могилу. Полегкості душам померлих. Упирі, відьми, нехрищені діти. Могилки.

15-2/113, арк. 27-40, 41-53 (2 прим.)

2.171. *Кравченко В.Г.* Похорон. - Б.м., Б.р. - 13 арк. Машинопис, автограф.

Душа, труна, їжа для померших, грання при мерці, голосіння, винос з хати; похорон, коливо, обід; похорон вішальника, утопленика, знахура, відьми, нехрещених дітей; потерча, мавка, русалка; чи не танцюють на цвинтарі; "чи гріють небіжчиків", похорон чарівника.

15-2/115, арк. 1-6

2.172. *Кравченко В.Г.* План для досліджування за процесом певного виробництва чи то заняття й детально розроблені по ньому програми. - Б.м., 1926. - 6 арк. Автограф.

Загальні уваги. Матеріал. Паливо. Підготовка матеріалу до виробництва. Мистецтво. Фольклор. Суспільно-економічні відомості. Поділ робітників по націям.

Додаток: список набутих предметів при досліджуванні за виробництвом рогів у колишній Мар'яновці Пулинської вол. на Волині, у колоніста А.Мітельштёта. Таблиця.

15-2/115, арк. 7

2.173. *[Кравченко В.Г.].* План праці досліджування шкляної гути в с.Биківці Мархлевського р-ну Волинської округи аспірантурою Секції Етнографії при Волинському Державному науково-дослідному музеї в 1929 р. - Б.м., 1929. - 1 арк. Рукопис.

Природні умови. Природа місцевості. Фактори, що сприяють місцевому виробництву. Фольклор у виробництві. Звичаєве право у виробництві.

15-2/115, арк. 55-68

2.174. *Кравченко В.Г.* Програм монографічного вивчення комбінованого (металургійного) заводу з коротеньким поясненням до нього. - Дніпропетровськ, 1932. - 13 арк. Автограф, машинопис.

Природа місцевості. Сировинна база. Металургійний комбінат. Склад робітників. Історія заводу. Побут. Термінологічний словник.

15-2/115, арк. 69-73 зв., 74-78 зв., 79-83 зв.

2.175. *Кравченко В.Г.* План праці монографічного обслідування шкляної гути. - Дніпропетровськ, 1933. - 10 арк. Машинопис.

Природа місцевості. Суспільно-економічні відомості. Партійний та комсомольський осередок. Їхня праця. Добровільні громадські організації. Культосвітня робота. Фотографування й замальовування.

Зразок картки на експонат.

15-2/115, арк. 85, 86, 87, 88 (4 прим.)

2.176. *Кравченко В.Г.* Програм. Технічний прогрес певного виробництва. -Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис, автограф.

Місцева назва виробництва, опис технічних процесів; казки, загадки, приказки, сполучені з певним виробництвом; перекази про походження виробництва взагалі, і про певне виробництво.

15-2/115, арк. 89-96

2.177. *Кравченко В.Г.* План дослідження за обробкою певного виробництва. - Б.м., Б.р. - 8 арк. Автограф.

Вироб гребінця: мистецтво, фольклор. Хто перший вигадав обробляти роги взагалі; прізвища стосовно до певних предметів - гребінець, гребінка.

15-2/115, арк. 97-97 зв.

2.178. *Кравченко В.Г.* Технічний процес певного виробництва з дерева чи будь-якого матеріалу. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Автограф.

Матеріал для виробу; технічні назви; сполучені з певним виробництвом казки, приказки, повір'я, загадки, легенди. Перекази про виробництво, коли виникло, звідки повелось, хто перший завів.

Цей же програм можна вживати при дослідженні іншого виробництва, для того треба тільки замінити слова.

15-2/116, арк. 1-41

2.179. *Кравченко В.Г.* Детальний опис селянського господарства. - Б.м., 1926. - 41 арк. Машинопис з авторськими правками.

История семьи. Предки. Развлечения, умственные занятия. Гигиенические условия жизни. Постройки на усадьбе. Землевладение. Полеводство. Скотоводство. Кустарные промыслы.

Додаток: про криниці; тваринництво.

15-2/117, арк. 1-12

2.180. *Кравченко В.Г.* Кооперація. - Б.м., [1929]. - 35 арк. Автограф.

Про кооперацію взагалі. Грошові справи. Ощадно-позичкове кооперативне товариство.

15-2/117, арк. 13-35

2.181. *Кравченко В.Г.* Кооперація. - Б.м., Б.р. - 22 арк. Автограф.

Програм відкривається розвідкою про кооперацію (арк. 13-15). Склад товариства. Оплата праці. Грошові справи. Ощадне позичкове товариство. Споживчі товариства. Сільськогосподарське товариство.

15-2/118, арк. 1-5

2.182. *[Кравченко В.Г.].* Загальні суспільно-економічні відомості. - Б.м., Б.р. - 5 арк. Машинопис.

Робітники; умови праці; собівартість; збут; організація об'єднань; культосвітня праця.

15-2/118, арк. 6-20, 22[18]

2.183. *[Кравченко В.Г.].* [Загальний історико-етнографічний програм]. - Б.м., Б.р. - 15 арк. Рукопис.

Заняття, промисли, виробництво. Засоби пересування. Їжа. Будівлі. Одяг. Природа вдуховлена. Людина. Вірування. Есхатологічні погляди народу. Спогади народу. Життя родини. Церковно-побутове життя народу. Соціально-економічний побут.

15-2/118, арк. 21-21-а

2.184. *[Кравченко В.Г.].* Соціально-економічний народний побут. (Програм). - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Назва виробництва. Особи, що працюють: національний стан, відношення до землеробства. Технічні умови виробництва. Збування. План садиби. Об'єднання у гуртки для певної праці.

15-2/119, арк. 1-45 (15 прим.)

2.185. *Кравченко В.Г.* Програм на одяг та оздоби на ньому. Чепуріння. - Б.м., 1927. - 6 арк. Автограф.

Дитяче вбрання. Жіночий одяг. Мужеський одяг. Взуття людини. Вживання цілків. Елементи одягу, які захороняють від нечистої сили.

15-2/119, арк. 46-46 зв.

2.186. Програм до збирання матеріалу про український рушник. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Рушник: у родинному побуті, на весіллі, на похороні. Фольклорні відомості.

15-2/120, арк. 1

2.187. Народний календар. Вересень. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Шклограф.

Семен-день. Неопалима Купина. Михайлове чудо. Друга пречиста. Зодвиження.

15-2/120, арк. 2-4 зв.

2.188. *[Кравченко В.Г.].* Народний календар. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Рукопис.

Місяці року. Пущання. Масниця. Великий піст. Похвала. Вербна неділя. Великодні свята. Русальний тиждень. Петрівка. Жнива.

15-2/120, арк. 5-5 зв.

2.189. *Кравченко В.Г.* Коротенький програм. Юдейський календар. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Автограф.

Єврейські свята, вживання при цьому матеріальних речей, урочистої (обрядової) їжі. Єврейські пісні.

15-2/121, арк. 1-4

2.190. *[Кравченко В.Г.].* [Програма по збиранню матеріалів про дитячі гри)]. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Рукопис.

Грання; танки; коструб онька, "Коза".

15-2/121, арк. 5
43-3/97, арк. 37
33-2/10, арк.2, 3 (2 прим.)

2.191. [Програм по збиранню матеріалу про лічилки]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис, окр. відбитка.

Загальні назви. Випадки, коли діти вживають лічилок; під час якої гри; записати всі лічилки.

15-2/122, арк. 1-5

2.192. *Кравченко В.Г.* Кушнірство. - Б.м., Б.р. - 5 арк. Автограф.

Програм відкривається вступною частиною (арк. 1-3). Начиння, "фляртування", переправляння, затягування, воложіння, м'яття шкур.

15-2/122, арк. 6-7

2.193. *[Кравченко В.Г.].* Кушнірство. - Б.р., Б.м. - 2 арк. Рукопис.

Загальні уваги. Підготовка шкіри до вичинки. Квас. "Стягання" та „воложіння" шкіри. Виминання шкіри. Фарбування. Назви приладів. Кожухи.

15-2/122, арк. 8-12 (3 прим.)

2.194. Мірошництво. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.

Млин. Мірошник. Заговори, приказки та пісні, що змальовують становище й роль мірошника в селі.

15-2/122, арк. 14-15

2.195. Програма для збирання матеріалів за чумацтво. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис.

Знаряддя чумацького промислу; відправлення в дорогу; речі чумацького промислу, місця мандрівок. Чумацька валка. Повернення додому.

15-2/122, арк. 16-32

2.196. *Кравченко В.Г.* Програм про чумакування. - Б.м., Б.р. - 16 арк. Автограф.

Програма містить розширену вступну частину (арк. 16-20). Чумацькі валки; місця чумакування; чумацьке життя, вбрання, воз; приладдя. Звичаї, сполучені з виїздом у дорогу. Чумацькі пісні.

15-2/122, арк. 33-46 (3 прим.)

2.197. *Кравченко В.Г.* Набування матеріалу про "вогонь". - Б.м., Б.р. - 4 арк. Машинопис, автограф.

Здобування вогню; "живий вогонь", перше запалювання вогню в новій хаті; віник, яким замітають піч; звичай "годувати" вогонь; вогонь на могилах, весілля; Івана Купала, Новий рік, Юрія. Підкурювання худоби; звичай "женити свічку". Пісні, загадки, вірування про вогонь.

15-2/122, арк. 47-58 (3 прим.)

2.198. *[Кравченко В.Г.].* Програм. Їжа. Напій. Тютюн. - Б.м., Б.р. - 8 арк. Рукопис.

Їжа сирова. Їжа, що готують на вогні. Празникова їжа. Їжа урочиста, обрядова й символічна. Справа молошна. Домашні ласощі. Розподіл їжі по святам, річним та денним добам. Підмішка до їжі (на випадок голоду). Заборонена їжа. Напій. Тютюн.

15-2/122, арк. 59-61 (2 прим.)

2.199. *Кравченко В.Г.* Програм самогон. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Машинопис, автограф.

Самогонний апарат; кара за самогон; закваска, продаж, перевоз, вплив самогону на добробут людності, хто п'є.

15-2/122, арк. 65-67 зв.

2.200. Програм дослідження килимарства. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Машинопис.

Програм відкривається стислим описом килимарства (арк. 65-65 зв.). Історія й розвиток виробництва. Килим в фольклорі. Орнаментика й фарби.

15-2/123, арк. 1-1 зв.

2.201. *Кравченко В.Г.* Походження тварин, людей та ріжних народів. - Б.м., 1928. - 2 арк. Автограф.

Перекази про сотворення життя, якою мовою говорили перші люди; хто навчив людей. Перекази про приход на Вкраїну німців, поляків, чехів, татар, великоросів, циган.

15-2/123, арк. 2-2 зв.

2.202. *Кравченко В.Г.* Чотирьохногі тварини. - Б.м., 1930. - 2 арк. Автограф.

Оповідання про походження чотирьохногих тварин. Миша. Летюча миша. Зінське щеня. Кіт. Заєць. Ласка. Вовк. Лиса. Собака. Ярчук. Свиня. Свійська коза. Корова. Віл. Теля. Кінь. Пакінь.

15-2/123, арк. 4-5 зв.

2.203. *Кравченко В.Г.* Птахи. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Автограф.

Легенди, перекази про горобця, ластівку, зозулю, чайку, соловейко, сову. Пугач. Сорока. Пацюк. Павич.

15-2/123, арк. 6-6 зв.

2.204. *Кравченко В.Г.* Нижні хребетники. - Б.м., 1931. - 2 арк. Автограф.

Гаддя, їх місцеві назви. Полоз, ропуха, ящурка, черепаха.

15-2/123, арк. 7-8 зв.

2.205. *Кравченко В.Г.* Про рослини взагалі. - Б.м., 1931. - 3 арк. Автограф.

Перекази про походження дерев, кущів, квіток, трава. Осот, тополя, осика. Лікарські рослини.

15-2/123, арк. 9-37 зв. (3 прим.)

2.206. *Кравченко В.Г.* [Вірування]. Б. Про нечисту силу. - Б.м., Б.р. - 13 арк. Автограф. Машинопис.

Чорт-діявол-чарівники, вогнений змій. Домовий. Лісовик. Водяник. Нечисті, що охороняють скарби. Олицетворіння. Знахари. Відьми. Ворожбити. Чаклун, вовкулака, упир, відьма. Перекидання.

15-2/123, арк. 40

2.207. *Кравченко В.Г.* Вірування. А. Стосовні до добрих і злих невидимих істот. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Автограф.

Добрі та ворожі сили; оповідання про правду і кривду; золотий вік; незвичайні предмети.

15-2/123, арк. 40-а

2.208. *Кравченко В.Г.* [Церква]. - Б.м., [Після 1925 р.]. - 1 арк. Автограф.

Ставлення населення до церкви у порівнянні з дореволюційним часом. Ставлення селянства до комуністів, комсомольців.

15-2/123, арк. 41-41 зв.

2.209. *Кравченко В.Г.* Релігія й церква. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Автограф.

Ставлення народу до скасування радянською владою реєстрації в церкві народжених, шлюбу. Антирелігійна пропаганда. Нові течії в релігії. На які групи поділяється православна церква.

15-2/123, арк. 42-52 (4 прим.)

2.210. *Кравченко В.Г.* Бог та його святі. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Автограф. Машинопис.

Бог. Нечиста сила. Олицетворіння. Перекази про богів, святих.

Оповідання про чудотворні ікони. Роль святих в житті людини. Ікони. Хрест. Ладанки, фігури, каплички, свічки, церковний дзвін. Ворожіння. Замовлення.

15-2/123, арк. 53

2.211. *Кравченко В.Г.* Програм для збирання матеріалів про парастаси. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Автограф.

Форми парастасів у певній місцевості. Парастаси, що передаються на інші села.

15-2/123, арк. 54-55

2.212. *[Кравченко В.Г.].* [Секти]. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Секти: ставлення до них різних верств населення; вплив сект на загальне життя; ставлення церкви до радянської влади. На які церкви поділяється місцеве громадянство.

15-2/123, арк. 56-67 зв. (2 прим.)

2.213. *[Кравченко В.Г.].* Природа невдуховленна (космічні уявлення). - Б.м., Б.р. - 6 арк. Рукопис.

Небо. Сонце. Місяць. Зірки. Річні доби. Повітряні з'явища.

15-2/123, арк. 70-73 зв.

2.214. *[Кравченко В.Г.].* Суспільно-економічні відомості в справі чудесних подій, що відбулися на Україні. - Б.м., Б.р. - 7 арк. Рукопис.

Відомості про місцевість, де виникло чудо; оновлення церковних бань, хрестів, "оновлення ікон", "калинівський хрест", чуда в нацменів. Обіди при чудесних подіях. Боротьба з чудесними подіями.

15-2/123, арк. 74-75 зв.

2.215. *Кравченко В.Г.* (II). Тогосвітнє життя на протязі часу від приватного до загального суду. Христове пришестя. Новий світ. - Б.м., Б.р. - 4 арк. Автограф.

Рай, пекло, страшний суд, душа, гріхи, перевтілення, "рахманська сторона", перекази про "золотий вік". Ознаки наближення кінця світу. Антихрест. Страшний суд. Що буде на тому світі.

15-2/123, арк. 76-76 зв.

2.216. *Кравченко В.Г.* Есхатольогичні погляди народу. Смерть та її діяльність. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Автограф.

Смерть; пошесті; людська душа; чи відчуває щось тіло "мертвої" людини; перевертень.

15-2/123, арк. 77

2.217. *Кравченко В.Г.* Б. Спогади народу. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Автограф.

Біблійні оповідання.

15-2/123, арк. 78-78

2.218. *Кравченко В.Г.* Про людську душу. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Автограф.

Різниця між душею чоловіка і жінки; душа в тварин, рослин; де саме міститься; вигляд душі; хто створив душу першої людини; "нехристиянська душа"; "мавка"; чи відрізняє нарід – розум, почуття, волю – як властивість душі.

15-2/123, арк. 79-82

2.219. Анкета до збирання відомостей про підвій. – Б.м., Б.р. – 3 арк. Шклограф.

Чи можуть пошкодити вітер або віхор; ніж, кинутий у віхор; заговори; жах, переляк, уроки.

15-2/123, арк. 83 зв. - 84

2.220. *Грушевська К. М.* Про поділ господарства між чоловіком і жінкою. – Б.м., Б.р. – 2 арк. Рукопис.

Спеціально чоловічі та жіночі роботи; примовки, оповідання, пісні про поділ роботи; знахарство; окремі слова про хазяйство дітей; що їх не розуміють чоловіки; заборони на виконання жіночих робіт; звичай жінок збиратися окремо від чоловіків; звичай "ганяти шуліку", ворожіння.

15-2/125, арк. 1-134 (2 прим.)

2.221. *Кравченко В. Г.* Ткальство. – Б.м., Б.р. – 84 арк. Автограф. Машинопис.

Загальні відомості. Техніка й праця в ткальстві. Мистецтво в ткальстві. Суспільно-економічні відомості.

15-2/126, арк. 1-103 (3 прим.)

2.222. *Кравченко В. Г.* Методичні вказівки й програми до проведення колективом монографічного вивчення колгоспу (радгоспу). - Б.м., [1933]. – 24 арк. Автограф. Машинопис.

Природа місцевості Суспільно-економічні відомості. Додатковий програм: організація бригад, фольклор. Письмово-описова робота. Матеріяльна частина[19].

15-2/126, арк. 104-130

2.223. *[Кравченко В. Г.]* Програм монографічного вивчення колгоспу (радгоспу). – Б.м., [1933]. – 21 арк. Рукопис.

Природа місцевості. Суспільно-економічні відомості. Земельний фонд. Політичне керування. Культосвітня робота. Новий побут.

15-2/126, арк. 131-136; 141-149

2.224. *Кравченко В. Г.* Схема для досліджування за певним сільсько-господарським товариством. – Б.м., Б.р. – 14 арк. Автограф.

Природа місцевості. Суспільно-економічні відомості. Побутові відносини між молоддю. Нов'тня словесна творчість. Звичаєве право. Шість настанов тов. Сталіна.

15-2/126, арк. 137-140 зв.

2.225. *[Кравченко В. Г.].* Досліджування за певним колективним господарством. – Б.м., Б.р. – 11 арк. Рукопис.

План будинків, земель, господарювання в рільництві, тваринництві, використання сільськогосподарських машин.

15-2/126, арк. 145-157

2.226. *Кравченко В.Г.* Програм про "колективні товариства". - Б.м., Б.р. - 13 арк. Автограф.

Вступна частина. Колективні товариства (комуни, артілі) - загальні відомості. Виникнення комуни. Майно колективу. Права членів. Угоди. Відповідальність. Зловживання.

15-2/126, арк. 158-171

2.227. *Кравченко В.Г.* Комуна. - Б.м., Б.р. - 13 арк. Автограф.

Загальні відомості. Виникнення комуни. Персональний склад артілі. Майно комуни. Хатнє начиння. Сільськогосподарське приладдя. Керування. Права та обов'язки членів комуни. Вплив комуни на місцеву людність.

15-2/126, арк. 172-174 зв.

2.228. *Кравченко В.Г.* Схема для досліджування за колективним господарством. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Машинопис з авторськими правками.

Природа місцевості. Суспільно-економічні відносини. Хатнє начиння. Господарювання. Новий побут. Антирелігійна робота. Соціалістичне змагання. Робоча дисципліна.

15-2/127, арк. 175-182 (4 прим.)

2.229. *Кравченко В.Г.* [Програма по вивченню культурних закладів]. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис.

Школа. Хата-читальня. Сельбудинок.

15-2/128, арк. 183-184

2.230. [*Кравченко В.Г.*]. Відношення місцевого селянства до комуни, а комунарів до церкви. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Ставлення місцевого селянства до слова "комуна", до церкви. Байки про нехрещених дітей комуністів. Ставлення членів комуни до інвентаря. Як впливають на ледачих.

15-2/129, арк. 1-255

2.231. *Кравченко В.Г.* Програм до збирання етнографічних матеріалів по народному (звичаєвому) праву. - Б.м., Б.р. - 255 арк. I-V. Автограф[20].

Стани на селі. Родинна спілка. Старовинні форми шлюбу. Сучасний шлюб і весілля. Взаємовідносини між подружжям. Спадкоємне право. Право на майно. Відзнаки власності. Сусідські взаємовідносини. Найми. Підряд. Артіль. Товариства. Допомога (толока). Злочинства. Карність. Убивство. Жебракування. Пияцтво. Злочини проти власності. Самогубства. Відунство. Злочини через сусвір'я. Судовий процес.

15-2/130, арк. 1-97

2.232. *Кравченко В.Г.* Програм для закладання етнографічного музею. - Б.м., 1921. - 97 арк. Автограф[21].

Селитьба, будинки, оселя та її приладдя. Одяг та оздоби по ньому. Техніка в народному побуті. Їжа й напої. Тютюн. Заняття й промисли. Родинний побут. Суєвір'я й ворожба. Народне лікування. Народне (звичаєве) право.

15-2/130, арк. 118-118 зв.; 119-119 зв. (2 прим.)
15-2/131, арк. 152 (шклограф)

2.233. Про козаків. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Рукопис.

Перекази й пісні про козаків; що співали про війну з турками, татарами, ляхами; перекази й пісні про полонених козаків, як козаки їздили Дніпром чи Чорним морем. Пісні про історичні події, особи.

15-2/130, арк. 123-142

2.234. *[Кравченко В.Г.].* [Замітка про складання програми]. - Б.м., Б.р. - 19 арк. Рукопис.

Загальні уваги. Господарство. Одяг: долішня половина тіла. Народні уявлення та вірування. Дослідження певного виробництва. Санітарне обслідування. Уявлення про явища природи. Знахарство. Оповідання про надприродні істоти, мерців, людей з чудовою силою, про скарби. Апокрифи. Оповідання про з'явища життя сімейного і суспільного. Преданія про політичні особи. Казки фантастичні.

15-2/131, арк. 153-154 (2 прим.)
33-2/10, арк. 4, 5, 6, 7 (4 прим.)
43-3/97, арк. 38
43-3/100, арк. 1-2

2.235. [Записати від хліборобського та робітничого населення всі народні байки]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис. Окр.відбитка. Шклограф.

У надз.: Програма до збирання етнографічних матеріалів серія Б/№ 3.

При якій нагоді сповідають байок; чи мають окрему назву; чому забувають. Зібрати бібліографічні відомості про ці байки.

15-2/131, арк. 155-155 зв., 156-156 зв. (2 прим.)

2.236. До трудової школи. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Шклограф.

Прохання надсилати до етнографічної комісії УАН учневі записи - весняні пісні, звичаї, обряди, гри.

15-2/131, арк. 157-158
33-2/8, арк. 1-2, 3-4 (2 прим.)

2.237. [Записати всі мелодії - вигуки, ритмичне стукання, речитативи, скоромовки]. - Б.м., Б.р. - 2 арк. Машинопис. Шклограф.

15-2/131, арк. 159
43-3/97, арк. 66

2.238. Зібрати відомості про те, як в даній місцевості плетуть або ткуть пояси, крайки тощо. – Б.м., Б.р. – 1 арк. Машинопис.

Якого матеріалу уживають; процес плетіння або ткання; приладдя технічні назви; як красять пояси; зібрати зразки поясів.

15-2/131, арк. 159
43-3/97, арк. 64, 65 (2 прим.)

2.239. [Зібрати відомості, як колись убивали старих людей]. – Б.м., Б.р. – 1 арк. Машинопис.

Звичай садовити "на саночки", "на лубок", "макітрити", "лопанина"; як саме убивали старих людей.

15-2/131, арк. 160-169 зв.

2.240. ***Кравченко В. Г.*** **Программа для собирания фольклорного материала рабочих на каком-нибудь производстве. – Б.м., Б.р. – 18 арк. Автограф.**

Пояснительная записка. Правила собирания фольклора. Какие имеются среди рабочих: песни, частушки, рассказы, анекдоты, загадки... Суеверия в связи с религиозными верованиями, семейная обрядность. Программа, связанная исключительно с производством (фольклор, где бы вспоминались: I и II пятилетки, соревнование, ударничество, коммуны, взаимопомощь, общественные организации, местные организации ВКП(б), ЛКСМ, пионерия, октябрята). Борьба с кулачеством; общественное питание, одежда, жилище. Культработа. Охрана труда и здоровья отдых рабочих.

15-2/131, арк. 170

2.241. [Програма запису історичних переказів]. – Б.м., Б.р. – 1 арк. Рукопис.

Перекази про Олександра Македонського, які згадують народи, що жили в межах України; перекази про історичних особ; про церковну унію, коліївщину, гайдаматчину, Запорізьку Січ, згадки про війну 1812 р., польське повстання 1830, 1863 рр,, русько-турецьку війну, китайську війну 1900 р., русько-японську війну; що відомо про єврейські погроми 1881, 1905, 1919 рр.

15-3/152д, арк. 125-135

2.242. Вопросник для собирания материалов по словарю русской этнографической диалектологии. – Б.м., Б.р. – 12 арк. Машинопис.

Слова, относящиеся: к жилищу, домашнему хозяйству; ткачеству; одежде, обуви, головным уборам; пище; названия земледельческих орудий, инвентаря, упряжи; земельных участков; средства передвижения. Домашние животные и птицы. Слова, относящиеся к рыболовству; семейному и общественному быту; быту религиозному.

15-2/153, арк. 84-84 зв., 85-87 (2 прим.)

2.243. ***Грушевська К. М.*** **Про голе тіло як магічний засіб. – Б.м., Б.р. – 2 арк. Рукопис.**

Звичай сідати жінкам перед початком робіт; роздягатися, волочить сорочкою кругом хати; обрядові дії, які здійснюють жінки перед святами; качання по засівах; яка жінка краща для врожаю; знахарі-чарівники; відьма[22].

16-2/42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50 (34 прим.)

2.244. Программа для собирания сведений о писанках. - Житомир, [1909]. - 2 арк. Окр. відбитка.

У надз.: Общество исследователей Волыни.

Способы приготовления писанок. Образцы орнамента. Названия отдельных рисунков. Образцы писанок с точным названием орнамента.

* *
*

33-2/9, арк. 1-2, 3-4, 8-8[а] (4 прим.)

2.245. Медівники та форми до їх виробу. - Б.м., [1928]. - 2 арк. Рукопис. Машинопис.

Назва печива, з якої нагоди випікають, кому дарують; дошки-форми з вирізаними на них фігурами; як готують тісто на медівники. Назви узорів.

33-2/9, арк. 5

2.246. [Malenki chrząszczyk, biedronka czyli boża krowka]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис. Польська мова.

Козявка, зозулька, сонечко.

33-2/9, арк. 6

2.247. [Ognia]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис. Польська мова.

Добування вогню способом, що відрізняється від звичного; гасіння вогню.

33-2/9, арк. 7

2.248. [Potworow (poczwar, wrodow)]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис. Польська мова.

Погляд на виникнення "почвар", легенди про причину їх появу; де, в якій місцевості з'являються.

33-2/9, арк. 8

2.249. Програм за бджолу. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Звідки походять бджоли, як кажуть на бджолу ("божі мухи"), що віщують, коли сняться; звичаї, щоб бджоли велися; уживання бджіл для лікування.

33-2/9, арк. 9-10 (2 прим.)

2.250. [Програма за мед]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис. Машинопис.

Уживання меду - під час святкових звичаїв, обрядових дій (поминки, весілля, родини-хрестини); для лікування.

33-2/9, арк. 11-12 (2 прим.)

2.251. [Програма за віск]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис. Машинопис.

Уживання воску: в обрядових діях, до лікування, ворожіння, чарування.

33-2/9, арк. 13-14 (2 прим.)

2.252. [Програма за ткацьке приладдя]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис. Машинопис.

Назви на всі ткацькі приладдя, їх окремі частини; вірування та звичаї, що з цими працями в'яжуться; заборони на виконання ткацьких операцій.

33-2/10, арк. 9
43-3/97, арк. 7-8

2.253. Карта для санитарно-технического обследования сельского жилища. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Друкована.

Перечень комнат; размер печи, окон; план жилища; источники средств на покупку; типы отхожих мест, материал для постройки.

* * *

43-3/97, арк. 4-4 зв.

2.254. *[Таранушенко С.А.].* Анкетний листок для складання регістраційних описів пам'яток старовинного деревляного будівництва. - Київ, [1925]. - 2 арк. Друкована.

У надз.: НКО. Головмузей. Комісія по вивченню Україн[ського] деревл[яного] будівництва.

Загальні замітки. Історія будівлі. Конструкція. Оздоблення. Ріжні примітки. Обмірювання та зарисовування.

43-3/97, арк. 5-5 зв., 6-6 зв. (2 прим.)

2.255. Програм до збирання матеріялів про санітарний стан села студентами Медичного Інституту за літній період 1925 р. - Київ, 1925. - 2 арк. Друкована.

У надз.: Київський медичний інститут. Катедра соціяльної гігієни.

Топографія, кліматичні умови; флора та фауна; населення; промисловість, кустарні промисли; культурно-побутові фактори. Лікарські установи. Сім'я та побут.

43-3/97, арк. 9-10 зв.

2.256. Программа для собирания сведений о кобзарях и лирниках. - [Харків], Б.р. - 2 арк. Окр. відбитка.

Див. 1.99; 1.115*.

43-3/97, арк. 11-11 зв.

2.257. Программа для собирания писанок и сведений о них (К XII Археологическому съезду). - [Харків], Б.р. - 2 арк. Окр. відбитка.

Див. 1.97; 1.113*.

43-3/97, арк. 12-13 зв.

2.258. [I] Программа для собирания этнографических сведений, касающихся праздника Пасхи и ближайшего к ней времени. - [Кам'янець-Подільський], [1906]. - 2 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.128.

43-3/97, арк. 14-15 зв.

2.259. [II] Программа для собирания писанок и вышивок. - [Кам'янець-Подільський], [1906]. - 2 арк. Окр. відбитка.
Див. 1.127.

43-3/97, арк. 16-18

2.260. [Писанки]. - [Львів], Б.р. - 3 арк. Машинопис.
У надз.: Від Музея Наукового товариства ім. Шевченка.
Записати назву орнаменту, кольори, фарби. Інші предмети, зв'язані з Великодніми святами і ритуалом; забавки, які дарують дітям, фотографії народних ігор, забав.

43-3/97, арк. 19-25 зв.

2.261. *Бабій Михайло.* Інструкція для дослідів української народної одежі. - Б.м, 1926. - 2 арк. Рукопис.
Зміни форми, матерії, кольоритності, одежа дітей, дорослих, головні трудові процеси, інструменти. Креслення крою штанів, цивільної юбки.

2.262. *Білецька В.* Програм до збирання відомостей про кожух. - Б.м., 1923. - 2 арк. Рукопис.
Крій, оздоблення, вишивка, узор. В яких обрядах вживається кожух. Зразки народної творчості, де згадується кожух. Кушнірське ремесло.

43-3/97, арк. 30-36

2.263. *Заглада Н.* [Засоби навігації, їх вироблювання та уживання]. - Б.м., Б.р. - 7 арк. Машинопис.
Навігація. Перевізники, Примітивні засоби плавання на воді. Пліт. Човен. Вироб човна. Весло. Лодка.

43-3/97, арк. 41, 42 (2 прим.)

2.264. Програм для збирання прізвищ з архівних джерел. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.
Список прізвищ, розпитати в старих людей внутрішній зміст кожного прізвища. Які з архівних прізвищ повторюються в місцевих народних піснях, переказах, легендах; які існують промисли.

43-3/97, арк. 43-44 (2 прим.)

2.265. Програм у справі збирання народної термінології до анатомії та фізіології людини. - Київ, [1925]. - 1 арк. Окр. відбитка

У надз.: Наукове товариство студентів-медиків Київського медичного Інституту.

Народні назви всіх частин людського тіла; всіх органів, костей, м'язів, артерії та жили, значіння крові, залоз. Перекази про походження людини та первісне походження і завдання таких частин тіла, як нігті, волосся тощо.

43-3/97, арк. 45-46 (2 прим.)

2.266. Програм для збирання матеріялів з народного лікування. - Б.м., [1925]. - 1 арк. Окр. відбитка.

Рослини у народному лікуванні: місцева назва, коли збирають, як готують ліки; проти якої хвороби вживають, де переховують. Ліки зі звірячих рослин. З царини мінералів.

43-3/97, арк. 47-47 зв.

2.267. *Онищук А.* [Тютюн]. - Б.м., [1926]. - 2 арк. Рукопис.

Сіяння тютюну. Народна термінологія, звичай, обряди, вірування, знаряддя. Народні погляди на куріння, прилади, курецькй етикет. Народня медицина. Сурогати тютюну.

43-3/97, арк. 48-51

2.268. *Тарасенко М.* Косовиця. - Б.м., Б.р. - 3 арк. Окр. відбитка. Див. 1.160.

43-3/97, арк. 52-56, 57-59 (2 прим.)

2.269. *Тарасенко М.* Анкета в справі збирання відомостей про засоби транспорту й комунікації в українського народу. - [Київ], [1923]. - 6 арк. Рукопис.

Уваги до анкети. Сування.

43-3/97, арк. 60-62 зв.

2.270. Інструкція членам діялектологічної секції ГУКУ-СУ. - Б.м., 1926. - 5 арк. Шклограф.

Подати загальну характеристику говірки свого села; записати казки, байки, легенди, вірування, перекази про тварин, рослин, демонологію; косарські пісні; термінологічний матеріал, який стосується матеріальних предметів.

43-3/97, арк. 63

2.271. *Шульгина Л.* В справі збирання відомостей про токарські станки. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис.

Виготовлення веретен, ступища.

43-3/98, арк. 1-5 зв (4 прим.)

2.272. [Программа для сбора этнографических сведений о строительстве, хозяйстве и быте]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис. Машинопис.

Добывание огня; орудия и оружие, рыболовство, скотоводство, пчеловодство, земледелие; обработка минеральных веществ; обработка растительных и животных веществ. Пища. Одежда. Постройка.

Домашняя утварь. Предметы обрядовые. Предметы культа. Общественная и политическая жизнь. Символы власти. Воспитание. Народные знания. Преступность.

43-3/101, арк. 1
1-3/75, арк. 1-2

2.273. Про пісню "Ой, поїхав королевич та й на полювання". - Б.м., Б.р. - 1 арк. Окр.відбитка. Рукопис.

43-3/103, арк. 6

2.274. Картка [для антропологічних вимірювань]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Друкований бланк.

43-3/103, арк. 8-9 (2 прим.)

2.275. Анкета [відомості про штампувальну фабрику]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Машинопис.

Відомості про склад робітників, їх фах, видатні моменти в житті фабрики.

43-3/104, арк. 1-10

2.276. [Анкета для сбора этнографических сведений о хате, одежде, земледелии, питании]. - Б.м., Б.р. - 5 арк. Друкований бланк.

Хата. Одежда. Земледелие. Пища.

43-3/105, арк. 1-12

2.277. [Анкета для собирания этнографических сведений о белорусах]. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Друкований бланк.

Одежда. Украшения. Народная техника. Промыслы. Способы передвижения. Постройки и жилища.

43-3/106, арк. 1-6

2.278. [Анкета для собирания этнографических материалов среди башкир]. - Б.м., Б.р. - 6 арк. Друкований бланк.

Постройки. Занятия, пища, утварь. Одежда мужчин. Одежда и украшения женщин.

2.279. О собирании историко-этнографического материала (Инструкция для краеведческих кружков, сельбудинков, клубов, школ и для всех тех, кто желает послужить делу изучения своего края). - Старобельск, 1924. - 20 арк. Друкована.

Исторические сведения о вашем селе; о народонаселении; физический объем населения, жилище, одежда, украшения и знаки; пища. Семейный быт. Техника в народном быту. Суеверия и гадания. Народная медицина. Религиозные верования. Язык, грамотность и просвещение. Народная музыка. Историко-археологические сведения.

* * *

СПб ВА РАН, ф. 849, оп. 1, спр. 437, арк. 1-2 зв.

2.280. *[Зеленин Д.К.].* Программа этнографического обследования Слободской Украины. - [Харків], [Після 1918 р.]. - 3 арк. Рукопис.

Прошлое данного селения. План селения. Утварь. Современная народная механика. Добывание огня. Рыболовство. Скотоводство. Народная медицина. Земледелие. Пчеловодство. Мирошничество. Гончарное производство. Ткачество. Одежда. Кушанье. Музыкальные инструменты. Обрядность. Народная словесность.

ЦДІА України у м .Киеві, ф. 884, оп. 2, спр. 5, арк. 16

2.281. [Инструкція для керівництва при збиранні етнографічних матеріалів]. - Б.м., Б.р. - 1 арк. Рукопис[23].

Мовознавство, словесність, ігри, прикмети, музичні інструменти, одяг, житло, їжа.

РЕМ в СПб., ф. 2, оп. 2, од. зб. 261, арк. 1-24

2.282. *Стук И.И.* Взаимоотношения молодежи и брак на Украине (программа собирания материала). - [Ленинград], [1959]. - 24 арк. Машинопис.

Взаимоотношения молодежи. Сватовство. Заручины. Подготовка к свадьбе. Венчание. Свадьба.

[1] На арк. 1, у правому верхньому полі рукою В. Кравченко зазначено: провірено 4.06.1921 м. Житомир; підпис.

[2] В правому верхньому кутку (а.34): "1928 5/V за академіком Марром розробив проф. Кравченко".

[3] Між рядками машинопису записані стислі відповіді на питання.

[4] На арк.1 позначено: "Доставлена рукопись от проф. Д.К. Зеленина (Л-д, Мойка 122/2, кв.19) с коим и прошу вести всякую переписку по поводу рукописи".

[5] Частина програм-анкет має стислі відповіді на питання, додаються малюнки.

[6] Олівцем дописано: "шиття, тканинам".

[7] Питання співпадають із програмою "Гаптування"(поз.2.78).

[8] На титульному аркуші штамп: "Земство Киевской губернии. Киевская губернская земская управа".

[9] На арк.1 зазначено: "За подписью председателя в отделении этнографии С. Ольденбург".

[10] Між рядками - відповіді на запитання.

[11] На арк.1 зазначено, що цей план-схема - перероблений варіант програми дослідження колгоспу с.Червона Слобода на Київщині, складеної в 1947 в ІМФЕ.

[12] На арк. 20-24 подано форму опису поселення, житла, садиби й одягу робітників.

[13] В рукописі 8 арк. (37-41) тексту закреслено.

[14] Зазначено, що програм перероблено з анкетного листка для складання реєстраційних описів пам'яток старовинного деревляного будівництва проф. С.А. Таранушенка. (Див. 2.254).
[15] У верхньому лівому полі: "Вибірка з програму, складеного Д. Полянським і видрукованому у "Волинських єпархіальних відомостях" за рік 1884" ч.1-3. (Див. 1.52).
[16] В кінці арк. 95 зв. приписано: "Підхід суворо об'єктивний, по-докторському".
[17] На верхньому полі: Андр[ію] Роман[овичу] Стоцькому. Житомир. В[елика] Бердичівська, 101. Васил[ій] Григ[орович] Кравченко.
[18] Арк.21 включено помилково.
[19] Програма містить список літератури, якою користувався автор при її складанні.
[20] Вкладено аркуш: "Програма по звичаєвому праву розроблена В. Кравченком за Н.М. Харузіним".
[21] Зроблено напис: "Перероблено з Програму Етнографічного музею імператора Олександра Ш в Петербурзі з додатками".
[22] На арк. 87 зв. автограф В.Г. Кравченка: "Примітка: Вам самому віддавати себе на збирання цього матеріалу не варто. Якщо А. Федоренко не захоче, то повернете його мені".
[23] В.Ф. Горленко припускає, що програма складена А.Л. Метлинським. [Див.: *Горленко В.Ф.* Нариси з історії української етнографії... - К., 1964. - С. 200].

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРОГРАМ

анекдоти див. проза художня
антропологія 1.2; 1.4а; 1.5*; 1.7*; 1.9; 1.27; 1.29*; 1.31; 1.37*; 1.40; 1.57; 1.61*; 1.63*; **1.77**; 1.88; 1.108; 1.126а; 1.180; 1.189а; 1.266а; 2.16; 2.100; 2.104; 2.105; **2.133**; 2.265; **2.274**
артіль 1.65; 1.70*; **1.219**; 2.227; 2.228 див. також колгосп, комуна
археологія 1.31; **1.34**; 1.37*; 1.38; 1.51; 1.53; 1.60*; 1.61*; 1.63а*; **1.64**; 1.69*; 1.92*; **1.108**; 1.121; 1.140; 1.189а; 1.197; 1.201; **1.206**; 2.4; **2.43**; 2.279
архітектура 2.85 див. також будівництво
атеїзм 2.209; 2.229; 2.230; 2.231
базар див. торжище
байки див. проза художня
бандитизм **2.127**
бандуристи 1.121; 2.4
башкіри див. національні групи
бджільництво 1.46; 1.91; 1.126*;1.265; 1.266; **2.92**; 2.272; 2.280 див. також бджоли, віск, пасічництво
бджоли 1.194; **2.249**; 2.250; **2.251** див. також бджільництво, віск, пасічництво
бишиха 1.203
Біблія 1.235; 2.16; 2.104; 2.105; 2.217
білоруси див. національні групи
Благовіщення 2.72
Бог **2.118**; **2.211**
бойки див. групи етнографічні
болгари див. національні групи
ботаніка 1.14; 1.17а; 1.189а див. також рослини
бригада робітнича **2.103**; 2.124
сільськогосподарська 2.222 див. також підприємство, колгосп
бюджет 1.36; 1.46; **1.54**; 1.65; 1.70*
будівництво 2.260; 2.85; 2.112; **2.254** див. також житло, церква
бусол див. птахи
Великдень **1.184**; 2.30; 2.72; 2.188 див. також Пасха
вересень див. календар народний
веселка див. явища природи
весілля 1.1а; 1.66; 1.71*;**1.141**; 1.163; **1.210**; **1.230**; **1.231**; 1.240; 1.260; 1.261; **1.262**; 1.266а; 1.268; 2.35; **2.48**; **2.49**; 2.68; **2.88**; 2.121; 2.142; **2.168**; **2.169**; 2.186; 2.231; **2.282**
див. також маски
веснянки див. пісні календарно-обрядові
ветеринарія 1.14; 1.17а; 1.266а; 2.90; 2.123
вечерниці 1.46; **1.94**; 1.124; 2.73; 2.142
вигуки **2.237**
виробництво **2.111**; **2.172**; **2.176**
виставка **1.102**; 1.118*
вишивка 1.107; **1.127**; 1.266а; **2.134**; **2.259** див. також орнамент
відьма див. демонологія
війна Велика Вітчизняна **2.89**; **2.91**; 2.93; 2.98; громадянська 2.68 див. також воєнізація
вікно **1.170**
вірування 1.9; 1.11; 1.18; 1.20*; 1.22*; 1.24*; 1.31; 1.37*; 1.49*; 1.57; 1.63*; 1.63а; 1.88; **1.119**; 1.121; 1.122*; 1.123*; 1.125; 1.155; **1.156**; 1.163; 1.194; 1.207; 1.214; 1.228; **1.241***; 1.244; 1.260; 1.261; 1.264; 1.265; **1.266а**; 2.4; **2.5**; 2.30; 2.34; 2.42; 2.46; 2.77; 2.78; 2.90; 2.92; 2.104; 2.105; 2.106; 2.110; 2.111; 2.122; 2.133; 2.143; 2.144; 2.178; 2.183; 2.197; 2.232; 2.234; 2.240; 2.270 див. також космологія, явища природи
віск **2.251** див. також бджільництво, бджоли, мед, пасічництво
вітання див. пареміографія
віхор (підвій) див. явища природи
вовкулака див демонологія
вода див. космологія
Водохреща 2.55; 2.72
водяник див. демонологія
вогонь див. космологія
воєнізація 2.101 див. також проводи в армію
ворожіння 1.1а; 1.119; 1.122*; 1.123*; 2.119; 2.138; 2.210; 2.220; 2.252; 2.161; 2.279
"ганяти шуліку" див. звичай
гаптування **2.79**; 2.80
географія (топографія) 1.14; 1.17а; 1.30; 1.32; 1.38; **1.50**; 1.53; 1.57; 1.63*; **1.64**; 1.69*; 1.103; 1.126а; 1.140; 1.189а; **1.253**; **1.254**; **1.255**; **1.256**; 1.266а; 2.1; 2.83; **2.149**; **2.150**
геологія 1.14; 1.17а
гігієна 2.19
говори див. діалектологія
голод **1.76**; **2.5**; 2.114
голосіння 1.130; **1.137а**; 2.122 див. також похорон

гончарство див. промисли
городництво **1.232**; 1.266а; **2.57**; **2.97** див. також "перші" овочі, картопля
град див. явища природи
гребінництво див. промисли
грім див. явища природи
"гріти мерців" див. звичай
громада **1.43**; 1.46; 1.56; **1.94**; **1.191**; 1.266; 2.8; **2.73*** див також побут суспільний
групи етнографічні
бойки 1.1а; 1.4а
гуцули, лемки 1.1а
гута шкляна див. промисли
гуцули див. групи етнографічні
демонологія 1.1а; 1.11; 1.66; 1.71*; 1.125; 1.163; 1.189а; 1.260; 2.32; 2.33; 2.118; **2.119**; 2.122; 2.162; 2.170; 2.171; 2.185; **2.206**; **2.207**; 2.210; 2.270
відьма 2.33; 2.34; 2.119; 2.170; 2.243
водяник (лісовик) 2.119
вовкулака 1.1а; 1.261; 2.33; 2.34
русалки 1.1а; 1.261
упир 1.1а; **1.207**; 2.170
"потвори" **2.248**
чорт 2.30; 2.119; 2.140
дитина 1.88; 1.161; **1.185**; 1.203; 1.240; 1.265; 2.5; 2.15; 2.31; 2.99а див. також педагогіка, фольклор дитячий
дівчатка-няні **1.246**
догляд **1.226**
іграшки 1.15; 1.109; 1.124; **1.148**
ігри 1.48; 1.59*; 1.109; 1.240; **2.91**; **2.190**
пестування 1.250; 2.40
постриження **1.188**; 2.99а
діалектологія (говори) **1.28**; 1.67; **1.68**; 1.72*; **1.73***; **1.82**; **1.87**; **1.159**; **1.163**; **1.166**; **1.253**; **1.254**; **1.255**; **1.256**; 2.83; 2.136; **2.242**; 2.270 див. також лінгвістика
дівчата див. парубки
дівчатка-няні див. дитина
дні тижня 1.216; 2.138
дорога див. шлях
досвідки див. вечерниці
дощ див. явища природи
дукачі **1.222**
думи див. епіка народна
душа людська 2.215; 2.216; **2.218**; див. також завмирання
економіка 1.17; **1.25**; **1.36**; 1.79; 1.142*; 2.1
епідемії 2.5 див. також пошесті
епіка народна **1.173**; **2.70** див. також пісенна творчість; проза неказкова
історичні пісні 1.48; 1.59*; 1.173; 2.70; 2.76; 2.234
думи 1.173; 2.70
есхатологія 1.135; 2.16; 2.104; 2.105; 2.183; **2.215**; **2.216**
етнографія 1.2; 1.5*; 1.7*; 1.14; 1.17а; 1.27; 1.29*; 1.31; 1.32; 1.37*; 1.61*; 1.63а*; 1.66; 1.71*; 1.79; 1.87; 1.103; 1.108; 1.121; 1.124; 1.132; 1.135*; 1.139; 1.142*; 1.144; 1.157; 1.180; 1.189; 1.235; 2.4; 2.16; 2.106 див.також культура матеріальна, духовна; "культурные переживания", побут
євреї див. національні групи
жебрацтво (старцювання) 1.121; 1.171; 2.4; 2.231
"женити комена" ("свічку") див. звичай
житло 1.1а; 1.11; 1.57; 1.63*; 1.65; 1.66; 1.70*; 1.71*; 1.105; 1.108; 1.119; 1.121; 1.122*; 1.123*; 1.124; **1.165**; 1.170; 1.171; 1.189а; **1.259**; 1.260; 1.265; 1.266; 1.266а; 2.4; 2.12; 2.13; 2.20; 2.35; **2.82**; **2.86**; **2.89**; 2.94; 2.96; 2.112; 2.154; **2.159**; 2.232; 2.240; 2.253; 2.276; 2.278; 2.279; 2.281див. також будівництво, вікно, лучник, начиння, піч
жінка **1.196**
жнива див. землеробство
жорна **2.77**
забави (ігри) 1.11; 1.66; 1.71*; 1.105; 1.108; 1.146; 1.163; 1.188; 1.171; 1.191; 1.240; 2.36; 2.73; 2.236; 2.260; 2.281 див. також дитина
"при мерці" 1.145; 2.122; 2.170
завмирання **2.46** див. також душа людська
завод див. підприємство
загадки див. пареміографія
заклади культури 2.230 див. також школа
залізниця 1.181
залізо див. оберіг
"заломи" (закрутки, завої) 1.261; **2.162**
замовляння 1.11; 1.146; 1.147; 2.110
заняття див. ремесла
зближення села з містом **1.257а**
звичай (звичаї див. обряди)
"ганяти шуліку" 2.138; 2.220
"гріти мерців" **1.212**; **2.59**; 2.122; 2.171
"женити комена" ("свічку") 2.145; 2.197
кидати гілки на могилу **2.33**
міряти хворого ниткою 1.215
садовити "на лубок" ("на саночки", "макітрити", "лопанина") 2.239

землеволодіння 1.41; 1.46; 1.65; 1.70*; 1.124; 2.114 див. також право земельне, стариця
землемірство див. знання народні
землеробство 1.17; 1.110; 1.203; 1.260; 1.265; 1.266; 1.269; 2.272; 2.276; 2.280
жнива 1.155; 1.251; 2.22; 2.163; 2.188
косовиця 1.160; 1.233; 2.268
рільництво 1.248; 2.64
сіянка 1.234
земля див. космологія
злочинства 2.67; 2.231
знання народні 1.31; 1.37*; 1.63а; 1.88; 1.260; 1.264; 1.265; 1.266а; 2.106; 2.272 див. також ветеринарія, медицина народна
землемірство 1.209; 1.227; 2.81
математика 1.75;1.266; 2.25
метеорологія 1.110; 1.260
метрологія 1.75; 1.266а
прикмети 1.31; 1.37*; 1.63а*; 1.158; 2.38
знаряддя праці див. техніка
знахарство 1.1а; 1.124; 2.32; 2.72; 2.90; 2.119; 2.123; 2.140; 2.233
зозуля див. птахи
зоологія 1.14; 1.17а див. також тварини
Івана Купала (Купайло) 1.169; 1.260; 1.267; 2.30; 2.34; 2.35; 2.161; 2.164; 2.197 див. також Трійця
історія 1.14; 1.17а; 1.31; 1.32; 1.37*; 1.38; 1.50; 1.57; 1.61*; 1.63*; 1.63а*; 1.64; 1.69; 1.79; 1.96; 1.103; 1.121; 1.126а; 1.140; 1.142*; 1.180; 1.266а; 2.1; 2.4; 2.62; 2.115; 2.151, 2.152; 2.153; 2.279
їжа 1.57; 1.63*; 1.65; 1.66; 1.70*; 1.71*; 1.108; 1.119; 1.121; 1.122*; 1.123*; 1.124; 1.171; 1.182; 1.189а; 1.226; 1.266; 1.266а; 1.267; 1.268; 2.4; 2.12; 2.13; 2.90; 2.142; 2.198; 2.232; 2.272; 2.276; 2.278; 2.279; 2.280; 2.281 див. також кутя, мед
обрядова 2.122; 2.142; 2.171; 2.189; 2.198
медівники 2.245
напої 1.57; 1.63*; 1.108; 1.119; 1.121; 1.122*; 1.123*; 2.198; 2.232 див. також самогон
хліб 1.66; 1.71*; 1.168; 1.260; 1.261; 2.7; 2.214
інструменти музичні 1.15; 1.266; 1.281
інтер'єр 1.15 див. також житло, начиння
кажан див. тварини
казки див. проза художня
календар народний 1.66; 1.71*; 1.154; 1.189; 1.189а; 1.214а; 1.235; 1.267; 1.216*; 1.267; 1.268; 2.16; 2.68; 2.87; 2.104; 2.105; 2.188; 2.189 див. також дні тижня, звичай, свята
січень 1.154; 1.189; 1.214а
лютий 1.154; 1.199; 1.214а
березень 1.154; 1.199; 1.214а
квітень 1.154; 1.199; 1.214а
травень 1.154; 1.214а
червень 1.154; 1.214а
липень 1.154; 1.199; 1.214а
серпень 1.199
вересень 1.199; 2.27; 2.187
жовтень 1.199; 2.28
листопад 1.199; 2.29
грудень 1.189
календар єврейський 2.189
капели кріпатські 1.116
картографія 1.180
картопля 1.208; 2.58
квіти див. рослини
"кидати гілки на могилу" див. звичай
килим 2.41
килимарство див. промисли
кіт див. тварини
кліматологія 1.14; 1.17а; див. також метеорологія
кобзарі 1.66; 1.71*; 1.99; 1.115*; 1.121; 1.125б; 1.162; 2.256
ковальство див. промисли
кожух див. одяг
"Коза" (обряд) 1.1а; 1.247; 2.23; 2.160; 2.190
козацтво (козаки) 2.75; 2.233 див. також перекази
колгосп (радгосп) 1.181; 2.101; 2.102; 2.222; 2.223; 2.225; 2.226; 2.228 див. також товариство сільськогосподарське
колекція 1.140
колонії (колоністи) 2.13; 2.146 див. також національні групи
колядки див. пісні календарно-обрядові
комахи (жуки) 1.260; 2.110 див. також бджоли, "сонечко"
комсомольці 2.117; 2.208; 2.240
комуна 1.219; 1.270; 2.56; 2.226; 2.227; 2.230; див. також артіль, товариство сільськогосподарське
комуністи 2.208; 2.230; 2.240 див. також спогади історичні
кооперація 2.180; 2.181
кордони етнографічні 1.4а; 1.126а

корова **1.214**; 2.202
коромисло див. начиння
космологія (вірування) 1.11; 1.189*; 1.260; 2.37; **2.213**
вогонь 1.91; 1.126*; **1.129**; **1.177**; **1.271**; **2.51**; **2.197**; **2.247**; 2.272; 2.280
вода **1.272**; **2.7**; 2.11; **2.54**; **2.62**
земля **1.273**; **2.52**; 2.109
зорі 2.213
місяць **2.53**; **2.60**
небо **1.195**
сонце **2.30**
косовиця див. землеробство
краєзнавство **1.19**; **1.152**; **1.181**; 1.215; 1.229; 1.266; 2.3; **2.55**; 2.75; 2.157; 2.279
крашанка 2.8; 2.165 див. також писанка
криниця **2.109**; 2.120; **2.130**; **2.131**; 2.179
"кроплі готманські" **2.132** див. також самогон
Кузьма-Дем'ян див. проза неказкова
"культурные переживания" 1.173
куріння 1.108 див. також тютюн
кустар (ремісник) 1.181
кутя 1.261; 2.142; **2.166**
кушнірство див. промисли
легенди див. проза неказкова (документальна)
Ленін 2.16
ліквідація неписьменності (лікнеп) див. школа, освіта
лірники **1.99**; **1.115***; 1.121; 1.125б; 1.162; 2.256
"лубок" ("сонечко") див. звичай
лучник 2.145 див. також вогонь
магія **2.37**
жіноча **1.196**; 2.138; 2.220; **2.243**
Мадей див. проза неказкова
Маковея 2.35
малювання 1.266а
маски **1.263**
масниця 1.261; **2.165**; 2.189
математика див. знання народні
мед **2.251** див. також віск
медівники див. їжа
медицина народна 1.11; 1.14; 1.17а; 1.119; 1.122*; 1.123*; 1.125; 1.189а; **1.217**; **1.236**; 1.260; 1.266а; 2.24; 2.68; 2.92; 2.121; 2.129; 2.155; 2.232; ; **2.266**; 2.279; 2.280 див. також бишиха, ветеринарія, знахарство, звичай
метеорологія див. знання народні
метрологія (математика) див. знання народні
"миросозерцание" див. світогляд
мисливство 1.266; 1.266а; **2.96**
мистецтво 1.31; 1.37*; 1.53; 1.61*; 1.63а*; 1.88; **1.138**; 1.189а; 1.192; 1.266а; 2.106; **2.135**; 2.172; 2.177; 2.221
миші див. тварини
мірошництво 1.11; 1.91; 1.126*; **2.194**; 2.280 див. також жорна
"міряти хворого ниткою" див. звичай
місто 1.1; 1.38; **1.172**; **1.211**; 1.266а; 2.5
мовознавство (мова) 1.1а; 1.2; **1.4**; 1.4а; 1.6; 1.7*; 1.31; 1.37*; 1.40; 1.47*; 1.51; 1.57; 1.60*; 1.63*; **1.67**; **1.72***; 1.88; 1.110; **1.157**; **1.183**; 1.189а; **1.260**; 1.261; 2.1; 2.106; 2.136; 2.265; 2.281 див. також діалектологія
могорич **2.141** див.також самогон
моральність (моральні властивості) 1.1а; 1.2; 1.4а; 1.5*; 1.7*; 1.27; 1.29*; 1.40; 1.65; 1.70*; 2.155
музей етнографічний 1.19; 1.30; **1.107**; 1.120; 1.140; 1.215; 1.229; **2.232** див. також виставки, колекція
музика 1.121; 1.146; 1.162; 1.167; 1.266; 2.4; 2.23; 2.237; 2.279 див. також капели кріпацькі, вигуки
навігація див. транспорт
напої див. їжа
наймити див.побут
національна ідея **1.126а**
національні групи (меншості) **1.225**; 2.16; 2.202
башкіри **2.278**
білоруси **2.277**
болгари **2.1**
євреї 1.124; **2.189**; 2.241
німці 1.124; **2.43**; **2.128**; 2.147
чехи **2.13**
національні особливості 1.126а
начиння 1.15; 1.107; 1.124; 1.260; 2.100; **2.113**; **2.143**; **2.144**; 2.154; 2.158; 2.272 див. також жорна
коромисло **2.78**
ступа **2.77**
небо див. космологія
ніж див. оберіг
німці див. національні групи
новели див. проза неказкова (документальна)
Новий рік 2.55; 2.72; 2.87; 2.142; 2.197
оберіг 2.185

залізо 2.7
ніж 2.32
обробка дерева див. промисли
обробка кості, рогу див. промисли
обряди, звичаї 1.1а; 1.4а; 1.9; 1.11; 1.15; 1.18; 1.20*; 1.22*; 1.24*; 1.48; 1.49*; 1.57; 1.61*; 1.63*; 1.63а*; 1.66; 1.71*; 1.124; 1.137а; 1.155; 1.156; 1.163; 1.171; 1.185; 1.187; 1.188; 1.213; 1.217; 1.244; 1.247; 1.260; 1.261; 1.264; 1.265; 1.266; **1.267**; **1.268**; 2.1; 2.7; 2.8; 2.13; 2.23; 2.36; 2.38; 2.41; 2.68; 2.72; 2.75; 2.77; 2.78; 2.89; 2.92; 2.99; 2.99а; 2.100; 2.104; 2.105; 2.123; 2.131; 2.140; 2.145; 2.155; 2.161; 2.186; 2.196; 2.236; 2.240; 2.251; 2.262; 2.280
одяг 1.1а; 1.11; 1.15; 1.57; 1.63*; 1.65; 1.66; 1.70*; 1.71*; 1.105; 1.107; 1.108; 1.119; 1.121; 1.122; 1.123*; 1.124; 1.171; 1.182; 1.189а; **1.258**; 1.260; 1.265; 1.266; 1.266а; 2.4; 2.12; 2.13; 2.15; 2.18; 2.41; 2.43; **2.86**; 2.96; 2.99; 2.106; 2.121; 2.183; **2.185**; 2.232; 2.233; 2.240; 2.261; 2.272; 2.276; 2.277; 2.278; 2.279; 2.280; 2.281
взуття 1.108; 2.43; 2.185
кожух **2.262**
плахта **1.244**
попередниця 1.244
пояс 1.244; 2.7; **2.238**
прикраси 1.119; 1.121; 1.122*; 1.123*
"Ой, не ходи Грицю" див. пісенна творчість
"Ой, поїхав королевич та й на полювання" див. пісенна творчість
оновлення ікон, хрестів тощо див. "чуда"
оповідання див. проза неказкова (документальна)
опришки **1.131** див. також проза неказкова (документальна)
орнамент 1.192; 2.200; 2.244 див. також вишивка, татуїровка
осика 2.33; **2.61**; 2.205
освіта 1.2; 1.189а; 2.13; 2.279 див. також школа
пам'ятки **1.164**; **1.201**; **1.204**; **1.206**
пам'ятники 1.2; 1.5*; 1.7* див.також будівництво
парастас **2.211**
парафія див. церква
паремії
вітання 1.266
загадки 1.132; 1.146; 1.147; 1.242; 1.261; 1.266; 2.68; 2.111; 2.143; 2.145
прислів'я, приказки 1.1а; 1.4а; 1.89; **1.174**; 1.266; **2.69**; 2.78; 2.110; 2.111; 2.143; 2.145
парубки (дівчата) див. також вечерниці
громади **1.94**; **1.191**; 2.73
поховання 1.130; 2.41
пасічництво **1.186** див. також бджільництво
пастушки (пастухи) **1.249**; **2.140**
Пасха (Великдень) 1.128; 1.184; 1.267; 1.268; 2.165; **2.258**
педагогіка 1.161; 1.185; 1.265; 1.266а; 2.99; 2.272
перекази див. проза неказкова (документальна)
переляк 1.203
перепис населення **1.83** див також статистика
"перший"
вигон скота **2.7**
грім **2.10**
купання **2.11**
овочі **2.9**
ягоди **2.9**
Петлюра 2.16
писанки 1.66; 1.71*; **1.78**; **1.81**; **1.90***; **1.97**; **1.113***; **1.127**; 1.184; 1.266а; **2.167**; **2.244**; **2.257**; **2.259**; **2.260**
пияцтво 2.231
підприємство (завод) 1.46; 2.99; **2.101**; **2.102**; **2.103**; 2.111; **2.172**; **2.174**; 2.182; **2.184**; 2.240; **2.276**
піонери 2.67
пісенна творчість 1.1а; **1.8**; **1.106**; **1.112**; **1.146**; **1.147**; **1.175**; 1.240; 1.261; **2.44**; 2.68; 2.76 див. також фольклор
пісні календарно-обрядові 1.146; 1.193; 2.36; 2.87; 2.237 див. також фольклор
веснянки **1.193**; 2.36; 2.118; 2.236
колядки, щедрівки 1.1а; 2.23; 2.118
"Ой, не ходи, Грицю" **2.2**
"Ой, поїхав королевич та й на полювання" **2.274**
сороміцькі 1.146
піч (комин) 2.145; 2.147; 2.154; 2.197 див. також вогонь
плазуни див. тварини
плахта див. одяг
поділ праці між чоловіком та жінкою 2.138; 2.220
побут 1.40; 1.53; 1.57; 1.63*; **1.65**; 1.70*; 1.150; 1.153*; **1.203**; **1.213**; 1.215; 1.229; 1.235; 1.265; 2.3; 2.16; 2.155; 2.265

комун 1.270; 2.56
наймитів 1.243; 2.39
новий 1.213; 2.68
радянський 2.213; 2.94; 2.98
робітників 2.19; 2.94; 2.99; 2.100
родинний 1.119; 1.122*; 1.123*; 1.189а; 1.265; 1.266; 1.266а; 2.4; 2.121; 2.232; 2.279
сільськогосподарський 1.155; 1.160; 1.213; 2.12
соціально-економічний 2.182; 2.183; 2.184
суспільний 1.2; 1.5*; 1.7*; 1.9; 1.16; 1.19а*; 1.20а*; 1.21*; 1.46; 1.53; 1.88; 1.265; 1.266; 1.266а; 1.268; 2.19; 2.67; 2.98; 2.99; 2.100 див. також громада
церковний 1.235; 2.37; 2.104; 2.105
"потвори" див. демонологія
похорон 1.1а; 1.11; 1.66; 1.71*; 1.79; 1.130; 1.137а; 1.142*; 1.145; 1.185; 1.240; 1.260; 1.266а; 1.268; 2.35; 2.41; 2.74; 2.122; 2.170; 2.171; 2.186 див. також голосіння; завмирання; звичай "гріти" мерців; маски; садовити на "лубок"; смерть
пошесті 1.66; 1.71*; 1.217; 2.74; 2.155 див. також епідемії
пояс див. одяг
право звичаєве (юридичні звичаї) 1.13; 1.16; 1.19а*; 1.20а*; 1.21а*; 1.26; 1.33; 1.42; 1.44; 1.62; 1.74; 1.79; 1.88; 1.95; 1.126а; 1.137; 1.142*; 1.178; 1.189а; 1.266а; 2.4; 2.14; 2.16; 2.92; 2.102; 2.173; 2.224; 2.231; 2.232
адміністративне 1.211
земельне 2.139
карне 1.16; 1.19а*; 1.20а*; 1.21*; 1.33; 1.42; 1.45*; 1.266а;
цивільне 1.16; 1.19а*; 1.20а*; 1.21*; 1.74; 2.14
предмети етнографічні 1.15; 1.102; 1.118*; 1.119; 1.122*; 1.123*; 1.125д*; 1.136* див. також музей, старожитності
привіски вотивні 2.137
приказки див. паремії
прикмети див. знання народні
природа 1.235; 1.260; 2.16; 2.43; 2.67; 2.101; 2.104; 2.105; 2.109; 2.214
див. також явища природи
прислів'я див. паремії
прізвища 2.264
проводи в армію 1.266а
прогрес технічний 2.176 див. також підприємство
проза неказкова (документальна)
легенди 1.48; 1.59*; 1.93; 1.125; 1.146; 1.266; 2.77; 2.109; 2.111; 2.270
новели 1.125; 1.146
оповідання 1.163; 1.174; 2.69; 2.208; 2.233
перекази 1.9; 1.48; 1.59*; 1.125; 1.134; 1.174; 2.69; 2.109; 2.111; 2.233
про Вернигору 1.220; 2.50
історичні події, особи 1.11; 1.48; 1.59*; 1.125; 1.131; 1.173; 1.235; 2.45; 2.68; 2.75; 2.151; 2.152; 2.233; 2.241
див. також спогади історичні
козаків 2.75; 2.76; 2.233
Кузьму-Дем'яна 1.224; 2.50
лиса та півня 1.238; 1.245; 2.66
Мадея 1.242
неплідну матір і ненароджені діти 2.31
Тихона 1.239; 2.65
проза художня див. також проза неказкова (документальна)
анекдоти 1.11; 1.48; 1.59*; 1.89; 1.125; 1.146; 1.266
байки 1.48; 1.59*; 1.146; 1.240; 2.78; 2.235; 2.270
казки 1.11; 1.48; 1.59*; 1.73а; 1.125; 1.146; 1.174; 1.240; 1.266; 2.68; 2.69; 2.78; 2.145; 2.234; 2.270
промисли (заняття, ремесла) 1.11; 1.46; 1.57; 1.63*; 1.66; 1.71*; 1.104; 1.111; 1.119; 1.121; 1.122*; 1.123*; 1.163; 1.266а; 2.4; 2.67; 2.84; 2.100; 2.106; 2.108; 2.179; 2.232; 2.264; 2.272; 2.277; 2.278
гончарство 1.1а; 1.91; 1.126*; 1.198; 1.264; 2.280
гребінництво 2.177
гута шкляна 2.173; 2.175
килимарство 1.237; 2.200
ковальство 1.91; 1.124; 1.126*
кушнірство 1.1а; 1.91; 1.104; 1.126*; 2.192; 2.193; 2.262
обробка дерева (різьблення) 1.1а; 1.91; 1.107; 1.126*; 2.80; 2.100; 2.178; 2.271
обробка кості, рогу 1.91; 1.126*; 2.177
плетіння 1.104
прядіння 1.91; 1.104; 1.126*
ткацтво (ткальство) 1.1а; 1.104; 1.107; 1.143; 1.260; 1.265; 1.266а; 2.221; 2.239; 2.280 див. також вишивка, гап-

тування, техніка
художні 2.99; 1.266а
промисловість 1.140
птахи 1.260, 2.203
бусол, зозуля 1.261
радгосп див. колгосп
революція 1.156; 2.26; 2.114; 2.115; 2.126
релігія 1.66; 1.71*; 1.108; 1.126а; 1.219; 1.235; 2.13; 2.16; 2.37; 2.114; 2.210 див. також Бог
ремесла див. промисли
рибальство 1.91; 1.124; 1.126*; 1.133; 1.265; 1.266; 1.266а; 2.93; 2.272; 2.280
ринок див. торжище
Різдво (святки) 1.151; 1.267; 2.23; 2.36; 2.55; 2.72 див. також "Коза", кутя
різьблення див. промисли
рілля 1.56
рільництво див. землеробство
робітничий фольклор див. фольклор
родини 1.11; 1.124а; 1.260; 1.268; 2.37; 2.99а; 2.121
розета 1.192
розумові здібності 1.2; 1.5*; 1.7*; 1.27; 1.29*; 1.40; 1.65; 1.70*
розшарування села класове 2.156
рослини 1.11; 1.156; 1.187; 1.200; 1.228; 1.241*; 1.260; 2.42; 2.95; 2.109; 2.129; 2.198; 2.205; 2.266
квіти 1.170; 2.35
тютюн 2.198; 2.232; 2.267
рушник 1.170; 1.223; 2.186 див. також ткацтво, вишивка
садиба 2.20 див. також житло, селище
самогон 1.218; 2.116; 2.199; див. також "готманські кроплі", могорич
самосвідомість етнічна 1.126а; 1.265
санітарія 2.67; 2.233; 2.253; 2.255 див. також гігієна
світогляд 1.177; 2.37; 2.107; 2.110
свята календарні 1.1а; 1.11; 1.59; 1.124; 1.156; 1.260; 1.265; 2.68; 2.87; 2.188; 2.189
трудові 1.268
сучасні 1.265
див. також календар народний; Великдень, Івана Купала, масниця; Різдво; Спаса,Трійця, Юрія
секта 2.212
селище 2.20; 2.112; 2.114; 2.148; 2.151; 2.152; 2.153; 2.154; 2.156; 2.157; 2.158
село 1.55; 1.165; 1.179; 1.202; 1.257а; 2.12; 2.13; 2.94; 2.255
селянське господарство 1.14; 1.17а; 2.13; 2.179
сім'я (родина) 1.57; 1.59; 1.63*; 1.88; 1.189а; 1.235; 1.265; 1.266; 1.266а; 1.268; 2.16; 2.67; 2.98; 2.99; 2.104; 2.105; 2.114; 2.121 див. також побут народний
сіянка див. землеробство
складки 1.94
Скоропатський 2.16
скотарство (тваринництво) 1.91; 1.126*; 1.260; 1.265; 1.266; 1.266а; 2.7; 2.72; 2.90; 2.114; 2.123; 2.272; 2.280 див. також пастушки, корова
смерть 2.36; 2.37; 2.216
сонник 1.176
"сонечко" 1.11; 1.203; 2.246
сонце див. космологія
соціологія 1.259а; 2.16; 2.104; 2.105
Спаса 2.35
спілкування 1.265
спогади 2.16; 2,115; 2.155; 2.183; 2.217
історичні 1.98; 1.114*; 1.125а*; 2.241
про прихід німців (поляків, чехів, татар, великоросів, циган) на Україну 2.16; 2.201
про 1905 рік 2.115; 2.126; 2.241
Сталін 2.224
"стариця" 2.125
старожитності 1.1а; 1.53; 1.85; 1.86*; 1.98; 1.107; 1.114*; 1.120; 1.121; 1.164; 1.204; 2.4
первісні 1.85; 1.86*; 1.100; 1.116*; 1.125в*; 1.149*
скифські 1.10
церковні 1.51; 1.60*; 1.85; 1.86*; 1.92*; 1.101; 1.117*; 1.125г*
старцювання див. жебрацтво
статистика 1.1а; 1.3; 1.12; 1.14; 1.32; 1.35; 1.36; 1.39; 1.46; 1.83; 2.1; 2.13
ступа див. начиння
супряга 1.46
танці 1.1а; 1.66; 1.71*; 1.163
татуїровка 1.205 див. також орнамент
тварини 1.11; 1.125; 1.156; 1.260; 1.268; 2.109; 2.110; 2.123; 2.201; 2.202 див. також ветеринарія
кажан 2.34
кіт 2.47
миши 2.110
плазуни (гади, змії, мідяниця) 2.34; 2.204
тваринництво див. скотарство

театр 1.146; 1.147; 1.266
ляльковий **1.84**
термінологія технічна **1.111**; 2.178; 2.270
техніка (знаряддя праці, приладдя) 1.15; 1.119; 1.122*; 1.123*; 2.106; 2.114; 2.232; 2.279 див. також термінологія технічна
землеробська 1.203; **1.257**; 1.265; 1.266; **1.269**; **2.6**
побутова **1.91**; **1.126***
промислів 1.104
ткацька 1.266; **2.252**
токарська 2.271
чумацька 2.18
Тихон див. проза неказкова
тіло голе 2.243 див. також магія
ткацтво див. промисли, техніка
товариство сільськогосподарське **2.224** див. також артіль, колгосп, комуна
толока 2.142
топографія див. географія
торгівля 1.1а; 1.46; 1.140
торжище **1.182**; **2.21**
транспорт 1.15; 1.91; 1.126*; 1.171; 1.189а; 1.266; **2.269** див. також шлях
засоби навігації **2.263**
Трійця (русальний тиждень) **1.169** див. також Івана Купала
Троцький 2.16
тютюн див. рослини
упир див. демонологія
фабрика 1.181 див також завод
фарбування 1.139а; 2.134
фольклор 1.2; 1.5*; **1.6**; 1.7*; **1.8**; 1.9; 1.18; 1.20*; 1.22*; 1.24*; 1.27; 1.29*; 1.31; 1.37*; **1.85а**; 1.40; **1.47***; **1.48**; 1.57; 1.58*; 1.59*; 1.61*; 1.63*; 1.63а*; 1.89; 1.120; 1.121; 1.125; **1.146**; **1.147**; 1.150; 1.174; 1.180; 1.189а; 1.189б; 1.190; 1.213; **1.235**; **1.250**; **1.252**; 1.260; 1.266; 1.271; 1.189б; 2.1; 2.3; 2.13; 2.23; 2.26; 2.40; 2.100; 2.104; 2.105; **2.106**; 2.155; 2.172; 2.173; 2.177; 2.186; 2.222; 2.224; 2.240; 2.280 див. також проза художня, проза неказкова, паремії, епіка, пісенна творчість
дитячий 1.48; 1.59*; 1.124*; 1.189а; 1.240; **1.250**; 1.266; 2.1; **2.40**; **2.191**; 2.237
сучасний (робітничий) **2.240**
фотографія **1.80**; **1.105**; **1.108**; 2.175
характер народний 2.13
хата див. житло
хліб див. їжа
хліборобство 1.91; 1.126*; 1.203; 1.269
холєра **1.76**
хребетники нижні див. плазуни
хрестини 1.66; 1.71*; 1.124а; 2.121 див. також родини
церква 1.38; **1.39**; 1.51; **1.52**; 1.60*; 1.92*; **2.85**; 2.208; 2.209; 2.212; 2.230 див. також парастас, секта, релігія
цехи 1.265; 2.4; 2.63
чехи див. національні групи
череп **1.77** див. також антропологія
читальня див. школа
"чудесні поді" ("чуда") 2.118; **2.120**; **2.214**
чумацтво 1.11; 2.5; **2.17**; **2.18**; 2.75; 2.195; **2.196**; 2.197
шкідники див. комахи
школа (читальня) 1.1а; 2.67; **2.117**; 2.229 див. також освіта
шлюб 1.88; 2.99; 2.209; 2.231; **2.282**
шлях 1.140; **2.71**
виїзд у дорогу **2.38**; 2.196
юридичні звичаї див. право звичаєве
Юрія 2.72; 2.197
явища природи (віруваня) 2.233
веселка **1.221**; **2.47**
віхор 1.261; **2.32**; **2.219**
град 1.260
грім 1.260; 1.261; 2.10
дощ 1.260
ярмарка 1.46; **1.182** див. також торжище

ПОКАЖЧИК ПРОГРАМ ЗА МІСЦЕМ ВИДАННЯ

Архангельск 1.19а*
Бахмут 1.150; 1.151; 1.153*; 1.154; 1.156; 1.158; 1.159
Варшава 1.103; 1.142*
Відень 1.4а; 1.146
Вінниця 1.204
Воронеж 1.148; 1.149*
Дніпропетровськ див. Екатеринослав
Екатеринодар 1.76; 1.83
Екатеринослав (Дніпропетровськ) 1.55; 1.124; 1.125а*; 1.125б*; 1.125в*; 1.125г*; 1.125д*; 1.135*; 2.174; 2.175
Івано-Франківськ 1.266а
Житомир 1.49*; 1.52; 2.224
Кам'янець-Подільський 1.20*; 1.2а*; 1.24*; 1.25; 1.26; 1.27; 1.28; 1.31; 1.38; 1.39; 1.49*; 1.127; 1.128
Київ 1.3; 1.9; 1.11; 1.12; 1.13; 1.19; 1.20*; 1.21*; 1.23; 1.27; 1.28; 1.29* ; 1.30; 1.31; 1.32; 1.33; 1.35; 1.37*; 1.42; 1.46; 1.48; 1.49*; 1.58*; 1.61*; 1.62*; 1.63а*; 1.70*; 1.71*; 1.72*; 1.73*; 1.78; 1.80; 1.84; 1.85; 1.105; 1.106; 1.107; 1.108; 1.109; 1.130; 1.143; 1.152; 1.155; 1.157; 1.160; 1.161; 1.162; 1.163; 1.167; 1.172; 1.173; 1.174; 1.175; 1.176; 1.177; 1.178; 1.184; 1.185; 1.186; 1.187; 1.188; 1.189; 1.189б; 1.191; 1.193; 1.194; 1.195; 1.196; 1.198; 1.199; 1.200; 1.202; 1.203; 1.208; 1.209; 1.210; 1.211; 1.212; 1.213; 1.214; 1.214а ; 1.215; 1.216; 1.217; 1.218; 1.219; 1.220; 1.221; 1.222; 1.223; 1.224; 1.225; 1.226; 1.227; 1.228; 1.229*; 1.230; 1.231; 1.232; 1.233; 1.234; 1.236; 1.237; 1.238; 1.239; 1.240; 1.241*; 1.242; 1.243; 1.244; 1.245; 1.246; 1.247; 1.248; 1.249; 1.250; 1.251; 1.252; 1.253; 1.254; 1.255; 1.256; 1.257; 1.257а; 1.258; 1.259; 1.259а; 1.262; 1.263; 1.265; 1.267; 1.268; 1.269; 1.270; 1.271; 1.272; 1.273; 2.1; 2.4; 2.24; 2.39; [2.42]; 2.44; 2.47; 2.48; 2.49; 2.50; 2.51; 2.52; 2.53; [2.56]; 2.57; 2.58; [2.59]; 2.64; 2.65; 2.66; 2.67; 2.69; 2.70; 2.73; 2.76; 2.81; 2.254; 2.255; 2.265; [2.269]
Кишинев 1.140; 1.259а
Курск 1.180; 1.181
Львів 1.1а; 1.77; 1.79; 1.81; 1.85а; 1.91; 1.93; 1.94; 1.107; 1.120; 1.125; 1.131; 1.132; 1.133; 1.134; 1.137а ;1.139; 1.144; 1.145; 1.192; 1.205; 1.207; 1.266; 2.82; [2.260]
Москва 1.34; 1.57; 1.63*; 1.89; 1.90*; 1.112; 1.124а; 1.126*; 1.129; 1.135*; 1.136*; 1.138; 1.147; 1.189а; 1.260; 1.261
Новоград-Волинський 2.128
Одеса 1.49*; 1.50; 1.53; 1.104; 1.164; 1.165; 1.179
Опішня 1.264
Первомайськ 1.190
Полтава 1.49*; 1.75; [1.102]; 1.110
С.-Петербург 1.2; 1.5*; 1.6; 1.7*; 1.10; 1.15; 1.16; 1.18; 1.36; 1.40; 1.41; 1.43; 1.44; 1.47*; 1.62; 1.82; 1.89; 1.95; 1.119; 1.122*; 1.123*; 1.137; 1.139а; 1.141; 2.86; 2.282
Смоленськ 1.88
Старобельськ 2.279
Тульчин 1.235
Харків 1.14; 1.17а*; 1.21*; 1.22*; 1.51; 1.54; 1.56; 1.60*; 1.64; 1.65; 1.66; 1.67; 1.68; 1.74; 1.87; 1.92*; 1.97; 1.98; 1.99; 1.100; 1.101; 1.102; 1.111; 1.113*; 1.114*; 1.115*; 1.116*; 1.117*; 1.118*; 1.166; 1.168; 1.169; 1.170; 1.171; 1.182; 1.183; 1.197; 1.201; 1.206; [2.256]; [2.257]; [2.280]
Херсон 1.6; 1.20а*; 1.59; 2.83
Чернівці 1.139
Чернігів 1.4; 1.6; 1.8; 1.20*; 1.24*; 1.26; 1.27; 1.45*; 1.86*; 1.96; 1.97; 1.98; 1.99; 1.100; 1.101; 1.102; 1.121
Ужгород 1.73а

ПОКАЖЧИК АВТОРІВ ПРОГРАМ

Анан'їн 1.161
Артюх Л.Ф. 1.267
Бабій М. 2.261
Багалей Д.И. 1.64; 1.69*
Байдинов [2.92]
Балик А.Н. 1.121
Балушок В.Г. 1.265
Беляшевский Н.Ф. 1.80; 1.105
Білецька В.Ю. 2.262
Бондаренко Г.В. 1.265; 1.268
Боряк О.О. 1.265
Булгаков Г.И. 1.180; 1.181
Вагілевич І. [1.1а]
Василенко В.И. 1.110; 1.111
Васильковский Е. 1.192
Верзилов А.В. 1.121
Воблий К.Г. 1.211
Вовк Ф.К (Волков Ф.К.) 1.31; 1.37*; 1.61*; [1.77]; [1.79]; 1.91; 1.126*; 1.141;[1.142*|; 1.210
Гавриленко Г.М. 2.73
Гаврилюк Н.К. 2.99а
Гайдай М. 1.187
Гнатюк В.В. [1.79]; 1.85а; 1.93; 1.120; 1.125; 1.137а; [1.142*]; 1.146
Головацький Я. [1.1а]
Горленко В.Ф. 1.257; 1.265; 1.269
Горностаев Ф.Ф. 1.138
Грабенко [1.219]
Гребінь І.Ф. 1.265
Грушевська К.М. 1.196; 2.38; 2.73; 2.220; 2.243
Грушевський М[арк] 1.188
Грушевський М.С. 1.107
Гура А.В. 1.260
Дабижа В.Д. 1.9
Данилов В.В. 1.130
Данилюк А.Г. 1.266
Данковская Р.С. 1.148; 1.168; 1.169; 1.170; [1.171]
Дашкевич В.Я. 1.140; 1.212; 2.95; [2.98]
Денисенко В. 2.88; 2.90; [2.91]; 2.93
Дикарев М.А. 1.83; 1.94
Дмитрук Н. 2.5
Добровольський П.М. 1.121
Дорошкевич Л. 1.227
Ефимепко П.С. 1.18; 1.20а*; 1.22*; 1.24*; 1.41; 1.49*; 1.54; 1.65; 1.70*
Житецкий П.И. 1.31; 1.37*; 1.63а*
Журавский Д.П. 1.3
Заглада Н.Б. 1.155; 1.172; 1.213; 2.263
Зеленин Д.К. 1.228; 1.241*; 2.42; 2.280
Зеленчук В.С. 1.259а
Зибер Н.И. 1.36
Камінський В. 2.71
Качаровский К. 1.137
Квітка К.В. 1.162
Кистяковский В.Ф. 1.33; 1.42; 1.45*
Клингштет Т.Ф. 1.17
Коваленко Г.А. 1.121
Ковальов П. 2.6
Колесса Ф.М. [1.79]; [1.142*]
Конвай В.Д. 1.265
Кордуба М. 1.81
Коробов П. 1.156
Коцюбинский М.М. 1.121
Кравченко В.Г. 1.198; 2.16; 2.20; 2.21; 2.43; 2.100; 2.101; 2.102; 2.103; 2.104; 2.105; 2.106; 2.107; [2.112]; 2.113; [2.115]; [2.120]; 2.121; 2.122; 2.124*; [2.126]; [2.128]; 2.129; 2.130; 2.132; [2.133]; 2.134; [2.135]; [2.136]; [2.140]; 2.142; 2.143; 2.144; 2.145; [2.146]; 2.147; 2,148; [2.154]; 2.156; [2.157]; 2.158; 2.160; 2.161; 2.162; 2.163; 2.164; 2.165; [2.166]; 2.167; 2.168; 2.169; 2.170; 2.171; 2.172; [2.173]; 2.174; 2.175; 2.176; 2.177; 2.178; 2.179; 2.180; 2.181; [2.182]; [2.183]; [2.184]; 2.185; [2.188]; 2.189; [2.190]; 2.192; [2.193]; 2.196; 2.197; [2.198]; 2.199; 2.201; 2.202; 2.203; 2.204; 2.205; 2.206; 2.207; 2.208; 2.209; 2.210; 2.211; [2.212]; [2.213]; [2.214]; 2.215; 2.216; 2.217; 2.218; 2.221; 2.222; [2.223]; 2.224; [2.225]; 2.226; 2.227; 2.228; 2.229; [2.230]; 2.231; 2.232; [2.234]; 2.240
Кристер А.Е. 1.178
Критицина Л. 2.19
Кувеньова О.Ф. 1.257а
Кузеля З. 1.139; 1.142*; 1.145
Купчинський О.А. 1.266
Курило О.Б. 1.157
Курочкін О.В. 1.263; 1.265
Лазаревський О.М. 1.10а
Ляскоронський В.2.17; [2.18]
Макаренко 1.139а

Малеча Н.М. 1.244
Марченко М.Г. 2.97
Маслов А.Л. 1.112
Матвеев А.А. 1.50
Махулько-Горбацевич Г. 1.217; 2.24
Метлинский А.Л. 1.8; 1.9
Миллер В.Ф. [1.57]; [1.63*]
Михальчук К. 1.163
Молоков-Журський О. [1.219]
Нагорний М.В. 1.252
Надєждін М.І. [1.2]
Неволін К.О. [1.2]
Ніколаєва Т.О. 1.265
Никифоров А.Н. 1.189а
Новицкий И.П. 1.19; 1.28
Новицкий Я.П. 1.55
Одинец П. 1.126а
Онищук А.І. 1.215; 1.229 ; 2.267
Орлов А.В. 1.259а
П.Д. 2.37
Павлій П.Д. 1.252; [2.98]
Паньків М. 1.266а
Пастернак Я. 2.82
Перетц В.Н. 1.84
Полянский Д. 1.52
Попомарьов А.П. 1.265
Попов П. 1.189б
Потебня А.А. [1.51]; [1.60*]; [1.92*]
Пошивайло О.М. 1.264
Прилипко Я.П. 1.258
Приходько М.П. 1.259
Редин Н.Е. 1.148; 1.182
Рихлик Є. 2.13
Ркліцький С. 2.4
Руденко И.М. 1.121
Русов А.А. 1.31; 1.32; 1.37*; 1.46; 1.63а*
Савченко Ф. 1.191
Семенів М.М. 1.183
Симашкевич М. 1.38
Симони П.В. 1.89
Синявський О.І. 1.166
Сироткін В.М. 1.265
Сіцінський Є. 1.204
Скаржинская Е.Н. 1.78; 1.90*
Скрипник Г.А. 1.265
Слободянюк М. 2.8
Смирнов В. 2.19
Сніжкова Г.А. 1.265
Соханєвич К. 1.205
Срезневский И.И. 1.6; 1.47*
Стельмах Г.Ю. 1.259; 2.96
Стук И.И. 2.282
Сумцов Н.Ф. [1.51]; [1.60*]; 1.66; 1.71*; 1.87*; [1.92*]; [1.171]
Таранушенко С.А. [2.254]
Тарасенко М. 1.160; 2.268; 2.269
Тенишев В.Н. 1.88
Терновская О.А. 1.260
Тимченко Е. 1.163
Толстая С.М. 1.260
Тулуб А.Д. 1.4
Туманський Ф.О. 1.1
Федоровський О. 1.206
Филевич И. 1.103
ФішерА. 1.207
Фойницкий И.Я. 1.44
Франко І.Я. [1.79]; 1.93; 1.120; 1.125; [1.142*]
Халанский М.Г. 1.67; 1.68; 1.72; 1.73*; 1.87*
Харузин М.Н. [1.57]; [1.63*]
Харузина В.К. 1.124а; 1.129
Цілуйко К.К. 1.254; 1.255; 1.256
Червяк К.Г. [1.237]; 2.41
Чубинський П.П. [1.11]; [1.23]; 1.32
Шашкевич М. [1.1а]
Шевлягин Н.И. 1.104
Шевченко Л.П. 2.73; 2.99
Шейн П.В. 1.48
Шульгина Л.С. 1.184; 1.185; 1.186; 1.225; 2.271
Шухевич В.О. [1.79]; [1.142*]
Щербаківський Д. 1.167
Щербина К.М. 1.75
Щербій Г.С. 1.265
Якушкин Е.И. [1.57]; [1.63*]
Янчук Н.А. [1.57]; [1.63*]

ПЕРЕЛІК АРХІВНИХ ФОНДІВ

1. *ІМФЕ – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.*

Ф. 1 – Етнографічна комісія ВУАН, ф.1, од. зб. 897, 899, 902; ф. 1–3, од. зб. 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74 ,75 ,76 ,77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 348; ф. 1–4, од. зб. 176, 179, 181, 249, 286, 347; ф. 1–7, од. зб. 895, 897, 902; ф. 1–1 дод., од. зб. 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42; ф. 1–7 дод., од. зб. 435, 436.

Ф. 14 – Експедиційні матеріали, ф. 14–2, од. зб. 25.

Ф. 15 – Кравченко В.Г., ф. 15, од. зб. 705; ф. 15–2, од. зб. 74, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 153; ф. 15–3, од. зб. 152-д.

Ф. 16 – Волинський краєзнавчий музей, ф. 16–2, од. зб. 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50.

Ф. 33 – Етнографічне товариство, ф. 33–2, од. зб. 8, 9, 10.

Ф. 43 – Кабінет антропології та етнології ім. Хв. Вовка, ф. 43–3, од. зб. 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 106; ф. 43–11, од. зб. 437.

2. ЦДІА України у м.Києві – Центральний державний історичний архів України у м.Києві.

Ф. 471 – Київська військово-слідча комісія для розгляду справ учасників польського повстання 1863 г., оп. 1, спр. 20.

Ф. 884 – Комісія для опису губерній Київського учбового округу при Управлінні Київського учбового округу, оп., спр. 5.

3. СПб ВА РАН – Санкт-Петербурзьке відділення архіву Російської Академії наук.

Ф. 849 – Зеленін Д.К., оп. 1, спр. 437.

4. РЕМ в СПб – Російський етнографічний музей в Санкт-Петербурзі (відділ рукописів).

Ф. 2 – Наукова діяльність музею (1917–1980), оп. 2, од. зб. 261.

5. ЦНБ – Центральна наукова бібліотека ім. В.І. Вернадського НАН України (відділ рукописів).

Ф. 1 – Комплексний фонд: літературні матеріали, спр. 2231.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Літератури

Бюл. Етн. ком. УАН – Бюлетень Етнографічної комісії УАН (з 1928, №11 – ВУАН)
Бюл. Етн. тов. – Бюлетень Етнографічного товариства (з 1928, №3 – Побут)
Бюл. ком. краєзн. –Бюлетень комісії краєзнавства
Бюл. музея Слоб. Укр. – Бюлетень музея Слободской Украины
Вісн. Одеськ.ком. краєзн. при ВУАН – Вісник Одеської комісії краєзнавства при ВУАН
Вол. ЕВ – Волынские епархиальные ведомости
Екат. ГВ – Екатеринославские губернские ведомости
Зап. Етн. тов. – Записки Етнографічного товариства
Зап. РГО по отд-ю этн. – Записки РГО по отделению этнографии
Зб. іст.-філол. відділу УАН– Збірник історико-філологічного відділу УАН
Зб. соц.-екон. відділу УАН – Збірник соціально-економічного відділу УАН
Земск. сб. Черн. губ. – Земский сборник Черниговской губернии
Киев. ГВ – Киевские губернские ведомости
Куб. ОВ – Кубанские областные ведомости
МУЕ – Матеріали до українсько-руської етнології
НТЕ – Народна творчість та етнографія
Под. ГВ – Подольские губернские ведомости
Под. ЕВ – Подольские епархиальные ведомости
Полт. ЕВ – Полтавские епархиальные ведомости
Сб. ХИФО – Сборник Харьковского историко-филологического общества
СЭ – Советская этнография
Укр. мед. архив – Украинский медицинский архив
Херс. ГВ – Херсонские губернские ведомости
Холм.-Варш. ЕВ – Холмско-Варшавские епархиальные ведомости
Черн. ГВ – Черниговские губернские ведомости
Черн. ЕИ – Черниговские епархиальные известия
Э. сб. – Этнографический сборник

Установ

ВЭО – Вольное экономическое общество
АРГТ – Архів Російського Географічного товариства (СПб)
ДПБ – Державна публічна бібліотека ім. М.Є. Салтикова-Щедріна (СПб)
РДБ – Російська Державна бібліотека (Москва)
ІМФЕ – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського
СПб ВА РАН – Санкт-Петербурзьке відділення архіву Російської АН
РГО – Русское географическое общество
РЕМ в СПб – Російський етнографічний музей в Санкт-Петербурзі
ЦНБ – Центральна наукова бібліотека ім. В.І. Вернадського НАН України

Інші скорочення

зб. – збірник
нн. – не нумеровано
отд-ние – отделение
прибавл. – прибавление
прилож. – приложение
тетр. – тетрадь
ч/неоф. – часть неофициальная

Додаток

В. ДАШКЕВИЧ.

ПРОГРАМИ ДО ЕТНОГРАФІЧНО-КРАЄЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

Частина І.

(Огляд програм до збирання відомостей з етнографії, звичаєвого права, народньої техніки, народнього знання, мистецтва, діялектології, археології, антропології).

* * *

Нераз уже зверталося в нас увагу на потребу краще поставити справу бібліографії в краєзнавстві. Справді, досі не робилося ще жодної спроби скласти бібліографічного покажчика всієї краєзнавчої літератури, що стосується до України. Найгірше-ж і на Україні, і в Росії стояло питання бібліографії інструкційної краєзнавчої літератури. Тимчасом, видання, що виходили з цього поля, найшвидче зникали, залишаючися маловідомими, і це дуже помітно відбивалося на роботі в справі вивчення свого краю.

Це спонукало автора цієї статті взятися до збирання відомостей про програми, плани та анкети для етнографічно-краєзнавчого обслідування, що призначалися для дослідження України та виходили на Україні російській. Тут ми подаємо першу частину [1]) огляду (на жаль, через недостачу місця, дуже стислого) таких програм — друкованих та літографованих,— що про них нам пощастило досі [2]) зібрати відомості.

Серед інших своїх завдань ця робота на чільне місце ставила суто-практичну мету — дати відомості про всі видані досі програми, щоб їх можна було використовувати при складанні нових, відповідніших до вимог нашого часу програм та інструкцій.

Загальний план цього огляду такий: спершу ми спиняємося на програмах для загально-етнографічного обслідування, а далі переходимо до окремих ділянок дослідження краєвого побуту (перераховуючи всі програми, що до кожної ділянки належать, у такій послідовності, в якій вони з'являлися в світ). За такої систематизації, певна річ, тут у багатьох випадках не доведеться додержати послідовности з хронологічного погляду, але ми намагалися розподілити весь матеріял насамперед так, щоб у ньому легше можна було орієнтуватися.

* * *

І. З загальних етнографічних програм найперше згадаємо низку дрібних планів, що виходили в різних періодичних виданнях [3]).

Так, у „Памятной книжке Харьковской губернии на 1863 год" (Х., 1863) на стор. 302 — 320 вміщена була „Программа для доставления в Харьковский губернский статистический комитет сведений о здешней губернии, клонящихся в сторону изучения ее в отношениях: I) топографическом и геологическом, II) климатологическом, III) ботаническом, IV) зоологическом, V) сельско-хозяйственном, VI) ветеринарном, VII) медицинском, VIII) этнографическом и историческом" [4]). В „Памятной книжке" за 1863 р. вийшли всі ці розділи програми, крім V-го, дальших-же років — у „Памятной книжке" за 1864 р. (стор. 284 — 316) і за 1865 р. (стор. 239 — 271) подано вже всі її розділи (інших змін у жодному з цих трьох видань програми не було). Розділ

---

[1]) З технічних причин тут можна було подати лише частину огляду всіх відомих нам програм; для другої частини залишаються програми з тих ділянок краєзнавства, що про них ми поки менше зібрали відомостей, а саме — для дослідження природничого, економічного, статистичного, промислового та обслідування народнього господарства, а також усі програми, що виходили на закордонній Україні та в російських етнографічних виданнях, і крім того, програми рукописні, що їх досить багато в по різних музеях і взагалі місцевих краєзнавчих організаціях, а також, програми, що не ввійшли в цю частину.

[2]) Тут розглянуто програми, що вийшли до 1927 року.

[3]) Не згадуємо тут вакалк про надсилання матеріялу з життя краю, поданий у журналі „Основа", кн. I — 1861 р. (стор. 1).— вступ про план журналу.

[4]) Про це одну інструкцію Стат. К-ту — „Программу для доставления в Харьковский Статистический комитет сведений о здешней губернии, клонящихся к изучению ее в сельско-хозяйственном отношении" проф. Кочетова (Х., 1863) говоритиметься в 2-й частині огляду програм.

І-й складається з 16 пунктів, розділ ІІ-й з 8, ІІІ-й — 7, ІV-й — 3; розділ V-й — про вивчення сільсько-господарчого народнього побуту — поділяється на підрозділи: „Топографическое описание местности“ (4 пункти), „Население местности“ (кількість населення, фізичні та моральні прикмети, освіта та інш.), „Производительные силы хозяйства: земля, труд, капитал“, „Хозяйство владельческих имений“, „Отдельные статьи владельческих хозяйств“ (А. „Земледелие“, Б. „Скотоводство“, В. „Сельско-хозяйские технические производства“, Г. „Лесоводство“, „Хозяйство крестьян“); розд. VI-й — 8 п.п. (про кількість худоби, породи, умови, що в них тримають худобу, цінність тварин, продукти тваринні, хороби худоб'ячі та їх лікування), VII-й — 3 п.п. (антропологічні особливості населення, хороби та їх поширення, природні умови, що якось відбиваються на стані здоров'я); розд. VIII-й поділяється на „Описание отдельных местностей“ (топографічні та історичні відомості) й „Описание народонаселения“ — 9 п.п. (національність населення, опис села з зовнішнього боку, вбрання, їжа, соціяльно-сімейний побут, торговля, народні знання та забобони, освіта, розвага, мистецтво, народня пісенна творчість) з „Примечанием“ (що до записування пісенного матеріялу).

В „Киевлянине“ за 1866 р. №№ 109, 113 і 128 вийшла серія статей І. Новицького за наголовком „О местном изучении края“, що до певної міри мають відношення до всього огляду інструкційної літератури з вивчення краю.

В звязку з підготуванням до відомої етнографічної експедиції до Південно-Західнього краю в „Черниговских Губернских Ведомостях“, №№ 41, 42 і 43, а потім і окремо було надруковане „Приглашение к доставлению этнографических сведений“ — від Російського Географічного Товариства.

Далі нам доведеться згадати окремо вже видану „Программу этнографического описания Юго-Западного Края“, що вийшла в Київі 1869 року.

Потім короткий загальний план з'явився 1873 року в „Записках Юго-Западного Отдела И. Р. Г. Общества“, т. І за назвою „Программа для собирания этнографических и статистических данных, составленная д. членами Юго-Западного Отдела И. Р. Геогр. Общества г. г. Чубинским и Русовым“. Це була, власне, лише відозва в справі збирання матеріялу з поля етнографії.

Незабаром після того побачила світ дуже детальна, велика „Программа Юго-Западного Отдела Имп. Р. Г. Общества для собирания сведений по Этнографии“, К., 1873 року, розміром на 77 сторінок[1]). За два роки — 1875 — вона вийшла в 2-му виданні за тією-ж назвою, 104 стор. Це найширша з усіх виданих досі на Україні загальних краєзнавчих програм; тому наведемо зміст її докладно. Вона мав коротку передмову й 9 розділів:

І. „Имя народа, его происхождение и физические отличия“; зміст цього розділу: 6 вступних запитань і підрозділ „Физические особенности населения“: А. „Общая форма тела и его отправления“ (1) „Телосложение“, 2) „Рост“, 3) Размеры частей тела“, 4) „Вес“, 5) „Сила и ловкость“, 6) „Походка, положение тела в разных случаях“, 7) „Мимика“, 8) „Темперамент“, 9) „Прочие физические особенности“, 10) „Размножение“, 11) „Здоровье“); В. „Описание частей тела“ (1) „Голова“, 2) „Лицо“, 3) „Туловище“); С. „Уродливости“.

ІІ. „Бытовая обстановка“: А. „Жилища“ — 1) „Постройки общественные“, 2) „Постройки частных лиц и все относящееся к ним“: (a) „Дома и усадьбы“, b) „Народные жилища и постройки“, c) „Домашняя утварь“, d) „Описание крестьянского двора“, e) „Сады и огороды“, f) „Освещение и отопление“); В. „Одежда“: 1) „Платье“, 2) „Головные уборы и ношение волос“, 3) „Обувь“, 4) „Различные украшения“, 5) „Проч. принадлежности“): С. „Пища“ запитання про час і місце споживання їжі, то-що; „Вещества, употребляемые в пищу“: a) „Мясные продукты“, b) „Растительные продукты“, c) „Ископаемые продукты“; „Народная кухня“ (назви, матеріял до їжі, види страв та інше), „Напитки“, „Народные лакомства“, „Запасы“ (місця й способи переховування), „Курение и нюхание табаку“.

ІІІ. „Наклонности, привычки, обычаи и обряды народа“ (67 пунктів — прикмети народньої вдачі та вияви її особливостей, звичаї та обряди на різні випадки життя).

ІV. „Верования, приметы и суеверия народа“: А. „Народная демонология и космогония“ (п.п. 1 — 14), В. „Солнце, луна, земля, стихии и естественные явления“ (п.п. 15 — 28); С. „Царство растений и животных“ (п.п. 29 — 37), D. „Человек и произведения его деятельности“ (п.п. 38 — 56).

V. „Программа по языку“ — вступ, 11 запитань що до фонетичних особливостей, 5 — що до морфологічних, уваги до синтаксичних особливостей, 26 п.п. що до лексичного, фразеологічного та стилістичного матеріялу.

---

[1]) Інші видання Південно-Західнього відділу — „Опыт программы для собирания статистическо-экономических сведений для Юго-Западного Отдела Имп. Р. Г. Общества“ та „Программа Юго-Западного Отдела Имп. Р. Г. Общества для собирания сведений по географии“ й інші докладно розглядатиметься в 2-й частині цього огляду.

VI. „Произведения словесного народного творчества“: 1) „Песни“. 2) „Сказки, байки, сказания и легенды“, 3) „Анекдоты“, 4) „Пословицы, приказки и поговорки“, 5) „Загадки“ і 6) „Заговоры и заклинания“.

VII. „Народные знания“: A. „Счисление и измерение“, B. „Сведения о небесных телах“, C. „Народные сведения о движении, равновесии, употребляемые в народе механические приемы и машины“, D. „Народные сведения о тепле, звуке, свете и погоде“, E. „Народные понятия о составе разных веществ“, F. „Сведения народа об устройстве тела человека, животных и растений, о жизненных отправлениях, о формах и образе жизни животных и растений“, P. „Народная медицина“, H. „Понятие народа о семействе, обществе, государстве и человечестве“ („Семейство, его глава, члены, их взаимные отношения“— 9 п.п., „Общество“: A. „Сословность“, Школы, Нравственность и общественное мнение“ (13 п.п), B. „Громада“ (10 п.п.), C. „Земство“ (4 п.п.), D. „Экономические понятия народа“ (13 п.п.), E. „Понятия народа о государстве и человечестве“ (6 п.п.).

VIII. „Искусства“: A. „Архитектура и пластика“ (9 п.п.), B. „Живопись“ (9 п.п.), C. „Музыка и пение“ (14 п.п.).

IX. „История и археология“: A. „Земляные насыпи“ (6 п.п.), B. „Постройки“ (11 п.п.), C. „Бытовые вещественные предметы древности“ (7 п.п.) і „Письменные памятники старины“ (1 і 3 п.п.).

Далі з загальніших етнографічних планів треба сказати про короткі програми акад. М. Ф. Сумцова. Першу з них—„О собирании этнографического материала“ вміщено в „Харькове“, № 356 — 1879 року. Потім її у виправленому вигляді передруковано в „Харьковском сборнике“ 1900 року.

Другий план того-ж автора, що має відношення до нашої теми, вийшов того самого 1879 р., теж у „Харькове“ № 481 за назвою „Несколько слов о том, чем местные жители могут быть полезны Харьковскому Историко-Филологическому Обществу“.

Серед загальних програм до збирання відомостей про край доведеться згадати й уміщену в „Трудах VI Археологического с'езда в Одессе“, т. I (Одесса, 1886), стор. XXXII — XLII за наголовком: „Вопросы, по которым желательно получить сведения к с'езду“, хоча найбільше місця в цій інструкції дається археологічним та історичним відомостям. Складаються „Вопросы“ з підрозділів: „Древности первобытные“ (п п. 1 — 18), „Памятники языческие, классические и христианские“ (п.п. 18 — 23), „Памятники искусств и художеств“ (24 — 28), „Памятники юридические“ (29 — 63), — моменти звичаєвого права та обряди, що відбивають пережитки старовинного соціяльного побуту (про матеріял з України, Великорссії та Кавказу), „Памятники письменности и языка“ (64 — 65), „Памятники общественного и домашнего быта“ (66 — 69), „Памятники исторической географии и этнографии“ (70 — 101) — про монети та могили, первісні форми соціяльної організації, пункти що до відомостей про стародавню письменність, бібліографії пам'яток, де можна знайти матеріял до історії природи, а також до історії міст Одеси, Херсонесу, Боспору Кимерійського та минулого Криму, стародавньої Скитії, Діоскурії, готів, хозар, з приводу складання мапи руїн, то-що. Для нас ці „Вопросы“ можуть мати виключно бібліографічний інтерес, бо вони не являють інструкції для збирачів матеріялу, а намічають пункти дослідження краю, в яких бажано знати міркування компетентних учених. Крім того, вони призначалися для збирання матеріялу про один певний район і тому мають лише місцеве значіння.

Коротку етнографічну програму видав у „Екатеринославских губернских ведомостях“ 1887 р. № 28 відомий український етнограф Новицький.

В „Сборнике Херсонского Земства“ за 1889 р., № 3 є „Опыт программы для этнографического изучения Херсонской губернии“.

Року 1891 в „Харьковском сборнике“ вип. 5 („Извещение“, стор. III — VI), а потім і окремо (X., 1891) надруковано ширший план М. Ф. Сумцова — „Программу для собирания этнографических сведений о крестьянском населении Харьковской губернии“, що складається з 23 п.п. Вона спиняється на відомостях про село, чисельність, а також зовнішню подобу його населення, мову, житло, одяг, їжу, заняття, релігійний, розумовий і моральний побут, найголовніші обряди, народній календар, гри, розвагу, вірування, народню медицину. право, соціяльний побут та інш. До програми додано вказівки (10 п.п.) до збирання матеріялу.

(Вдруге ця програма з'явилася в книжці „Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии, под ред. В. В. Иванова“, т. I, X., 1898, стор. 1009 — 1011 за назвою „Программа для сообщения сведений по Харьковской губернии“, без підпису автора. До неї подано „Добавление о местных народных говорах: а) для малорусского населения, б) для великорусского населения“ — що до фонетичних особливостей народніх говірок).

В тій самій книжці „Харьковского сборника“ („Извещение“, стор. 7) є „Программа для описания быта сельского населения Харьковской губ.“ П. С. Єфименка, що складається з 9 §§ — запитання про житло, їжу, одяг, сімейний та економічний побут землеволодіння, громадські організації та моральний побут селянства.

1900 року в Полтаві видана була „Програма для собирания этнографического материала. От статистического бюро Полтавского земства".

Чернігівська губерніяльна вчена архівна комісія[1]) склала „Программу для собирания сведений археологических, исторических и этнографических по Черниговской губернии". Ця програма з'являлася в світ кілька разів. Нам відомо, що вона виходила в таких виданнях: в „Трудах" архівної комісії вип. 5, розд. I (стор. 33—65), Чернігів, 1903 р.; в Чернігівському „Земском Сборнике", січень 1903 р.; „Черниговских губернских ведомостях" (за відомостями, що їх ми маємо — починаючи з № 3135 і окремо два рази: брошуркою на 35 стор. і 30 стор.; обидва видання вийшли в Чернігові 1903 р.

Складається програма з передмови та „Общих указаний" технічного характеру до збирання матеріялу за програмою (5 пунктів), і таких розділів: I. „Древности археологические и исторические" (19 п.п.), II. „Древности юридические (обычное право)": „Семейный быт", (17 п.п.) „Имущественные отношения" (17 п.п.). „Поземельно-экономические отношения" (11 п.п.) й „Уголовное право" (20 п.п.); III. „Народная словесность" (21 п.п.); IV. „Бандуристы (кобзари), лирники" (13 п.п.); V. „Поверья и суеверия" (20 п.п.) VI. „Жилище и двор" (10 п.п.); VII. „Одежда" (10 п.п.); VIII. „Пища и напитки" (13 п.п.); IX. „Украшения" (11 п.п.), X. „Народная музыка", (11 п.п.), XI. „Занятия, ремесла и промыслы: 1) „Земледелие", 2) „Скотоводство", „Овцеводство и птицеводство", 3) „Чумачество", 4) „Рыболовство и охота", 5) „Сапожничество (шевство)", 6) „Пчеловодство", 7) „Мирошничество, 8) Плотничество, столярство, токарство", 9) „Колесничество, бондарство и выделка другой деревянной посуды"; 10)„ Портняжество (кравецтво) й 11) „Торговля"; XII. „Нищенство" (9 п.п).

В „Трудах тринадцатого археологического с'езда в Екатеринославе", т. II (М., 1908), відділ „Материалы", на стор. 111 — 112 подано „Программу для собирания этнографических сведений по Екатеринославской губернии", що складається з 15 пунктів; до неї додано „Образец описания селения и его жителей согласно программы" (стор. 112 — 117). Програма зупиняє увагу на таких питаннях: походження населення, топографічні відомості про село, садиба та житло, одяг, хатнє начиння, мебля, посуд, господарчий реманент, їжа, землеволодіння, відносини з сусідами, ігри та пісні, вплив сусідніх чужоземних національностей, танки, розвага, обряди, погляди, забобони що до господарства, рибальство, бджільництво, мірошництво, ковальська та ливарська справа, визначні дні, знахарство та інш.

Ще можна згадати дрібні плани „Общества Исследователей Волыни". Етнографічна секція „О-ва" видала „Вопросный листок" (року не зазначено: розмір — 2 стор.), що мав за мету, як сказано в ньому, дати можливість установити межі поширення певних етнографічних типів. Він складається з двох загальних пунктів: 1) мова — різниця між говіркою певного села й сусідніх і 2) одяг — різниця між одягом досліджуваного села й сусідніх.

Те-ж „О-во" видало ще іншу анкету — „Поселения, усадьбы и огороды, постройки, жилище и его принадлежности" (року не зазначено, 2 стор.) за підписом Белоніна. Тут звернено увагу на дослідження селища, садиби, окремого подвір'я, будівель, житла (його становища, матеріялу, з якого його збудовано, будови, частин, хатньої обстанови). Далі в анкеті йдуть „Поверья, связанные с постройками" (що до вибору місця на хату, початку й кінця будування, переходу до нової хати) й „Технические приемы при постройке, тесание, стругание и т. д., инструменты, способы скрепления бревен, крыши и т. д.".

1920 року в журналі „Трудовое воспитание" (видання Чернігівського губерніяльного відділу Наросвіти) № 7—1920 р. (стор. 27—30) надруковано коротеньку „Программу для собирания предметов и сведений этнографических по Черниговской губ.". Складається вона з „Общих указаний" и „Предметной программы".

Одеська Комісія Краєзнавства при УАН випустила 1924 року „Програм для збірання відомостей про село та хату / хвалено Етнографо-діялект. Секцією Од. Ком. Краєзн.". Це — друга частина „Додатку до Вісника Одеської Комісії Краєзнавства ч. 1". Розмір цієї програми, чи, власне, анкети — 1 стор. Вона має 14 запитань і охоплює такі моменти: історично-географічні, топографічні (про тип села) та природничі відомості про село; хата, її будова, частини, місце й внутрішній вигляд; піч, а також звичаї та повір'я, звязані з будуванням хати, хатні повір'я, (про істот, що живуть у хаті), звичаї та повір'я, звязані з піччю та вогнещам.

Другу загально-краєзнавчу програму тієї самої Комісії опубліковано в 2 — 3-й книжці „Вісника" Комісії (стор. 266 — 268) за назвою „Програм опису села"[2]). Вона складається з 35 пунктів. Програма спиняється на відомостях географічно-природничих,

---

[1]) Члени її: А. Н. Балика, А. В. Верзилов, П. М. Добровольський, Г. А. Коваленко, М. М. Коцюбинський та І. М. Руденко.

[2]) Цей „Програм" складено в контакті з Одеською Губполітосвітою в звязку з організацією тоді конкурсу на монографічний опис села.

статистичних, загальних історичних, матеріяльному побуті, господарстві, промислах, і врешті, велику частину її присвячено питанням, що їм досить дуже мало віддавалося уваги в планах краєзнавчого обслідування — це сучасний побут культурний (стан освіти, культурні установи), моральний побут новіших часів, побут соціяльний та політичний і організація населення та його господарства (комнезами, колгоспи, артілі та кооперативи).

Після цих програм для загальнішого етнографічного обслідування треба сказати про кілька інструкцій, присвячених спеціяльним питанням народнього побуту. Тут потрібно згадати „Программу для этнографического исследования народной жизни в связи с голодом и холерой", відомого етнографа М. А. Дикарьова — Єкатеринодар, 1894 р., видання Кубанського „Областного Статистического Комитета"; це — відбиток з „Кубанского сборника" т. III. Програма має 21 стор. і містить 323 запитання. Зміст цієї своєрідної спроби — загальні уваги що до техніки запису (зокрема, ґрунтовні вказівки до фіксування особливостей народньої мови) і 14 розділів: I. „Общие сведения" (22 запитання — про село та його населення), II. „Знамения скорого пришествия антихриста и страшного суда" (23 — 65 запит.), III. „Холера" (66 – 86,—уявлення про холеру та її поширення), IV. „Судьба, ее неизбежность и предотвращение" (87—126), V. „Предохранительные полицейские меры и борьба с холерой" (127 — 151), VI. „Санчтары, прислуга и врачи" (152 — 179), VII. „Лечение холеры" (180 — 190,— про засоби народнього лікування й ставлення до наукової медицини), VIII. „Холерные отделения больниц и бараки" (191 — 203), IX. „Страх смерти" (204 — 234), X. „Неурожай" (235 — 257,— народні погляди на явище недороду), XI. „Насекомые, вредящие хлебам" (258 — 267), XII. „Голод" (268 — 279), XIII. „Народные преступления и проступки во время голода и холеры" (280 — 298), і XIV. „Благотворительность во время голода и холеры" (299 — 323).

Недавніми часами з'явилися дві коротенькі програми Р. С. Данківської, вміщені в Бюлетені Музею Слободської України (в Харкові). Перша з них — „Программа для уличных наблюдений, преимущественно при экскурсиях на окраине города и в селе" за редакцією акад. М. Ф. Сумцова („Музей Слоб. України. Бюлетень", ч. I. X., 1925, стор. 37 — 38). Складається вона з 30 пунктів.

Друга є „Программа для собирания сведений об украшениях окон в жилищах на окраинах городов и сел" (Бюлетень, стор. 40 — 41), що містить 34 запитання.

Серед інструкцій у справі збирання матеріялу для краєвого побуту слід згадати ще статтю Н. Біляшевського. — „Вниманию фотографов-любителей" — „Киевская Старина", т. III (1896 р.), червень,— відділ „Документы, известия и заметки", стор. 91 — 98; це — заклик до фотографів, у якому докладно відзначається, чим може бути корисна робота фотографа з краєзнавчого погляду, дається технічні вказівки й у загальних рисах зазначається, на що треба звернути увагу фотографові-краєзнавцеві.

Щоб закінчити огляд програм для дослідження питань, які неможна виділити в окремі галузі краєзнавчого обслідування, спинимося тут ще на кількох планах до збирання етнографічних речей. Такі плани почали друкуватися ще в звязку з розвитком діяльности Південно-Західнього Відділу Р. Г. Т-ва. Так у „Киевлянине" 1873 р. №№ 67-124 вміщено „Предположение Юго-Западного Отдела Географического Общества об этнографическом музее и программы для собирания предметов".

Крім того, окремо, теж 1873 р., в Київі було видане „Об'явление от Юго-Западного Отдела И. Р. Геогр. Общества о собирании предметов для этнографического музея отдела".

Пізніше з'явилася „Программа для собирания этнографических предметов к выставке на предстоящем в 1902 году в г. Харькове XII археологическом с'езде", вміщена в „Трудах Харьковского предварительного комитета по устройству XII археологического с'езда" [1]), стор. 29-32; вона з'явилася й окремо

[1]) Що вийшли в „Записках Харьковского Университета" 1900 р. кн. 3 і окремою книжкою. Потім усі програми „Харьковского Предварительного К-та" передруковали відділи Комітету по інших губерніях, як от Полтавський, що опублікував їх у „Полтавских губернских ведомостях" Кубанський, Донецький, також Ніжинське „Историко-Филологическое О-во при институте кн. Безбородко" (що видало „Программу для собирания сведений по Черниговской губернии" у „Черниговских Губ. Ведомостях" 1900 р. й інші).

Крім того, всі програми „Предварит. Комитету" пізніше перевидавав до археологічного з'їзду в Катеринославі Катеринославський „Предварительный Комитет по устройству XIII археологического с'езда". Тоді-ж вони були опубліковані в „Летописи Екатеринославской ученой архивной комиссии, год 1-й" (Катер., 1904), а саме в розділі „К предстоящему археологическому с'езду в Екатеринославе" вміщено: „Программу для собирания сведений по первобытным древностям для XIII арх. с'езда в Екатеринославе" („Летопись", стор. 207—209), „Программу для собирания сведений по древностям историческим для XIII арх. с'езда в Екатеринославе" (Ibid., стор. 209—212), „Программу для собирания этнографических предметов к выставке на предстоящем в 1905 году XIII арх. с'езде в г. Екатеринославе" (Ibid., стор. 213—219) і „Программу для собирания сведений о кобзарях и лирниках к XIII арх. с'езду в г. Екатеринославе" (ib., стор. 220—224). Третя з цих програм — до збирання речей — вийшла й пізніше — в „Трудах тринадцатого археологического с'езда в Екатеринославе" т. II (М., 1908), відділ „Материалы", стор. 11—15. Вона не відрізняється від надрукованої в „Летописи"; проти інструкції, виданої до Харківського археологічного з'їзду, в ній лише докладніше викладено вступ та розвинено окремі пункти.

за назвою „Программа для собирания этнографических материалов к выставке...", за підписом проф. Сумцова (4 стор., року видання не наведено). Складається вона з „Предварительных замечаний" і „Предметной программы" — про надсилання для з'їзду портретів, мап, відомостей географічних та топографічних про село, про хату, що до різбярства в хаті, меблі, посуду, засобів пересування, промислового приладдя, музичних інструментів, речей що до мір та ваги, народньої механіки, приладів до здобування вогню, до рибальства, скотарства, ветеринарії та медицини, хліборобства, бджільництва, мірошництва, ганчарства та інших промислів, їжі, одягу та фарбування, різних частин убрання, килимів, речей, звязаних з обрядами та святами й різного іншого начиння.

Тут треба сказати ще про замітку, подану в „Археологической летописи Южной Руси", т. III (К., 1901 р.) й видану потім окремо за назвою „От Комиссии при Нежинском Историко-Филологическом Обществе для собирания, в пределах Черниговской губернии, археологического и этнографического материала к XII арх. с'езду" — з приводу цікавої пропозиції відомого етнографа Малинки зібрати етнографічні альбоми для Чернігівщини — збірку фотографічних знімків та планів, що змальовують побут населення. Це інструкція, яка намічає, на що треба звертати увагу при збиранні малюнків. Вона складається з 7 пунктів (зміст їх — житло, типи українця, релігійний бік, відпочинок та розвага, праця, їжа, питво, куріння, одяг і взуття). Наприкінці подано ще де-які уваги до технічного боку справи.

* * *

II. Оглядаючи програми до збирання матеріялу з окремих галузей побуту нам насамперед доведеться зупинитися на звичаєвому праві, бо програми з цієї галузи з'явилися попереду від інших.

До того часу, коли вийшла перша цікава нам спроба, належить взагалі багато видань у Росії програм для дослідження звичаєвого права[1]). Серед них до України стосується „Программа для изучения народных юридических обычаев" П. Чубинського, вміщена в „Киевских Губернских Ведомостях" за 1862 рік.

Після неї побачила світ „Программа по обычному праву южно-русского народа" А. Н. Стоянова, опублікована там таки, в „Киевских Губернских Ведомостях" № 32 — 1863 р.[2]).

Далі в „Памятной Книжке Харьковской губернии" 1868 р. част. II, стор. 51—92 надруковано „Программу для собирания народных юридических обычаев" відомого дослідника звичаєвого права П. Єфименка (прізвища авторового в програмі не зазначено)[3]); потім ця програма, за тією самою назвою, вийшла й окремо — Х., 1868, 42 стор. Після вступу, де говориться про значіння досліджування звичаєвого права та історію його вивчення в Росії, йдуть розділи: А. „Гражданское право"— 1) „Право семейственное" (10 пунктів), 2) „Юридические отношения членов семьи вообще" (7 п.п.), 3) „Опека и попечительство" (2 п.п.), 4) „Способы приобретения собственности: а) вообще, б) в частности" (останній підрозділ — 5 п.п.): Б. „Уголовное право" (16 п.п.); В. „Общественный быт, суд и расправа" (12 п.п.) й „Общие примечания"— вказівки що до збирання відомостей. Програму Єфименка розроблено докладно й послідовно. Але, не зважаючи на свої позитивні прикмети, вона залишилася дуже мало відомою.

Року 1874 в Київі виходить ще одна спроба з тієї самої царини —„Программа для собирания юридических обычаев и народных воззрений по уголовному праву" А. Ф. Кистяківського. Р. 1788 вона вийшла в другому виданні, виправлена і розширена в багато разів,— за назвою „Программа для собирания и изучения юридических обычаев и народных воззрений по уголовному праву, с предисловием о методе собирания материалов по обычаевому праву", К., стор. 51, (з „Университетских Известий" 1878). Зміст: велика (22 стор.) передмова з бібліографічними вказівками що до літератури зі звичаєвого права та методологічними увагами і такі розділи: „О преступлениях" (10 п.п.), „О наказаниях", (16 п.п.), „Сожительство вне брака и преступления против плоти" (7 підрозділів, у всіх 35 п.п.), „Преступление против религии" (5 п.п.), „О ведовстве и колдовстве" (35 п.п.),— багато запитань що до фольклорного матеріялу з цього поля), „О клятвах, присягах и лжеприсяге" (12 п.п.), „Убийство и телесные повреждения" (12 п.п.; тут між иншим, є пункти: „Детоубийство", „Плодоизгнание", „Выбрасывание и подкидывание детей", „Продажа людей"), „О самоубийстве" (13 п.п.), „Об обидах"

---

[1]) За відомостями Пипіна („История русской этнографии", т. III) протягом десятиріччя 1860—1870 р.р. у Росії вийшло з цієї царини 17 програм.

[2]) На цю програму знову-ж там, у „Губернских Ведомостях" надруковано (того самого 1863 року) відповіді — Александрова та І. Касяненка.

[3]) Крім цієї виданої на Україні програми, тому-ж авторові належать ще „Программа для изучения гражданского обычаевого права", 1877, видання „Русского Геогр. О-ва" і „Программа для изучения поземельной общины", вміщена в журналі „Слово" за 1878 р.

(5 п.п., з підрозділами — „Нищенство в смысле прошения милостыни“ — 5 п.п. і „Пьянство“ — 3 п.п.), „Преступления против собственности“ (а. „Воровство“, б. „Мошенничество“, в. „Грабеж“, г. „Завладение чужой недвижимой собственностью“ — усього 13 пунктів).

Р. 1887 у „Харьковском сборнике“, в I, стор. 269 — 271 вміщена була „Программа для исследования общественных запашек“ (без підпису автора), що мала 16 §§.

Там таки, в „Харьковском Сборнике“ № 7 (1893 р.) стор. 461 — 476, а потім і окремо (без зазначення року видання) з'явилася „Программа для собирания сведений о юридических обычаях у крестьян“ В. В. Іванова (прізвища авторового в програмі не наведено). Розмір її — 19 стор.; складається вона з двох розділів: „Гл. I. — Гражданское право“ (84 запитання) й „Гл. II — Гражданское судопроизводство“ (33 запитання). I-й розділ містить у собі такі підрозділи: 1) „Право семейственное“, 2. „Юридические отношения членов семьи“, 3. „Опека и попечительство“, 4. „Владение и собственность“ і 5) „Договоры и обязательства“. Розділ II складається з 4-х підрозділів: 1) „Устройство народных судов и взгляд на них народа“, 2) „Порядок производства судебных дел“, 3) „О доказательствах“ і 4) „Решение судебных дел“.

Після цих програм протягом кількох десятків років на російській Україні не виходило ніяких інших інструкцій для досліджування звичаєвого права аж до р. 1925, коли з'явилося наймонументальніше з цього поля видання: це — перший випуск Збірника Соціяльно-Економічного Відділу Української Академії Наук — „Програми до збирання матеріялів звичаєвого права, вироблені в Комісії для виучування звичаєвого права України“. В складанні цієї програми брали участь 5 співробітників Комісії [1]), а редакція належить Керівничому над працями Комісії проф. Крістеру.

Книжка має XII + 129 стор. Вона складається з передмови, самої програми та великого (на 27 стор.) покажчика літератури до загальних питань звичаєвого права. Сама програма складається з 4-х великих розділів: права родинного, права спадкового, речового й обов'язань. Розділ Родинне право поділяється на відомості про право шлюбне (84 п.п.), звичаєво-правові відносини батьків і дітей (85 — 249 п.п.) та опіку (250 — 285 п.п.); Право спадкове має два підрозділи — спадкоємці (296 — 391 п. п.) і спадкоємство (392 — 402 п.п.); розділ Право речове поділяється на п'ять підрозділів: підвалини речового права (403 — 413 п.п.), право власности (414 — 449 п.п.), обмежені речові права (450 — 459 п.п.), Земельне право (460 — 523 п.п) й право водне (524 — 532 п.п.) Право зобов'язань — загальні риси права зобов'язань (533 — 571 п.п.), договори (572 — 769 п.п.) та відповідальність за шкоду (770 — 785 п.п.). Найбільше місця віддається родинному праву.

Що до цінности програми, то вона, звичайна річ, найдокладніше й найсистематичніше розроблена з усіх інших; та, на жаль, у цій програмі зовсім не подано вказівок що до користування нею [2]). Слід також зауважити, що покажчик літератури не зовсім повний: у ньому бракує відомостей про програми (за де-які з них згадується лише в кількох примітках до вказівок), а також і про де-які праці.

III. Дуже мало зверталося в нас (та й тепер звертається) уваги на дослідження народнього знання. Ми не маємо жодної спроби всебічної характеристики народніх знаннів, а лише невеликі дослідження з окремих галузей їх. Це треба сказати й про програми з цього поля: на Україні ще не було видано окремо жодної програми або хоч загального плану до збирання всебічних відомостей про народні знання, а лише невеликі спроби, присвячені вузьким їх ділянкам. З таких видань насамперед треба згадати „Опыт программы для собирания народных математических знаний“ К. Щ., що вийшов 1893 року.

Тут таки треба спинитися на „Программе для собирания народных воззрений по метеорологии и земледелию“ В. І. Василенка, додану до книжки того-ж автора — „Метеорология и земледелие по украинским народным воззрениям, с программою для собирания материалов“, видання „Полтавского О-ва сельского хозяйства“, Полтава, 1902 р. „Программа“ має 71 запитання й складається з таких розділів: 1) „Общие сведения“, 2) „По метеорологии“ і 3) „По земледелию“.

Далі треба розглянути програми для дослідження народньої медицини. Тут де-що дали київські українські медичні товариства: р. 1911 Медична Секція Українського Наукового Товариства в Київі видала Анкету до збирання термінологічного та етнографічно-медичного матеріялу; оброблення її належить лікареві Галіну.

Далі в цьому напрямі працює Українське студентське Медичне Товариство в Київі (при Київському медичному інституті). 1921 року воно разом із факультетською Акушерсько-Гінекологічною клінікою склало досить велику анкету — Програму до збирання

---

[1]) В. С. Назимов, В. А. Камінський, М. М. Товстоліс, Е. М. Єверський і Б. А. Язловський (див. Вступні уваги, стор. XI).

[2]) А тимчасом, ці вказівки були-б потрібні для роботи в такій галузі, яку, може, найменше доводилося досліджувати неспеціялістам. При користуванні цією програмою її неможна заповнювати лише з відповідей мешканців досліджуваної місцевости на подані запитання: багато пунктів програми можна заповнити тільки як пожити певний час самому в цій місцевості.

відомостей про народне акушерство. Тут було звернено увагу й на питання термінологічні; анкета ця могла-б бути корисна в своїй галузі — в складанні її брали участь спеціялісти (проф. Писемський, прив.-доц. Крупський, студенти мед. інституту). В основу її покладено програму Онищука.

Незабаром після цієї більшої програми того-ж 1921 року була видрукувана (друкарською машинкою) додаткова менша анкета — для збирання відомостей про місячку. Вона мала 19 пунктів.

В справі видання програм де-що дав Термінологічний гурток Наукового товариства студентів медиків при Київському медичному інституті (що заснувалося замість студентського медичного т-ва, яке потім ліквідувалося). Цей гурток видав 1925 року програму Онищука, що складається з 1) „Програму в справі народньої термінології до анатомії й фізіології"; 2) „В справі збирання відомостей про народне лікування взагалі" (також друковані машинкою). В програмі звернено увагу на паталогічні зміни в людському організмі (розділ 3), народню акушерію (розд. 4), відомості про лікарські рослини (розд. 5), ліки з тіла тварин (розд. 6), мінеральні ліки (розд. 7), і, врешті, народні погляди на вчених лікарів (останній—восьмий розділ).

IV. Після інструкцій до збирання матеріялу з цих паростей народнього побуту переходимо до дослідження народньої техніки. Досить широкий план для її обслідування з'явився в „Трудах XII археологического с'езда в Харькове", т. 2 (М, 1905), стор. 548 — 554 за назвою „Программа для собирания материалов по народной бытовой технике доктора антропологии Ф. К. Волкова, разосланная по губернии Полтавской Предварительным комитетом". Вона складається з таких розділів: I. „Простейшие механические приспособления" (6 п.п.), II. „Огонь, его получение и сохранение" (6 п.п.), III. „Охотничий промысел" (7 п.п.), IV. „Рыболовство (рибальство)" (6 п.п.), V. „Скотоводство" (6 п.п.), VI. „Пчеловодство (бжільництво)" (4 п.п.), VII. Леса, сады, пастбища и сенокосы" (3 п.п.), VIII. „Хлебопашество" (3 п.п.), IX. „Мукомольство (мірошничество)" (3 п.п.), X. „Копание земли. Обработка глины" (8 п.п.), XI. „Обработка дерева" (7 п.п.), XII. „Обработка шкуры и кож" (5 п.п), XIII. „Роговой и костяной промысел" (1 п.), XIV. „Обработка волокнистых веществ" (6 п.п.), XV. „Обработка металлов (железа и других)" (6 п.п.) і XVI. „Транспорт (переноска и перевозка вещей и клади) и орудия транспорта" (5 п.п.). Наприкінці додано вказівки (6 п.п.) для збирачів.

Тут треба згадати ще літографовану „Анкету в справі збирання відомостей про засоби транспорту й комунікації в українського народу" М. Тарасенка. Це короткий (на 2½ стор.) план до збирання відомостей про засоби пересування, який дає вказівки що до опису розваг (катання на коньках, ковзання, то-що) і приладів до пересування так у різних нормальних умовах, як і в ненормальних (незручних місцевостях). У тих пунктах, що їх охоплює програма, вона може бути корисна; але справу в ній охоплено не зовсім повно (наприклад, слід було-б звернути увагу ще на де-які відомості про віз).

V. Далі нам доведеться спинитися на програмах для збирання матеріялу з українського фольклору.

Перша спроба [1]) з цього поля стосується ще до 60-х років минулого століття: це — вміщена в „Черниговских губ. ведомостях" 1867 р., № 41, а пізніше в „Памятной Книжке Харьковской губернии" 1868 р. (част. II, стор. 36 — 50), і видана потім окремо (Х., 1868, 14 стор.) „Программа для собирания сведений о народных суеверьях и поверьях в Южной России" Петра Ефименка [2]). „Имея намерение",— пише автор у коротенькій передмові,— „составить учебное пособие по части искоренения суеверий и предрассудков в Южной России, я счел необходимым предварительно собрать сведения о южно-русских поверьях, суевериях и предрассудках, а для того составить подробную программу для собирания сказанных данных"... Зміст програми такий: A. „Верования и суеверия": 1) „Небо, светила и небесные явления", 2) „Земля, стихии и различные естественные явления на земле", 3) „Человек, его жилище, одежда, пища и занятия" (про вірування та перекази, звязані з згаданими моментами), 4) „Царство животных и растений", 5) „Мир духовный" (релігійні уявлення, мітологія та демонологія, уявлення про смерть і хоробу, перекази про створення світу й перші часи існування землі та людей, рай і пекло та ін.), 6) „Превращение"; B. „Обряды": 1) „ Места совершения суеверных обрядов", 2) „Праздники и обряды, совершающиеся однажды в жизни человека" (постриження, одягання дитини вперше, весільні й похоронні обряди), 3) Праздники и обряды годовые", 4) „Игры и хороводы", 5) „Приметы и гадания", 6) „Лечение болезней"; C. „Памятники народной словесности".

---

[1]) Ми не залічуємо до інструкцій для збирачів фольклорного матеріялу статтю М. Номиса —„Приглашение к сотрудничеству по составлению сборника пословиц"—„Херсонские Губернские Ведомости", 1864 р., № 3.

[2]) Перед цим той самий автор склав „Программу для собирания народных поверий и суеверий Южной России"—„Известия И. Р. Геогр. О-ва", т. 2, № 4, додаток.

1874 р. в Одесі вийшла книжечка Д. Н. Багенського — „Указания к составлению описания своего края, 1-я часть", 37 стор. Ця програма залишилася в нас майже невідома [1]), а тимчасом вона може бути й на наші часи цікава не тільки з бібліографічного погляду, бо нею за браком інших усебічних фольклорних програм, могли-б з де-якими додатками користуватися й тепер, як загальним планом, малодосвідчені збирачі.

Зміст програми Багенського такий: розділ I — „Вступительная заметка" — складається з двох підрозділів: а) „Несколько слов относительно значения этнографических материалов и их собирания", б) „Техника этнографических записываний"; розд. II-й — „Записи, относящиеся к обрядовой поэзии" — охоплює в запитаннях усі види пісенної творчости, що належать до обрядової поезії. Тут перераховано ці види й зазначено найцікавіші зразки кожного з них; розд. III-й — „Необрядовая песенность" — пісні історичні, ліричні, дитячі й думи, і розд. IV-й — „Народное прозаическое творчество".

Після цієї, як видно, й тоді маловідомої брошурки ми не бачимо жадних аналогічних видань аж до 1896 року, коли виходить книжка Доманицького — „Народна словесна творчість, її вивчення та збирання її творів", Варшава, 1896, стор. 87 [2]).

Починаючи з короткого огляду історії української народньої поезії та сучасного її стану, далі визначивши право української літератури, а зокрема, народньої поезії, претендувати на місце серед самостійних літератур, автор переходить до дослідження творчости укр. народу і тут подає досить докладну програму для збирачів матеріялу з цього поля, що, проте, на наші часи потрібує вже багатьох корективів що до систематизації матеріялу. Зміст самої програми такий: 1) „До записування народніх пісен обрядницьких"(— весільні, обжинкові, пісні чабанів, жебрацькі, думи, хрестинні пісні, похоронні голосіння, колядки, щедрівки, „ягілки" (веснянки); як бачимо, систематизація видів пісенного матеріялу досить дивна); 2) „Необрядницькі пісні" (пісні про кохання, історичні, колискові); 3) „Народня проза" (казки, анекдоти, приказки, примівки, загадки) і 4) „Народні вірування" (уявлення про природу, народня медицина з ветеринарією, демонологія).

Цією книжкою, власне, закінчилося видання в Україні більш-менш широко розроблених програм до дослідження народньої словесної творчости (не зважаючи на те, що цікавість до цього дослідження не зменшувалася).

В звязку з готуванням до археологічного з'їзду в Харкові, від імени чернігівського губернатора (голови Статистичного комітету) розіслана була „Программа, которой надлежит придерживаться при собирании легенд, сказаний, преданий и рассказов о выдающихся местностях Черниговской губернии".

Після цього взагалі більше не виходило в нас окремо виданих програм для дослідувачів фольклору, крім маленьких листівок або анкет, що з'являлися у виданні місцевих дослідчих організацій або в наукових збірниках та журналах. Серед них з видань старого часу згадаємо тут видання „Общества исследователей Волыни".

Так, воно видало цікаву анкету „Материалы по изучению народных обычаев, преданий, суеверий и друг. пережитков старинного пасечного хозяйства на Волыни" (року не зазначено)—4 стор. і 3 стор. додатку до анкети. Анкета складається з 22 запитань — погляди народні про бджільництво та бджіл, уявлення про природу бджоли, мед (також бджолиний клей та квітковий пилок), годівля бджіл, догляд їх, збирання меду, крадіжки бджіл та меду; влаштування пасік, погляди на бджільницьке господарство, в додатком про замовляння та молитви й обряди, звязані з окремими моментами бджільництва, а також приказки, оповідання, перекази та забобони, де фігурують бджоли, мед, віск, бджільники та ін. До анкети додано заклик „О-ва", де підкреслюється вагу збирання пережитків з бджільництва і подається загальні вказівки для записувачів.

Етнографічна секція „О-ва исследователей Волыни" видала дві анкети для збирання матеріялу з народнього календаря. Перша з них—це „Народный календарь с 21 ноября до 30 января" (без зазначеня року), в загальний, стислий план, розміром на 2 стор. Складається ця анкета з 14 пунктів.

Другий план — це „Программа для собирания сведений по народному календарю. Весенний период" (року видання також не зазначено). В цій анкеті є такі пункти: „Февраль", „Масляница", „Март", „Апрель" и „Май".

Коротенька програма з народнього календаря вийшла в Кам'янці на Поділлі в журналі „Православная Подолия" за 1906 рік і окремо, за назвою „От Подольского Церковного Историко-Археологического Общества. 1. Программа для собирания этнографических сведений, касающихся праздника Пасхи и ближайшего к ней времени". Вона складається

---

[1]) Ми не маємо жадних відомостей про те, чи виходили дальші частини „Указаний" Багенського і яким питанням вони присвячувалися.

[2]) На жаль, на обгортці не зазначено авторових ініціялів; якщо-ж гадати, що автор книжки був Василь Миколаєвич Доманицький (це, здавалося-б, було природньо припустити), то треба зауважити, що в покажчиках творів В. М. про цю книжку ніде не згадується.

з таких пунктів: „Масляница", „Заговини", „Великий пост", „Вербное воскресение", „Страстная седмица", „Страстной четверг", „Страстная пятница и суббота", „Пасха. Первый день", „Второй день Пасхи", „Пасхальная седмица", „Фомина неделя", „Время пятидесятницы", „День св. Георгия", „Преполовение" і „Праздник Пресв. Троицы".

В „Україні", перша серія, VII—VIII, стор. 224—231 подано „Обращение к читателям о собирании украинских похоронных причитаний" В. Данилова з увагами до записувачів.

Невеликі програми знаходимо в журналі „Просвещение Донбасса". Так, у № 9 за 1922 рік (стор. 110—112) цього журналу вміщено програму за назвою „Народный календарь. Декабрь и Январь", у № 1-2—1922 р. (стор. 138—139) — „Народный календарь. Февраль—Март", № 3—1923 р. (стор. 101) — „Н. календарь-Апрель", 4—1923 (стор. 99—101) — „Н. к.—Май", № 5 (стор. 99)— „Июнь", № 6—7 (стор. 157—158) — „Июль".

Крім того, в № 1-2—1923 р. (стор 139—141) подано за наголовком „Приметы" 63 запитання про народні забобони, а в № 8—1923 того самого журналу (ст. 56—57)— статтю „К читателям—сотрудникам"; це в короткі вказівки для збирачів краєзнавчого матеріялу, надсиланого до редакції журналу. Тут говориться про „Записи произведений народного творчества" (про вагу збирання правильними способами матеріялу з цієї ділянки), „Что записывать" (види словесної творчости, що потрібують досліджування), „Как записывать" (технічні вказівки для збирачів) і „Обследование быта местного населения" (дуже коротенькі, найзагальніші вказівки до збирання матеріялу про соціяльний, домовий матеріяльний побут, то-що).

„Програм до збирання матеріялів по фольклору та мові на Полтавщині"—2 стор.— див. „Бюлетень Полт. Губ. Відділу Нар. Освіти" за 1921 р.

1925 року у виданні Етнографічного товариства в Київі вийшла брошура Шульгиної — „Програма для збирання відомостей про народній календар", частина III — Великдень. К., 1925, 32 стор.

Того-ж року в згаданій вже вище книжці „Музей Слободської України" — I, на стор. 44 вміщено програму з народнього календаря Р. С. Данківської — „Программа для собирания сведений о праздниках Троицы и Ивана Купала" (10 пунктів).

Крім зазначених видань, можна назвати лише невеличкі програми для дослідження окремих галузей фольклору, що їх видала Українська Академія Наук.

Протягом 1925—26 р.р. вийшла низка програм установ УАН — Етнографічної та Культурно-Історичної комісій.

Друкованих програм Етнографічної комісії окремо вийшло дві. Це листівки, кожна на дві сторінки розміром. Перша з них — це „Програма до збирання пісенного матеріялу"[1]). Вона складається з загальних уваг для збирачів і 24 пунктів, що стосуються до різних видів обрядової пісенности, необрядової, нових пісень, старих збірників, а також до співців. Скрізь звернено увагу на відношення народу до різних видів пісень, а також на поширення цих видів.

Друга в „Програма до збирання оповідань, казок, переказів і прислів'їв"[2]). У ній подано також загальні уваги до збирання матеріялу й 24 запитання та вказівки.

Врешті, в Бюлетені Етнографічної комісії № 2 (1926 року) надруковано (стор. 2—3) програму „Народній календар (Грудень. Січень)", що охоплює час від дня Наума до кінця січня (старого стилю).

Перший випуск програм Культурно-Історичної комісії складається з двох частин: перша — це „Інструкція Катедри Історії Українського Народу ВУАН для екскурсій і дослідів її співробітників та кореспондентів в царині культурних переживань та історичної пісенности", друга — „Програма для збирання матеріялів, що виясню ють значіння огню в світогляді українського народу". Вся брошура має 8 сторінок. „Програма" складається з 45 запитань зі вступом, в якому з'ясовується інтерес, що його являє питання, і подається вказівки про дослідження цієї галузи народнього світогляду. Запитання стосуються до користування вогнем у щоденному житті та в обрядах, поводження з ним, до поглядів на вогонь і звязаних з ним прикмет, переказів, оповідань та звичаїв.

Другий випуск це „Програма збирання матеріялів до українського народнього сонника". Вона містить вступ і 12 пунктів — про спеціялістів тлумачити сни, значіння, що надається снам у різних випадках, про сни спеціяльно віщі й вплив на сни. Ця спроба цікава тим, що звертає увагу на порівняно мало досліджувану галузь, яка останніми часами викликає до себе зацікавлення в етнологічній науці.

---

[1]) Вона вийшла як частина збірника Історично-Філологічного Відділу УАН, № 13 (випуск 3).
[2]) Ця програма вийша як І-й випуск № 29 Збірника Історично-Філологічного Відділу УАН.

Крім згаданих друкованих програм, Етнографічна Комісія видала ще кілька літографованих листівок-рукописів. Перша з них — це „До трудових шкіл“ (4 ст.). Тут Комісія закликає працівників трудових шкіл використовувати учнів шкіл для збирання від них того матеріялу з поля народньої творчости, який стосується до весняного періоду, і пропонує робити це в звязку з проробленням весняних комплексів. Як бачимо, тут звертається увагу на дуже мало ще практикований спосіб збирання краєзнавчого матеріялу.

Далі вийшли такі програми: „Програма до збирання відомостей про вірування в вихор“, К. 1926 р. Анкета до збирання відомостей про звичай кидати гілки на могили, К., 1926 р. Анкета про квіти, К., 1926 р., Програма до збирання відомостей за день Івана Купайла, К., 1926 р., Народній календар. Вересень, К., 1926 р., Анкета для збирання переказів про походження жінок (складена в звязку зі статтею акад. В. Гнатюка „Три жіночі вдачі“) і переказів та пісень про неплідних матерів та ненароджених дітей (у звязку з дослідом того-ж самого автора „Пісні про неплідну матір і ненароджені діти“) й анкета, присвячена уявленням та віруванням про сонце і ставленню до нього.

Врешті, треба згадати останні з друкованих етнографічних програм — опубліковані в збірнику „Первісне громадянство та його пережитки на Україні“, вип. І — ІІ (вид. Всеукр. Акад. Наук), К., 1926 року.

Перша з них є запитання, додані до невеликої статті акад. М. С. Грушевського „Постриження й інші обряди відправлювані над дітьми й підлітками“ („Первісне громадянство“, стор. 86). Цих запитань 33; вони охоплюють обряди, звичаї та вірування, що стосуються до життя дитини ще від її народження і до юнацького віку, а також дальші обряди, відправлювані, коли вступають до дівочої чи парубоцької громад.

Ця коротенька програма являє цілком нову спробу тому, що ставить за мету зібрати й зафіксувати пережитки, як каже автор, системи обрядів у родо-племінному колективі, що укладали порядок прийому та переходу кожного нового члена роду з самого народження до відповідних поколінних груп.

Друга, вміщена в тому самому збірнику, більша вже програма — це додана до статті Л. Шевченкової „Звичаї, звязані з закладинами будівлі“ („Первісне громадянство“, стор. 93—95). Так само, як і попередня, вона ставить завдання зібрати, кажучи словами авторки, цінні останки прастарого соціяльного устрою нашого народу та його первісної культури — залишки громадських обрядів, знязаних з закладинами хати, що виразно виявляють „пережиток первісного комунального життя і старинного колективу“. Програма складається з трьох частин: „Вибір місця під хату“ (27 запитань), „Закладчина хати“ (38 запитань) і „Переселення в хату“ („входини“, „новосілля“ — 31 запитання).

VI. Після цього спинімося на програмах до збирання матеріялу з окремих, часткових галузей, що хоч і не належать безпосередньо до дільниці фольклору, але стоять до неї ближче, ніж до інших паростей.

Так, у „Харьковских Ведомостях“, № 76, 1889 року і № 70—1891 року вміщено короткий план проф М. Ф. Сумцова в його статті „Вниманию сельских хозяев“ — у справі збирання відомостей про народні писанки.

Року 1895 у Київі вийшла інструкція Лубенського музея Е. Н. Скаржинської — „Программа для собирания народных писанок“.

У виданні того самого музею з'явилася ще й друга програма з цього поля — в книзі „Лубенский музей Е. Н. Скаржинской. Этнографическое отделение. Описание коллекций народных писанок. Составил С. К. Кульжинский“, вип. І, 1899 р. Тут на стор. 27—28 є в тексті, без осібного наголовку, 10 запитань що до писанок.

Після того побачила світ ще одна інструкція проф. Сумцова (прізвища в ній не згадано) — „Программа для собирания писанок и сведений о них. (К XII археологическому с'езду в Харькове)“ — „Труды Харьковского Предварительного Комитета по устройству XII археологического с'езда“ („Записки Харьковского У-та“, 1900 р., кн. 3 й окремо — Х., 1902 р.), стор. 36—37 й осібно — відбитком. Вона складається з докладного вступу й 8 пунктів.

Так само в звязку з Харківським археологічним з'їздом видано „Программу для собирания писанок и сведений о них к XII археологическому с'езду в Харькове. От Историко-Филологического Общества при Институте кн. Безбородко в Нежине“, без зазначення року.

1906 року в журналі „Православная Подолия“ й окремо (в Кам'янці на Поділлі) вийшла програма за назвою „От Подольского Церковного Историко-Археологического Общества. Программа для собирания писанок и вышивок“ [1]), 4 стор. Вона складається зі вступу й двох частин: 1) „Относительно собирания писанок“ (6 запитань та вказівок) і 2) „Относительно собирания вышивок“ — вказівки для збирачів.

[1]) Про програму 1-шу того-ж „Ц. Ист.-Арх. О-ва“ говориться в цьому огляді на стор. 157.

Тут скажемо й про „Программу для собирания обрядовых печений и сведений о них", Р. С. Данківської [1]), що вийшла в бюлетені музею Слобідської України, I (стор. 42—43) — 29 запитань.

Далі до програм з фольклору близько стоять ще програми для дослідження побуту та діяльности народніх співців і музикантів.

Перша така спроба належить М. Ф. Сумцову: це — „Программа для собирания сведений о кобзарях и лирниках. К XII археологическому с'езду в Харькове" (прізвища авторового не зазначено), що з'явилася в „Трудах Харьковского Предварительного Комитета по устройству XII археологического с'езда", стор. 32—35 й окремо (з підписом прізвища), брошуркою на 4 стор., за тією самою назвою (без зазначення року видання). Взагалі, вона дуже коротенька й накреслює лише загальні пункти, в яких треба провадити дослідження справи. Складається програма з вступу про кобзарів і дослідження їхньої творчости та 14 №№ запитань.

Єдину-ж ґрунтовну, детально розроблену інструкцію з цієї галузи маємо ми в праці К. Квітки — „Професіональні народні співці й музиканти на Україні. Програма для досліду їх діяльности й побуту [2]), Київ, 1924 року, 114 стор. Книжка складається з передмови (в ній подано цінні вказівки бібліографічного характеру) й 10 розділів: I — „Кобзарі, лірники й старці-співці" („Попередні уваги", „Загальні питання", „Громадське становище", „Артистична діяльність та її форми", „Репертуар", „Наука", „Товариські відносини і організація", „Знання і погляди", „Околишній вигляд", „Фізичний стан", „Інструмент", „Поводир", „Хатнє життя. Господарство. Помічні заробітки"), розд. II — „Торбанисті", розд. III — „Скрипники", р. IV — „Бубнисті", р. V — „Басисті", р. VI — „Цимбалисті", р. VII — „Троїста музика", р. VIII — „Дударі", р. IX — „Трембітанники" і X — „Музиканти інших типів і чужоземні музиканти". Наприкінці подано додатки, що стосуються до різних розділів програми.

Вже з цього наведеного змісту книжки видно, як усебічно й широко охоплено в ній питання. Справді, це в наймонументальніша, складена на базі дуже великого матеріялу і пильно оброблена програма.

VII. Далі нам доведеться спинитися на програмах для дослідження народнього мистецтва [3]). Короткий план описів зразків старовинного будівництва являє „Анкетний листок складання реєстраційних описів пам'яток старовинного будівельного мистецтва (світського)" С. Т. [4]). Він містить вказівки що до дослідження: а) історії будівлі, в) конструкції, с) оздоблення (старовинного й сучасного), далі — обмірювання й зарисовування та різних побічних уваг.

VIII. Окремо, на нашу думку, слід виділити програми для збирання матеріялу з дитячого побуту.

В 3-й книжці „Археологической Летописи Южной Руси" (К., 1903 р., стор. 115—118) у „Приложениях" уміщено „Программу для собирания коллекций детских игрушек и материалов по детским играм и забавам". Як то видно з тексту, це в план „Полтавской подготовительной комиссии по устройству этнографической малорусской выставки при археологическом с'езде в г. Харькове". План складається зі вступу, де зазначається, який інтерес являє питання, і самої „Программы", що поділяється на дві частини: А. „Игрушки" і В. „Забавы и игры". Всіх пунктів в 14. Перша частина в інструкція до збирання речей розваги дітей, починаючи від грудного віку, друга — що до збирання відомостей про найпоширеніші гри влітку та взимку, гри хлоп'ячі та дівчачі й спільні, а також дитячий фольклор. Ця друга частина цікава останніми своїми запитаннями — про дитячі товариства, їхні, так-би мовити, юридичні функції в справах дітей, а також про те, як відбивається в грах праця дорослих.

До певної міри новину являє собою спроба Шульгиної намітити загальний план дослідження фізичного виховання малих дітей у селянства в її статті „Фізичне виховання немовлят" — „Записки Етнографічного Товариства у Київі", кн. I (К., 1925 р.), стор. 43 — 44. Авторка не дає програми, а, власне, лише намічає низку пунктів у тексті статті: відзначивши вагу дослідження справи й схарактеризувавши те, що в цій ділянці зроблено досі, вона зазначає, на що слід звернути головну увагу, вивчаючи справу. Дев'ять пунктів, намічених у цій статті, стосуються до життя немовляти від появи на світ, до відомостей з дитячої гігієни та медицини, годівлі дитини, приладів, що мають відношення до справи фізичного виховання, штучних деформаційних засобів, іграшок, способів, як учать дітей говорити, а також різних обрядів та вірувань: останній пункт — про дитячу смерть та похорон.

---

[1]) Відомої дослідниці народнього печива.

[2]) Це — збірник Історично-Філологічного Відділу УАН, № 13 (Праці Етнографічної Комісії), вип. 2.

[3]) Про одну в програм, що належить до цього поля, а саме — про інструкцію для збирачів матеріялу з народнього гаптування, видання Подільського „Церк. Ист.-Арх. О-ва", ми вже згадували, кажучи про інструкції до збирання писанок.

[4]) Відомого дослідника українського будівельного мистецтва проф. С. А. Таранушенка.

IX. Так само на осібному місці поставимо ми поодинокі програми видання останніх часів, що стосуються до цілком нового напрямку, на який досі або зовсім не зверталося, або зверталося лише дуже побіжну увагу при краєзнавчому досліджуванні — це вивчення міського побуту.

Так згадаємо „Краткий план обследования базаров, рынков, ярмарок и т. д." Н. Рєдіна, вміщений у „Бюлетені Музею Слобідської України", ч. I, стор. 39. Він складається з 14 запитань. Способи ж систематичного обслідування побуту міста намічається в плані Н. Заглади, вміщеному в її статті „В справі дослідження міської людности"—„Записки Етнографічного Товариства", т. I (Київ, 1925), стор. 51 — 53. Це, як каже й сама авторка, не є вичерпна програма. Після короткого вступу тут відзначається лише в загальних рисах, що має бути за об'єкт обслідування життя міста.

План цей має 14 пунктів і поділяється немов би на дві частини: перша, вступна — про саме місто, як територіяльну одиницю, і друга — про його населення. Міське населення поділяється в плані окремі „класи" (соціяльні та виробничі — професійні угрупування); в окремі пункти відділяється дитячий побут, побут зайшлого елементу, що лише тимчасово перебуває в місті, життя людей, що не мають певних засобів до життя (професійні злочинці, також жебраки та інші). Наприкінці звертається увагу на потребу спеціяльного досліджування та студіювання побуту національних меншостей.

X. Тепер перейдімо до програм для збирання діялектичного матеріялу. З програм, складених для збирання такого матеріялу на Україні, першою вийшла „Программа для собирания данных о языкс великорусского населения Харьковской губернии" М. Г. Халанського, вміщена в „Харьковском Сборнике", вип. 5 (1891 р.), „Извещение", стор. XI—XIII. Вона спиняється переважно на фонетичних і багато менше — на морфологічних особливостях.

Першою інструкцією для дослідження української діялектології[1]) була „Программа для собирания сведений о малорусских говорах Харьковской губернии" того самого автора, там таки, в „Харьковском Сборнике" за 1891 рік, стор. XIV—XV (пізніше вона вийшла окремим відбитком), що мала 2 підрозділи. Вона звертала увагу виключно на фонетичні діялектичні особливості.

Після анкети Халанського вийшла ще ціла низка видань з цієї галузи, що можуть бути цілком придатні й тепер. Хронологічно тут на першому місці стоять монументальні програми Михальчука й Кримського та Михальчука й Тимченка.

„Программа для собирания особенностей малорусских говоров" К. Михальчука й А. Кримського, СПБ., 1910, стор, 163, являє відбиток зі „Сборника отделения русского языка и словесности" Російської Академії Наук, том LXXXVII. Вона розглядає фонетику, складові явища та акцентологію. На лексичних особливостях говірки „Программа" не спиняється. В передмові, що складається з 10 стор., подано загальні вказівки, як збирати діялектичний матеріял. Зміст програми: „Звуки гласные", „Согласные звуки", „Гласные с согласными". Отбрасывание и вставка гласных и согласных", „Перестановка звуков, слогов и целых слов", „Ударение". Всіх §§ є 123. Надто докладно розроблено відділ акцентологічний.

Як видно з передмови, спершу програму обробив К. Михальчук (через хоробу він не міг закінчити її, й це зробив акад. А. Кримський, що остаточно обробив і багато доповнив програму), якому Російська Академія Наук доручила було скласти програму для дослідження українських діялектів. Коли ж Михальчук мусив припинити роботу в цій справі, її провадили далі двоє спеціялістів: перший — це акад. А. Кримський, що в наслідок його роботи з'явилася згадана програма, і проф. Тимченко, що обробляв Михальчукову програму незалежно від акад Кримського. В цій другій редакції програма вийшла за наймснням К. Михальчука і Є. Тимченка, за назвою „Програма до збирання діялектичних одмін української мови", Київ (видання не зазначено)[2]), стор. II + 202 з „Записок Наук. Т-ва в Київі, кн. V—VIII 1909—1911 р.р.

Це є найбільша програма з виданих досі на Україні діялектологічних програм. Вона містить такі розділи: „Загальні вказівки, як збирати діялектологічний матеріял", „Звуки голосові", „Шелестові звуки", „Формування слів", „Деклінація", Конйугація", „Наголос", „Складня" і „Словник". Кількість усіх §§—280. Найширше з усіх розроблено лексичний та синтаксичний розділи.

Мало відомою залишилася коротенька програма Московської Діялектологічної Комісії, що призначалася для дослідження волинських говірок — „Краткая программа для собирания сведений о малорусских говорах", 8 стор. Складено її 1916 року; видало „Программу" 1917 р. в Житомирі „Общество Исследователей Волыни". Програма ця дуже схематична, але складено її планово і вона визначається

---

[1]) Поминаємо тут статтю А. Тулуба „Об изучении народного языка в Черниговской губ." — „Черниговск. Губ. Ведом.", 1861 р., № 21.

[2]) В білографічному покажчику І. Огієнка — „Українська мова" (стор. 41) зазначено, що програма Михальчука й Тимченка вийшла 1911 року.

послідовністю; лише видано її з багатьма помилками. Програма складається з 32 пунктів і призначається, головним чином, для записування фонетичних та найважливіших морфологічних особливостей говірок і дає лише загальні вказівки до збирання лексичного матеріялу.

Дещо з цієї царини дали нам останні часи Насамперед, 1923 року Всеукр. Акад. Наук видала „Програми для збирання етнографічних матеріялів" Олени Курило[1] — Київ, 34 сторінки Книжка ця складається з вступу до програми (з загальними увагами, як провадити діялектологічні спостереження та з бібліографічними вказівками) і чотирьох розділів. 1. „Початки мови": а) „Жести", б) „Міміка та жести, що зв'язані з різним почуттям і станом" („25 запитань"), в) „Природні, перекличні (онемопоетичні) та інші первісні вигуки" (17 п.п.), г) „Дитяча мова"; 2. „Таємні мови" (16 запитань); 3. „Ономастика" і 4. „Початки письма" (15 п.п.).

Не треба доводити, що ця програма дуже цікава для нас тим, що звертає увагу на ділянки, що на них у нас не спинялися дослідувачі (за винятком хіба ономастичного матеріялу).

За рік після програми О. Курило в Харкові вийшла книжка О. Синявського — „Діялектологічний порадник. Програм для збирання діялектичних матеріялів з лівобережних говорів української мови", 1924 р., 56 стор. „Порадник" містить у собі передмову, практично методологічні вказівки (дуже корисні малодосвідченому збирачеві) і програми з чотирьох частин: наголосу, фонетики, морфології та синтакси (фразеології[2]).

„Порадник" Синявського може бути цінним через свою приступність до практичного використання; крім того, він, не зважаючи на свій не дуже великий обсяг, дає матеріял для складання досить повного й суцільного опису говірок. В той час, як використовування згаданих попереду великих програм Михальчука й Кримського та Михальчука й Тимченка потрібує величезної праці, „Порадник", завдяки його невеликому розмірові, приступному викладові та доданим практичним вказівкам, можна вичерпати багато легше й швидче.

Року 1925 Українська Академія Наук видала невеличку брошуру проф. Євг. Тимченка — „Вказівки, як записувати діялектичні матеріяли на українськім язиковім обширі"[3], Київ, 18 сторінок (літографоване видання на правах рукопису),— дуже загальна програма. Майже всю її присвячено фонетичним особливостям і лише по одному параграфу морфології та акцентології. Всіх §§ є 26. Наперед подано досить широкі вказівки для записувачів.

В останній книжці „Вісника Одеської Комісії Краєзнавства при УАН" — № 2 – 3, 1925 р. вміщено (стор. 268) невеличкий на 1 сторінку — „Програм для збирання лексичних особливостей української мови доби 1914 — 1925 року" проф. М. М. Семенова. Складається програма з 15 пунктів. Це, власне, перша спроба плану до зафіксовування особливостей української мови останнього воєнного та революційного часу, записування матеріялу з термінології, даних що до впливів на живу мову, найхарактерніших течій та процесів у ній, а також походження і зміни слів та їхніх значінь.

Врешті 1926 року в газеті „Народній Учитель", № 51 (103) — 52 (104). в додатку № 49 – 50 опубліковано „Діялектологічну анкету" О. Синявського[4]); пізніше вона вийшла окремою брошурою за назвою „Діялектологічна анкета. Початковий матеріял до збирання діялектичного матеріялу", Х., 1927 р., 8 стор. Це коротка програма цілком приступна й людині, що зовсім не належить до філологів-спеціялістів. Вона містить вступні уваги (8 пунктів) і 26 пунктів що до найважливіших фонетичних (9 №№), морфологічних (№№ 10—24) і синтаксичних особливостей мови та вказівки до збирання лексичного матеріялу.

XI. Після загальних діялектологінних програм перейдімо до планів для дослідження різних галузей народньої термінології.

В „Сборнике Харьковского Историко-Филологического Общества", т. 13 (Харків, 1902 р.), част. II, до статті В. Василенка „Доклад по вопросу о толковом словаре украинской народной терминологии" подано два додатки: 1. „Проект инструкции для собирания материалов по технической терминологии" і 2. „Программа вопросов для отдельного лица".

Перший додаток — „Проект инструкции" („Сборник", ч. II, стор. 66—70) складається з 7 пунктів; зміст їх становлять: загальні уваги що до фіксування відомостей-вимоги, яких повинен додержувати записувач, про технічні способи здобувати відомості й засоби до цього, вказівки що до змісту досліджуваного матеріялу та його обсягу.

---

[1]) Це — збірник Історично-Філологічного Відділу УАН, № 13 випуск 1-й (Праці Етнографічної Комісії).

[2]) З передмови довідуємося, що автор має намір скласти ще програму для збирання лексичного матеріялу, яка вийде окремо.

[3]) „Збірник Історично-Філологічного Відділу, № 13, випуск 3.

[4]) Перед тим той самий автор там таки, в газеті „Народній Учитель", № 42—1926 року і в додатку до газети „Вісти"—„Культура й Побут", № 43—1926 року умістив заклик збирати матеріял з української діялектології. В звязку з надсиланням матеріялу, що почав надходити з місць після цього заклику, й складемо згадану тут „Анкету".

Другий додаток — „Программа вопросов" („Сборник", ч. II, стор. 70—71) являє загальний план для записування матеріялів від однієї особи. В ньому є 7 запитань щодо біографічних відомостей про особу, що від неї збирається матеріял, про інструменти та приладдя, вживані в даному промислі й назви (старовинні й сучасні) знарядь, їхніх частин, а також лічбових одиниць виробів.

До 1926 року належить нове видання з цієї ділянки, що його викликали біжучі потреби — це „Інструкція в справі збирання з народніх уст сільсько-господарських назв та термінів" „Термінологічного Бюра Наукового Відділу Сільсько-Господарського Наукового Комітету України", Київ, 15 стор. „Інструкція" має три розділи: I. „Що записувати в картку"; це, власне, й є коротенький загальний план до збирання матеріялу з сільсько-господарчої наукової термінології, де зазначається, на який саме матеріял треба звертати увагу; II. „Як заповнювати картку" й III. „Зразки зповнених карток".

XII. Наостанку згадаємо програми ще з двох галузей дослідження краю — до збирання відомостей історично-археологічних та антропологічних.

Взагалі про програми та інструкції до археологічного дослідження подає докладні відомості проф. О. С. Федоровський у своїй книжці „Інструкції та програми для розвідок та реєстрації пам'яток археології" (Х., 1927 р.) Тому, щоб уникнути паралелізму, ми згадуємо тут лише про маловідомі програми, обминаючи поширеніші за свого часу інструкції, як от видані до XI археологічного з'їзду („Программа для собирания сведений о древностях", 1897 р.), усі вміщені в „Трудах Предварит. К-та" в звязку з XII арх. з'їздом та їхні передруки [1]), випущені до XIII з'їзду „Вопросные листки"; так само не спинятимемося тут на новіших виданнях з цієї царини (крім маловідомих провінціяльних), як от Гамченка, Одеської Комісії Краєзнавства та інших; зазначимо лише, що з планів, випущених останніми часами, найдокладніший в того-ж проф. Федоровського „Инструкции и программы для археологических разведок и сбора археологических материалов", Х., 1923 р., стор. 30 + 8 таблиць.

До історично-археологічних програм належить насамперед заклик „От Историко-Филологического Общества при Харьковском Университете", надрукований у „Харьковском Календаре" на 1884 год", стор. 440—441 (6 п.п.), вдруге поданий (деталізований) у „Харьковском Сборнике", в. 3 (Х., 1889 р.), стор. 249—253, за наголовком „Извещение от Историко-Филологического Общества при Харьковском Университете" (10 п.п.) — про збирання для О-ва відомостей та речей що до археології — про городища, могили, старовинні речі, зокрема церковні, портрети, списки, написи, про церкви, манастирі, місцеві пам'ятки, відомості з історії заселених пунктів і взагалі історії краю, про залишки старих інституцій, архівні матеріяли й старовинні видання. Крім того, тут звернено увагу на матеріял з поля фольклору та діялектології.

1891 року в Харьковском „Сборнике", в. 5 („Извещение", стор. VIII—X) уміщено „Программу для собирания историко-географических и археологических сведений" акад. Д. І. Багалія.

1892 року в „Черниговских Епархиальных Ведомостях" № II, стор. 455—456 була надрукована „Программа а) вещественных, б) письменных, в) художественных памятников и г) просветительно-благотворительных учреждений" до 900-річного ювилею Чернігівської епархії.

У журналі „Пролеткульт" (видання Відділу Народньої Освіти при Черкаському повітвиконкомі) № 2—3, 1919 року, на стор. 15 уміщено від імени Комітету Охорони Пам'яток старовини й мистецтва програму (Д. А. Бочкова) „До студіювання Черкащини з боку археології", що складається з 18 пунктів.

1920 року Золотоноський музей видав окремо „Анкету по Народньому музею Золотоноськ. повіт. від. осв." (2 стор.) для збирання історично-археологічних відомостей про Золотонощину — про археологічні розкопки та знахідки, речі церковної старовини, старовинні книжки, витвори мистецтва, скарби в землі та оповідання про них, архівний матеріял що до визначних осіб району дослідження, а крім того, також відомості про археологів-аматорів та антикварів, що перебувають у районі дослідження.

Тут ми згадаємо й „Анкету", що її видав 1921 року Гуманський музей для збирання історично-археологічних та географічних (про видатні пам'ятки місцевої природи) відомостей про село. Програма має дві сторінки й складається з 8 пунктів, присвячених вступним та історичним відомостям, і 14 пунктів що до географічно-природничих відомостей.

Говорячи про програми до збирання історичного матеріялу, окремо спинімося на своєрідній спробі „Общества Исследователей Волыни", яке проектувало організувати при Волинському музеї відділ експонатів, що стосувалися-б до імперіялістичної війни. В звязку з цим нездійсненим наміром виданий був „Проект организации отдела

[1]) Про передруки програм Харківського „Предв. К-та" див. стор. 153.

2-й отечественной войны при Волынском центральном музее" (4 сторінки, року видання не згадано) — план збирання речей та відомостей для проектованого відділу. В „Проекті" є такі пункти: 1) „Предметы военного характера в тесном смысле": зброя, амуніція, похідне лаштування, способи пересування, спорудження, мапи, допомога військовому відомству різних організацій, матеріял що до „Военно-Промышленного Комитета", література; 2) „Предметы, характеризующие быт мирного населения губернии во время войны": а) рух біженців, установи та організації, що обслуговували їх; в) осіле населення, як відбилася війна на житті країни, побут осілого населення; 3) „Санитарное дело": а) санітарна допомога армії: б) санітарна допомога осілому населенню; 4) „Культурное движение": напрям літератури часів війни, як відбивалася війна на культурному надбанні країни; війна й характер виробництва. Наостанку зазначено способи, що їх намітила комісія для складання „Проекту" організації відділу. До „Проекту" додано заклик „О-ва Исследователей Волыни" з приводу заснування відділу.

XIII. З програм до збирання матеріялу з царини антропології ми маємо лише одну літографовану анкету Шульгиної (2½ стор.) — інструкцію для дослідження штучної деформації черепу людини в дитячому віці.

* * *

Нам довелося взагалі поминути ще два види інструкційної літератури для дослідження краю — це, по-перше, картки для збирання термінологічного матеріялу, по-друге, інструкційні видання урядових установ (як от земств для своїх статистиків чи різних інших установ для своїх співробітників), що не мали розповсюдження і являли плани цілком місцевого, спеціяльного значіння. Так само не згадуємо тут про багато закликів про збирання матеріялу, що не являють великого інтересу з практичного погляду.

Ми, певна річ, дуже далекі від думки, що ця перша спроба огляду краєзнавчих програм, виданих на Україні російській, цілком вичерпує своє завдання і в ній немає прогалин. Насамперед, де-які з програм (надто видані давно й багато дрібніших провінціяльних, а також періодичних видань) були нам неприступні при облідуванні, й тут неможна було дати про них відомостей, або-ж довелося обмежитися лише назвою книжки,— цим у багатьох випадках пояснюється непослідовність що до кількости місця, яке дається тут різним виданням [1]). Але щоб практично здійснити завдання зібрати відомості про всі видані досі програми, потрібно було-б побувати и попрацювати самому в усіх тих місцях, де є тепер, а також де були попереду, краєзнавчі установи, що могли-б видавати такі програми. Ми-ж могли обмежитися лише тим, що крім вибирання відомостей з літератури, звернулися (кілька разів) до всіх краєзнавчих закладів, що існують тепер на Україні [2]) з проханням надіслати нам відомості про всі програми, анкети й плани, які виходили досі у виданнях цих установ, а також ще попереду в пунктах, де існують тепер такі установи й на території цілої колишньої їх губерні. Весь той матеріял, що його не відмовили надіслати ці краєзнавчі організації, тут використано.

Треба сказати, що зважуючися випустити цей огляд з такими прогалинами, ми виходили з таких міркувань: насамперед його складено не тільки з суто бібліографічною, а і з практичною метою, що про неї ми казали вище. Крім того, ця спроба наша є перша на Україні, де, як вже зазначалося, взагалі не виходило досі покажчика хоча-б найважливіших видань з царини краєзнавства, що з'явилися в світ до нашого часу (опріч окремих лише галузей краєзнавства, напр., з фольклору — відомий покажчик Грінченка). Тому працювати нам довелося в нелегких умовах.

Врешті, це своє завдання ми ще не вважаємо за закінчене й маємо доповнювати цей огляд у міру того, як виходитимуть нові видання, а також збирати відомості про старі програми, що досі залишалися нам невідомі. Що до останнього, чекаємо вказівок, за які наперед дозволяємо собі скласти подяку.

Ми щиро вдячні тим, хто допоміг нам своїми повідомленнями, надто Я. О. Риженкові, Б. К. Пилипенкові та Д. А. Бочкову.

P. S. Вже коли ця робота була віддана до друку, до нас надійшли ще такі відомості:

З загально-краєзнавчих програмів, крім згаданих тут, виходили ще такі: року 1924 Чернігівський Держ. Музей розповсюджував анкету загально-краєзнавчого характеру; Луганський Соціяльний Державний Музей видав (без зазначення року друковані машинкою „Анкеты по собиранию музейних материалов: I. Природа,

[1]) Треба, проте, зауважити, що подекуди цю непослідовність ми припускаємо й свідомо, докладніше розглядуючи ті видання, що можуть бути тепер цікаві з практичного погляду або що являють нові спроби в мало вичуваних досі галузях.

[2]) Ми звертался до всіх музеїв та краєзнавчих закладів, що їх зареєстровано у відповідних виданнях Укр. Академії Наук (Бюлетень Комісії Краєзнавства, № 2—1924 р.; Бюлетень Кабінету Антропології та Етнології ім. Хв. Вовка, ч. I, 1925 р.), а крім того, до відповідних установ УАН, до окремих дослідчих катедр, організацій при ВУЗ'ах (зокрема, до Наукового Т-ва студентів-медиків при Київськ. Мед. І-ті) і до де-кого з приватних осіб.

II. Производство, общество, быт, идеология, археология, схема для представления сведений о состоянии предприятия"; Нікопольський музей мистецтва видав 1926 року анкету для збирання матеріялу з природознавства, історії, статистики, побуту та занять населення і пам'яток старовини та матеріяльної культури. Програма Новицького (див. стор.) мала 12 §§ і призначалася до збирання відомостей з краєвої історії, географії та етнографії.

З програм для дослідження фольклору треба ще згадати „Программу для собирания сведений о народних суевериях и поверіях в Южной России", подану в книзі А. А. Матвієва „К вопросу об археологических исследованиях в Южной России, том I. Етнография". Одесса, 1884,— стор. 18—75. В основу її покладено згадану інструкцію П. Єфіменка, що вийшла за такою самою назвою. Програм поділяється на 3 загальних частини: „A. Верования и суеверия", „B. обряди" і „C. Памятники народной словесности". В журналі Полтавського Губ. Відділу Нар. Освіти „Пролетарська Освіта", 1921, № 1—3 вміщений був програм до збирання матеріялів по фольклору і мові Полтавщини, від кабінету мови Полтавського Держ. Музею.

Культ.-Історична Комісія УАН повідомила нас, що вона видала, крім згаданих тут її інструкцій, такі програми: Про виїзд у дорогу К. Грушевської, про січ і козаків, проф. Ф. Савченка, Дослідження над скотарством Л. Шевченкової, а також Дослідження парубоцьких та дівоцьких громад Ф. Савченка.

Етнографічне т-во, за відомостями, що їх воно надіслало нам, опублікувало, крім зазначених, ще такі інструкції до збирання матеріялу з фольклору: народні байки — А. І. Онищука, Дитячі лічилки — Н. А. Малечі, Як убивали старих людей — Л. С. Шульгиної; опріч того, т-во видало ще програми Пояси, крайки — Л. С. Шульгиної, Ступа й жорна та вигуки й ритмичне стукання — А. І. Онищука.

Коротку анкету до збирання матеріялу з нар. мистецтва, археології, нар. техніки та термінології, друковану на машинці, розповсюджував 1923 року по Чернігівщині В. К. Пилипенко.

З царини археології видав інструкцію для збирання матеріялу до XI арх. з'їзду Київський комітет для влаштування з'їзду. Крім того, р. 1925 Коростенський Музей Краєзнавства видав „Програм до збирання матеріялу і відомостей з поля археології та історії місцевого краю" і „Анкету для збирання відомостей про кургани та городища Коростенщини". р. 1927 Катеринославська краєва інспектура охорони пам'яток матеріяльної культури видала анкету з археології, розповсюджувану по краєві.

Заклик Харківськ. „Ист.-Филол. О-ва", надрукований у „Харьк. Календаре" 1884 р. та „Харьк. Сборнике" 1889, був передрукований ще в „Сборнике" О-ва, т. 11 (X., 1899), стор. XXII — XXIII за наголовком „О собирании ист.-этнографических материалов".

Взагалі, відомості про програм, що з'явились у виданні різних краєзнавчих установ, продовжують надходити, і той матеріял, що не ввійде сюди, буде опублікований у 2-й частині цього нашого огляду програми.

W. DASCHEWYTSCH.

Programme zur ethnographicch — landeskun gicchen Erforschung der Ukraine. (Erste Probe einer Übersicht verschiedener alter und neuer Programme und Frageliyten solcher Art) I Teil: Programme für Volkskunde, volkstümliche Rechtsbräuche, Volkskunst, Dialektologie, Anthropologie, die in der ehemaliden russicchen Ukraine und in de jetsigen Ukrainischen Käterepublik erschienen sind.

В. ДАШКЕВИЧ

Бібліографічна частина

ПРОГРАМИ ДО ЕТНОГРАФІЧНОГО ТА КРАЄЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНИ

УКРАЇНА РОСІЙСЬКА

(Продовження й доповнення)

В „Науковім Збірнику Наук.-Дослідч. Катедри Історії Української Культури", кн. VII, ст. 149 — 165, видруковано першу частину нашого огляду програм до етнографічного та краєзнавчого дослідження України, доведену до 1927 року. Тут ми маємо продовжити цей огляд до останнього року, подаючи вказівки щодо програм та анкет, що вийшли у р.р. 1927 та 1928.

1927 рік

За цей рік видруковано такі програми з поля *фолкльору:* В „Бюлетені Етнографічної Комісії Укр. Академії Наук", № 3, 1927, стор. 6 — 8, подано програму „Народній Календар" — лютий - квітень (це є продовження програми до дослідження нар. календаря, вміщеної в „Бюлетені", № 2; її потім передруковувалося окремо, 3-є видання (4 стор.) з'явилося 1929 року).

У „Бюлетені Етн. Комісії", № 4, 1927, ст. 1 — 4, є продовження *„Народнього календаря"* — травень - червень.

Дальші розділи „Нар., Календаря" вміщено в „Бюлетені" № 5, 1927, ст. 1 — 2 — липень - серпень. Там таки, на ст. 4, є запитання за наголовком „Веснянки".

Крім того, Етнографічна Комісія видавала листівки, присвячені окремим питанням, напр., „Програму" до збирання переказів про людей, що завмирали, та оповідання про те, що вони бачили підчас завмирання (1 стор.), *„Програму"* до збирання пісень про гайдамаків (1 стор.).

1928 рік

Етнографічна Комісія УАН видала листівку *„Програма": „Веселка"* (8 запитань), *„Кіт"* (7 запитань) — 1 стор.

У „Бюлетені" Комісії № 9 — 1928 рік є загальні інструкції для записувачів (*„Що й як записувати для Етнографічної Комісії"*, ст. 2 — 3; *„Який ще матеріял можна надсилати до Комісії"*, ст. 3 — 4) й програми: народнього календаря на цілий рік за наголовком *„Зразок плану праці на рік для кореспондента Етнографічної Комісії"* (ст. 4 — 5); *„Про Кузьму-Дем'яна"* (ст. 5 — 6) й *„Про Вернигору"* (ст. 6 — 5 запитань).

Останні дві програми видано ще окремою листівкою (К., 1929, ст. 1).

Крім того, такою самою листівкою на 1 стор. видано недатовану *„Програму. Вірування в місяць"* (15 запитань).

У збірнику „Первісне громадянство та його пережитки на Україні", 1927, 1 — 3 (К., 1928); у статті К. Грушевської — „З примітивного господарства. Кілька зауважень про засоби жіночої господарської магії у зв'язку з найстарішими формами жіночого господарства", 43 — 44 — це є програма до збирання відомостей про розподіл праці в господарстві між чоловіком і жінкою та про повір'я за магічне значіння голого тіла.

З *„нар. знання"* в „Бюлетені Етн. Ком. УАН", № 9, 1928, є коротенька анкета — *„Відомості про народне землемірство"* (6 запитань).

Додатки

Статтю нашу в названому збірнику катедри друкувалося без належного догляду автора й у зв'язку з цим вона вийшла з багатьма помилками та пропусками. Опріч цього, деякі відомості було здобуто вже коли стаття друкувалася, отже, їх не можна було вмістити. Тому подаємо тут найважливіші додатки, що потрібні до видрукованої частини огляду.

З загальноетнографічних програм 1854 року в Києві вийшла „Программа для этнографического описания губерний Киевского учебного округа, составленная по поручению комиссии, высочайше учрежденной при и. университете св. Владимира д. членами кн. *В. Д. Дабижею* и (по языку) *А. Л. Метлинским*".

Року 1855 у виданні тієї самої комісії для опису округи побачила світ „Программа для описания губерний Киевского учебного округа — Подольской, Волынской, Киевской, Черниговской и Полтавской проф. *С. М. Ходецького* — „Труды" названої комісії при університеті, III.

У „Волынских Епархиальных Ведомостях 1884 р., № 1 — 3, видруковано програму Д. Полянського (про неї див. „Етнографічний Вісник", 5, 153).

Року 1889 у „Сборнике" Херсонського земства, 2 — 3, вміщено було „*Опыт программы для этнографического изучения Херсонской губернии*".

До газети „Бессарабское Обозрение" (м. Сороки, Басарабськ. губ.), 1907 р., № 15, додано від „Общества Исследователей Приднестровья" „Краткую программу для собирания коллекций и сведений", що її автором був *В. І. Дашкевич*. Вона складається з таких відділів: „История и археология" (9 пунктів), „География" (4 п. п.), „Этнография, промышленность, торговля, пути сообщения" (18 п. п.).

Зі звичаєвого права в „Харьковском Сборнике", 1893 є „*Программа* для собирания и изучения юридических народных обычаев" *Н. С. Іларіонова*.

З нар. медицини лікар *С. Верхратський* видав „Анкету для збирання матеріялів по народньому акушерству на Україні" (Жмеринка, року видання не зазначено, ст. 14, що складається з загальної „Примітки" та розділів: I. „Відносно місячних" (7 запитань), II. „Вагітність" (36 запитань), III. „Дитина" (7 запит.), IV, „Неплідність" (3 зап.) і V. „Додаток" (7 зап.).

Наукове Товариство студентів-медиків Київського Медичного Інституту (Термінологічно-перекладовий гурток) випустило 1925 р. „*Програм збирання матеріялів з народнього лікування*" (1 стор.): I. „Рослини" (8 запитань), II. „Ліки із звірячих частин" (5 зап.), III. „З царини мінералів" (6 зап.).

Те саме Товариство тоді таки видало „*Програм у справі збирання народньої термінології до анатомії та фізіології людини*" (1 стор., 8 пунктів).

З фолкльору в „Екатеринославских Губернских Ведомостях", 1889, 3, з'явилася стаття „*Собирание местных расскавов*".

З приводу програм, присвячених *частковим питанням побуту*, згадаємо ще статтю *М. Ф. Сумцова* „Вниманию сельских жителей", де була програма до збирання відомостей про писанки (передруковано ще в „Елисаветградском Вестнике", 1889, 75, а також у „Волыни", 1889, 61).

Серед цікавих нам програм можна згадати ще „Програми до збирання відомостей про кріпацькі капели" *Д. М. Щербаківського* — „Музика", 1924.

З поля діялектології в „Трудах эти.-стат. экспедиции в Западно-Русск. край" П. Чубинського, том VII, вип. 2 (Спб., 1877 р.), у„ Приложениях", ст. 527 — 36, подано „Программу для указания особенностей местных народных говоров в Южной России, по пунктам которой записаны помещаемые ниже материалы (І. П. Новицького, що містить 61 запитання), не поділені на відділи, й 13 „Дополнительных вопросов".

Поминаємо тут спеціяльні інструкції Інституту Наукової Мови УАН.

З *археологічних* програм відзначимо насамперед книгу *А. А. Матвіева* — „К вопросу об археологических исследованиях в Южной России", том III — „Археология" (Одеса, 1884).

У „Трудах Харьковского Предварительного Комитета по устройству XII археологического с'езда" („Сборник Харьковского Историко-Филологического Общества", XIII, I, а також у „Записках Харьковского Университета", 1900, 3). Окремо вийшли такі інструкції:

„*Программа для собирания сведений по первобытным древностям для XII археолог. с'езда в Харькове*". (Д. І. Багалія; прізвища авторового не зазначено.— „Труды Предв. К-та", ст. 22 — 3, 11 запитань;

„*Программа для собирания сведений по древностям историческим для XII арх. с'езда в Харькове*" (того самого автора; ст. 23 — 5);

„*Программу для собирания сведений по церковным древностям для XII арх. с'езда в Харькове*" (Є. К. Редіна; ст. 25 — 8: I. „Общие вопросы" (11 запитань), II. Архитектура церковных и монастырских зданий", III. „Иконописание", IV. „Металлические изделия священного характера", V. „Шитая церковная утварь", VI. „Ваяние и резьба", VII. Богослужебные книги, рукописи" й „Примечания" (5 пункт.).

„*Программа для собирания сведений о древностях*", видана до XI археологічного з'їзду, передруковувалося в місцевих губерніяльних та епархіяльних „Ведомостях".

Року 1924 у „Додатку" до „Вістника Одеської Комісії Краєзнавства", I, побачив світ „*Програм до збирання відомостей про пам'ятки місцевої старовини*", 1 стор. (15 запитань).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 3
ДРУКОВАНІ ПРОГРАМИ 8
АРХІВНІ ПРОГРАМИ 47
ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРОГРАМ 87
ПОКАЖЧИК ПРОГРАМ ЗА МІСЦЕМ ВИДАННЯ 95
ПОКАЖЧИК АВТОРІВ ПРОГРАМ 96
ПЕРЕЛІК АРХІВНИХ ФОНДІВ 98
УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ
Літератури 99
Установ 100
Інші скорочення 100
ДОДАТОК
Дашкевич В. Програми до етнографічно-краєзнавчого дослідження України 103

Наукове видання

Науково-довідкові видання
з історії України

Випуск 28

Етнографічно-фольклорна спадщина

Матеріали з історії народознавства в Україні:

Каталог етнографічних програм
(друга половина XVIII – XX ст.)

Уклала *Олена БОРЯК*

Підп. до друку 17.08.93 . Формат 70x108 1/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум. друк. арк. 10,85 . Ум. фарбо-відб. 11,22 .
Обл.-вид. арк. 9,93. Наклад 1000. Зам. 72

Інститут української археографії НАН України,
252001, Київ-1, вул. Михайла Грушевського, 4

МП "Офорт". Миронівська друкарня